

Aastaruanne 2017

Aastaruande originaalkeeleks on inglise keel.

Kui tõlge eesti keeles on ebaselge, vaata
originaalteksti.

Catalogue no.: QP-AA-18-001-ET-N

ISBN: 978-92-9490-241-2

ISSN: 2443-6496

DOI: 10.2812/547

Sisukord

Eessõna	6
Kokkuvõte	8
Lühiülevaade Eurojustist.....	11
1. Peatükk Eurojusti tegevus.....	14
1.1 Eurojusti I ja II taseme nõupidamised.....	14
1.2 Koordineerimisnõupidamised.....	16
1.3 Koordineerimiskeskused	18
1.4 Eurojust ja ühised uurimisrühmad.....	20
2. peatükk Eurojusti juhtumikorraldus	25
Sissejuhatus.....	25
2.1 Terrorism.....	28
2.2 Küberkuritegevus	33
2.3 Rändajate smugeldamine	36
2.4 Inimkaubandus.....	39
3. peatükk Väljakutsed ja parim praktika.....	44
Sissejuhatus.....	44
3.1 Krüpteerimine	44
3.2 Andmete säilitamine	45
3.3 Euroopa vahistamismäärus.....	45
3.4 Euroopa uurimismäärus.....	48
3.5 Ühised soovitusel.....	51
AASTA PÕHIFOOKUS	53
Ühiste uurimisrühmade hindamine	53
4. peatükk Eurojusti koostöö kolmandate riikidega	57
Tutvustame Norra sideprokuröri	62
5. peatükk Eurojust ja õigustöötajate võrgustikud	63
5.1 Euroopa õigusalase koostöö võrgustik	63
5.2 Ühiste uurimisrühmade võrgustik	64
5.3 Genotsiidivõrgustik	65
5.4 Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustik	65
5.5 Konsultatiivfoorum	66

6. peatükk Personal ja eelarve.....	68
7. peatükk Organisatsioonilised arengud ja põhiprobleemid.....	69

Graafikud

Juhtumikorraldus 2002–2017
Kahepoolsed/mitmepoolsed juhtumid 2013–2017
Kahepoolsed/mitmepoolsed juhtumid
Taotluse esitanud ja taotluse saanud liikmeriigid
Koordineerimisnõupidamised
Koordineerimisnõupidamistesse kaasatud kolmandad riigid, koostööpartnerid ja rahvusvahelised organisatsioonid
Koordineerimiskeskused
Eurojusti toetatud uurimisrühmad koos põhiliste kuriteotüüpidega
Riikide osalemine ühistes uurimisrühmades
Artikli 13 juhtumid
Eurojusti juhtumikorraldus kuritegevusvaldkondades – aastatel 2013–2017 käsitletud juhtumid sideprokuröride järgi
Eurojusti juhtumikorralduses kümme enim osalenud kolmandat riiki
Eurojusti juhtumikorraldusse kaasatud kolmandad riigid, koostööpartnerid ja rahvusvahelised organisatsioonid
Euroopa vahistamismäärused

Akronüümid ja lühendid

CJEU Euroopa Liidu Kohus
CJM Küberkuritegude õiguslane ülevaade
CMS Juhtumite haldussüsteem
EAW Euroopa vahistamismäärus
EC3 Küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus
ECTC Euroopa terrorismivastase võitluse keskus
EIO Euroopa uurimismäärus
EJTN Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustik
EJN Euroopa õiguslase koostöö võrgustik
EJTN Euroopa õiguslase koolituse võrgustik
EMPACT Kuritegevusega seotud ohte käsitlev valdkondadevaheline Euroopa platvorm
ENCS Eurojusti siseriiklik koordinatsioonisüsteem
EPPO Euroopa Prokuratuur
FTF Terroristist välisvõitlejad
JIT Ühine uurimisrühm
LoR Abitaotlus
MLA Vastastikune õigusabi
OCC Erakorraline koordinatsiooniüksus
OCG Kuritegelik organisatsioon
PIF Euroopa Liidu finantshuvide kaitse
TCM Terrorismialaste kohtuotsuste ülevaade
THB Inimkaubandus

Eurojusti käsitlev nõukogu otsus

Eurojusti käsitlevaks nõukogu otsuseks nimetatakse selles aruandes nõukogu 28. veebruari 2002 otsust, millega moodustati Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu, ning mida on viimati muudetud nõukogu 16. detsembri 2008 otsusega 2009/426/JSK, millega tugevdatakse Eurojusti. [Nõukogu peasekretariaat](#) on koostanud Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse konsolideeritud versiooni, millel on ainult informatiivne eesmärk.

Aruandes sisalduv statistika Eurojusti kohta oli koostatud Eurojusti juhtumite haldussüsteemist saadud andmete põhjal. Arvud võeti 3. ja 31. jaanuaril 2018 ning peegeldavad sel hetkel olemasolevaid andmeid. Juhtumite jätkuva olemuse tõttu võib esineda võimalikke lahknevusi varem esitatud arvudest.

Eurojusti väljaanded ja infograafikud on [kättesaadavad meie veebilehel](#).

Eessõna

Keerukas maailmas, mida iseloomustavad aina kasvavad ohud turvalisusele ning arengud poliitika- ja seadusmaastikel, on ühtsust vaja rohkem kui kunagi varem. Eurojust on oma töös keskendunud aina rohkem selle ühtsuse toetamisele, ehitades üles ja kindlustades tugevaid partnerlussuhteid kõigi liikmesriikide ja ELi institutsioonide, asutuste ja agentuuridega, et tagada kõigi meie Euroopa kodanike jaoks turvalisus ja õigus.

2017. aasta oli Eurojusti jaoks oluliste saavutuste ja muutuste aasta.

Viisime läbi uued kolleegiumi eesistujaliikmete valimised ja nimetasime ametisse uue administratiivdirektori. Administratsiooni uue organisatsioonilise struktuuri juurutamine ning kolleegiumi alamstruktuuride ja otsustusprotsesside lihtsustamine viisid lõpule institutsioonilise reformi, mille eesmärk oli muuta Eurojust tugevamaks, tõhusamaks ja jätkusuutlikumaks organisatsiooniks. Organisatsiooniks, millel on veelgi paremad vahendid täitmaks oma ülesannet kohtumispaigna Euroopa riikide tuhandete prokuröride ja õiguskaitsetöötajate jaoks, kes teevad iga päev kõikjal Euroopas rasket tööd, võideldes igat liiki kuritegevusega eriti meie prioriteetsetes kuritegevusvaldkondades: terrorism, küberkuritegevus, rändajate smugeldamine ja inimkaubandus.

Eurojusti uutes tööruumides võõrustati rekordilist 4400 kohtu- ja politseiametnikku, kes otsisid meie abi oma juurdluseid ja süüdistusi puudutavate ja õiguslike ja praktiliste probleemide lahendamiseks ning läbirääkimiste pidamiseks ja kokkulepete sõlmimiseks oma välismaiste vastaspooltega kuritegelike võrgustike ühiseks lammutamiseks. Eurojust töötas koos nende tuhandete siseriiklike prokuröride ja õiguskaitsetöötajatega rohkem kui 2600 kriminaaluurimise ja süüdistuse juures, millest enamik olid oma loomult äärmiselt kompleksed – tegemist on kõige suurema juhtumite arvuga, mis Eurojustis kunagi registreeritud on. Meid külastas rohkem kui 8000 õigustöötajat, et leida õiguslase koostöö valdkonnas vastuseid, parimaid tavaid ja inspiratsiooni. Nad kõik pöördusid Eurojusti poole selleks, et tagada meie kodanike jaoks õigus ja turvalisus.

Kuigi 2017. aastal toimus palju muutuseid, jäid Eurojusti põhiväärtused samaks. Eurojusti varasemad, praegused ja tulevased saavutused rajanevad kindlatele usalduse, koostöö ja partnerluse põhimõtetele.

Meie töö tugisambaks on tõepoolest nimelt partnerlus siseriiklike ametiasutuste ja õigustöötajatega. Eurojust tugevdas oma koostööd Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustikuga ning jätkas uhkustundega Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku sekretariaatide kui maailma suurima juriidiliste kontaktpunktide võrgustiku, ainulaadse piiriüleste ühiste uurimisrühmadega toimuvatele juurdlustele õigus- ja finantsalast ning logistilist tuge pakkuvate ühiste uurimisrühmade võrgustiku ning genotsiidivõrgustiku kui põhiliste rahvusvaheliste kuriteoliikide juurdluste ja süüdistustega tegeleva ainulaadse siseriiklike ametiasutusi, õigustöötajaid, vabauhendusi ja poliitikakujundajaid ühendava foorumi korraldamist ja toetamist. Lisaks säilitas Eurojust ka oma pikaajalist partnerisuhet konsultatiivfoorumiga.

Kuna kuritegevus ei tunne riigipiire, on koostöö kolmandate riikidega jätkuvalt Eurojusti töö lahutamatu osa. Eurojust on alates oma asutamisest tegelenud kolmandates riikides õiguslaste kontaktpunktide võrgustiku loomisega, mis hõlmab nüüdseks 42 riiki ja laieneb eeldatavasti lähikuudel veelgi. Lisaks sellele on Eurojustil privileeg vastu võtta Montenegro, Norra, Šveitsi ja USA sideprokuröre. Nad on Eurojusti laiendatud kollektiivi jaoks ülimalt olulised ja pakuvad siseriiklikele ametiasutustele olulist tuge parandamaks õiguslast koostööd oma ELi piiridest väljaspool asuvate vastaspooltega.

Aga lõpuks on meie töö ja saavutused võimalikud ainult tänu liikmesriikide, ELi institutsioonide ja ELi kodanike jätkuvale usaldusele. Hindame seda usaldust kõrgelt ja oleme päevast päeva täielikult pühendunud sellele, et näidata, et see usaldus on õigustatud ja me väärimme seda.

Ladislav HAMRAN

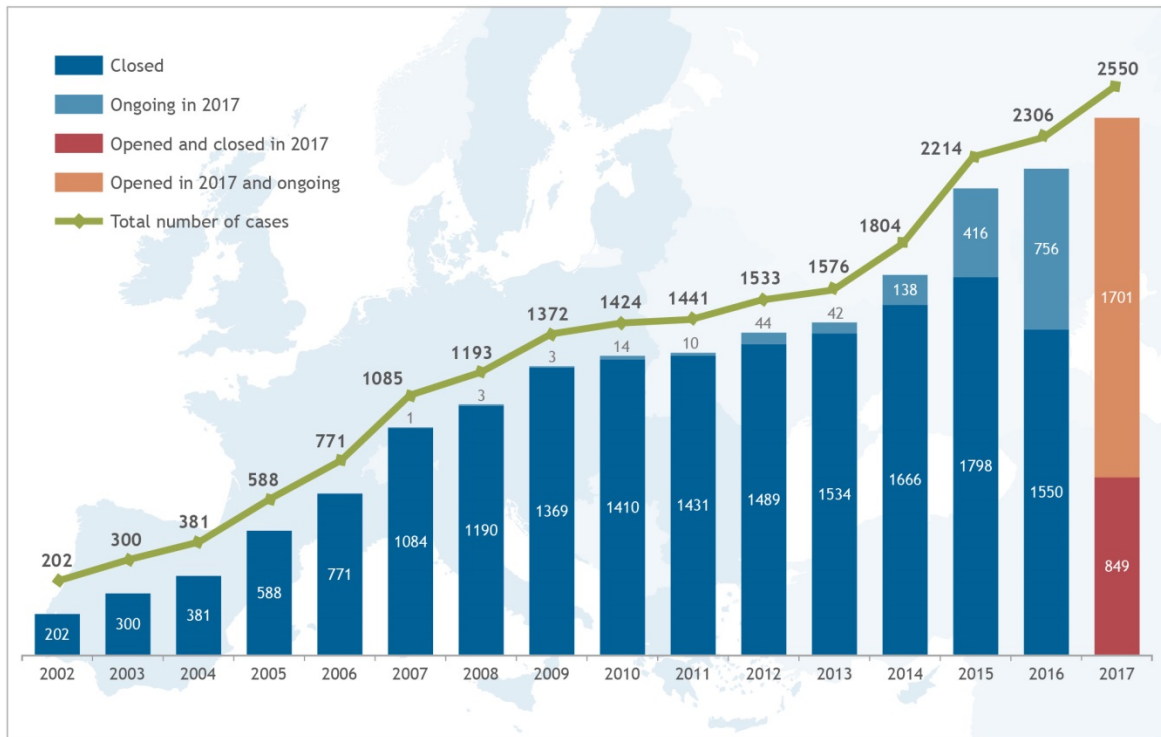
President

Kokkuvõte

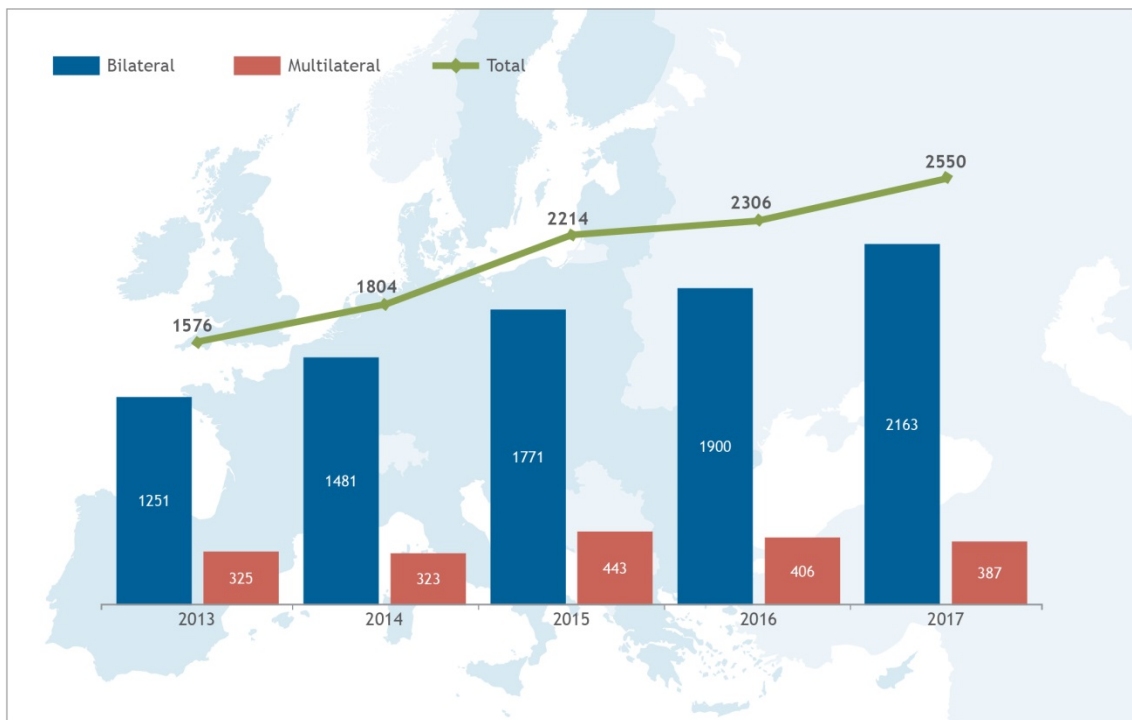
- **Juhtumite hulk**, mille puhul liikmesriigid Eurojusti abi taotlesid, kasvas 2016. aastal 10,6 protsenti, 2306 juhtumilt 2550 juhtumile. **Kolmandad riigid** olid kaasatud 258 juhtumisse.
- Eurojust korraldas 302 **koordineerimisnõupidamist**, mida oli võrreldes 2016. aastaga 25 protsenti rohkem. **Kolmandad riigid** osalesid 61 ja **Europol** 108 koordineerimisnõupidamisel.
- Eurojust korraldas 17 **koordineerimiskeskuse** tööd, millest 5 koordineerimiskeskuses osalesid **kolmandad riigid** ja 7 Europol.
- Eurojust toetas 200 **ühist uurimisrühma**, mis on 35 protsenti rohkem kui 2016. aastal ja millest 87 olid uued; samuti kasvas **kolmandate** riikide osalus, kes olid esindatud 21 ühises uurimisrühmas, millest 11 olid uued. **Ühiste uurimisrühmade** hulk kasvas nii terrorismi kui ka pettuse ja inimkaubanduse juhtumite puhul.
- Eurojust pakkus **finantstuge** 128 **ühisele uurimisrühmale**, mis on võrreldes 2016. aastaga 42-protsendine kasv; kolmandad riigid osalesid üheksas rahastamist saanud ühises uurimisrühmas.
- Eurojust abistas 320 **Euroopa vahistamismääruse** täideviimisel ja väljastas 9 **ühist soovitusi**.
- Eurojust tegeles õiguslaste ja praktiliste probleemidega krüpteerimise, andmete säilitamise ja Euroopa vahistamismääruse valdkonnas. 2017. aastal sai Eurojust oma esimese kogemuse siseriiklike ametiasutuste nõustamisega Euroopa uurimismääruse alal.
- Aasta põhifookus on Eurojusti kogemus ühistes uurimisrühmades; selle tulemused on kajastatud Eurojusti ühiste uurimisrühmade võrgustiku *teises ühiste uurimisrühmade hindamise raportis*.
- Eurojust avaldas ka **järgmised väljaanded**.
  - *Terrorismialaste kohtuotsuste ülevaade*
  - *Viies raport terroristist välisvõitlejate kohta*
  - *CBRN-E käsiraamat*
  - *Küberkuritegude õiguslane ülevaade*
  - *Ühine Eurojusti–Europoli dokument Ühised väljakutsed küberkuritegevusega võitlemisel*
  - *Eurojusti inimkaubanduse vastase tegevuskava 2012–2016 lõplik hindamisraport*
  - *Andmete säilitamise raport*
  - *Raport Euroopa vahistamismääruse ja vanglate tingimuste kohta*
  - *Eurojusti Euroopa vahistamismääruse alase juhtumikorralduse raport (2014–2016)*
  - *Euroopa Liidu Kohtu Euroopa vahistamismääruse alane kohtupraktika*
  - *Petruhhini kohtuotsuse kokkuvõtlik teatis*
  - *Kohtualluvuse konfliktide ennetamise ja lahendamise kohtupraktika aruanne*
  - *Põhimõte ne bis in idem Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikas*
  - *Eurojusti ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku teatis „vastavate sätete“ kohta ning Euroopa uurimismääruse direktiivi hilinevad ülevõtmisel kohaldatav õigusrežiim*
- Eurojustis on kolm **sideprokuröri**, kes on lähetatud Norrast, Ameerika Ühendriikidest, Šveitsist ja Montenegrost. Eurojustis sideprokuröride registreeritud **juhtumite arv** on 148. Selles väljaandes sisaldub intervjuu Norra sideprokuröriga.
- **Jõustused koostöölepingud** Montenegro ja Ukrainaga. Eurojust allkirjastas eu-LISAg vastastikuse mõistmise memorandumid ja Euroopa välisteenistusega vastastikuse mõistmise kirja. Eurojusti **kolmandates riikides asuvate õiguslaste kontaktpunktide võrgustikus** on 42 kontaktpunkti.
- Eurojust tegi tihedat koostööd kolme Eurojusti juures töötava võrgustikuga: Euroopa õiguslase koostöö võrgustik, ühiste uurimisrühmade võrgustik ja genotsiidivõrgustik. Eurojust korraldas kaks Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustiku nõupidamist ja ühe konsultatiivfoorumi nõupidamise.
- 24. märtsil sai Eurojust oma valdusesse uued tööruumid ja 3. juulil koliti hoonesse sisse.
- **Eurojusti eelarve** oli 48 689 237 eurot. Eelarve täitmise määr oli 99,97 protsenti.
- Käsitletakse Eurojusti organisatsioonilisi arenguid ja peamisi katsumusi. Kolleegium võttis vastu ka mitmeaastase strateegia aastateks 2019–2021.

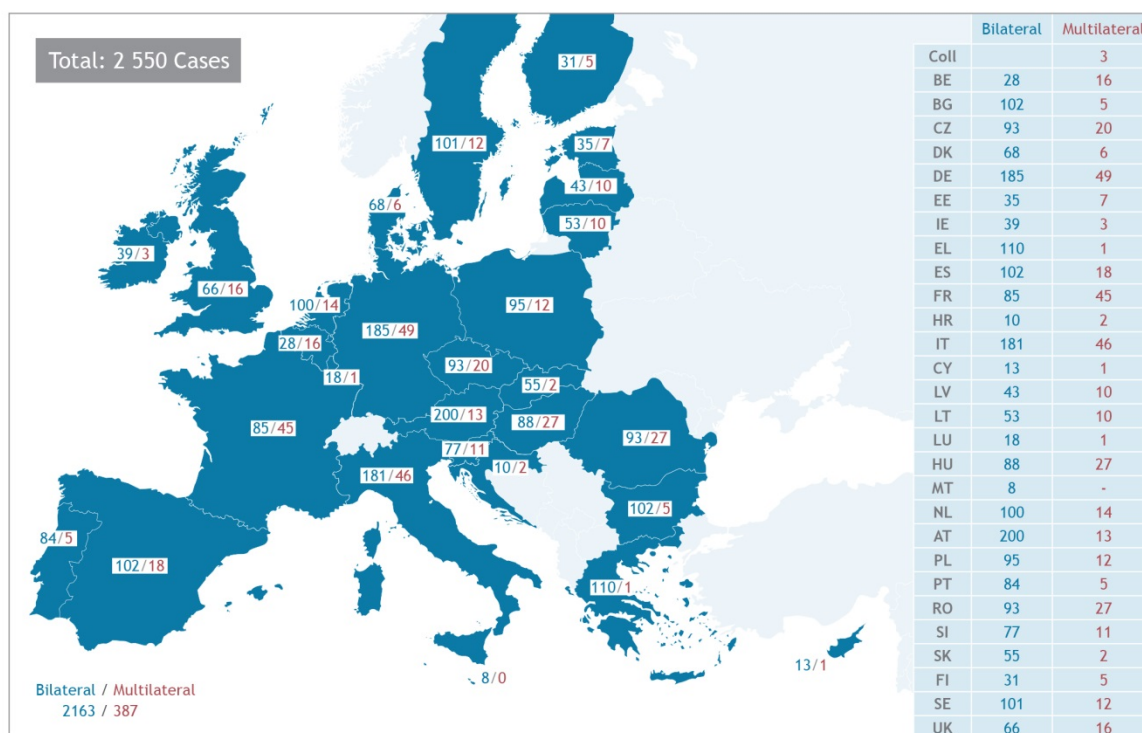
Casework 2002 - 2017

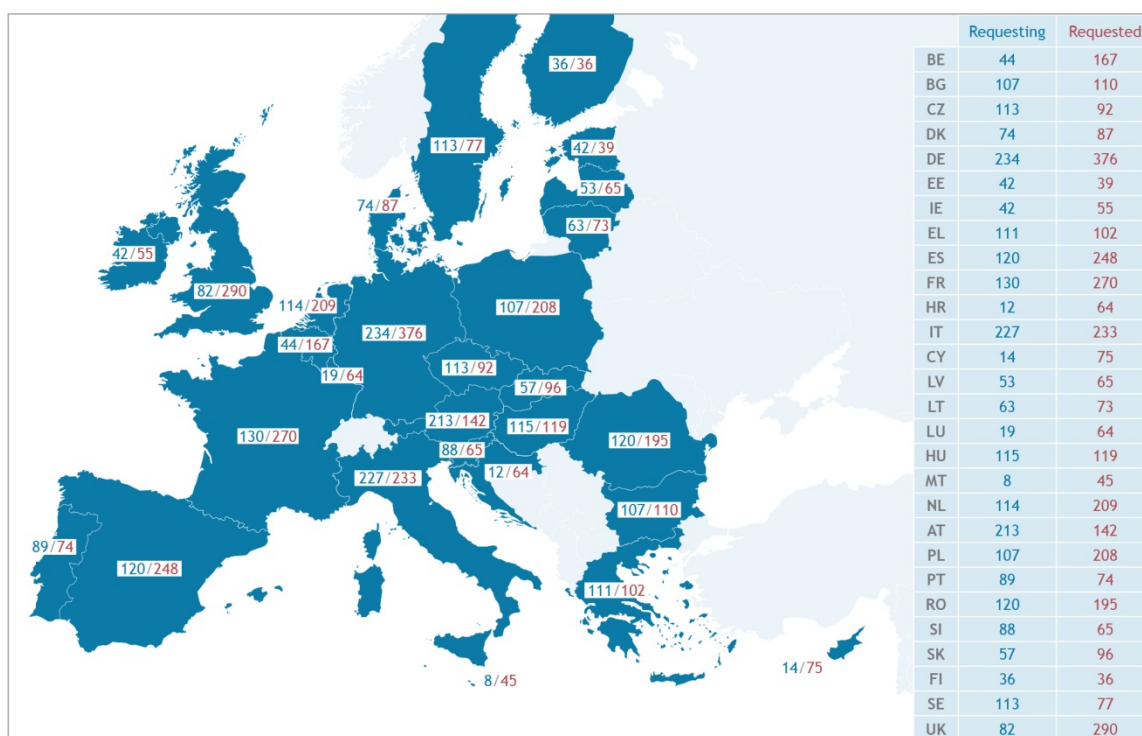
Bilateral/multilateral cases 2013 - 2017

Bilateral/multilateral cases

Requesting/requested Member States

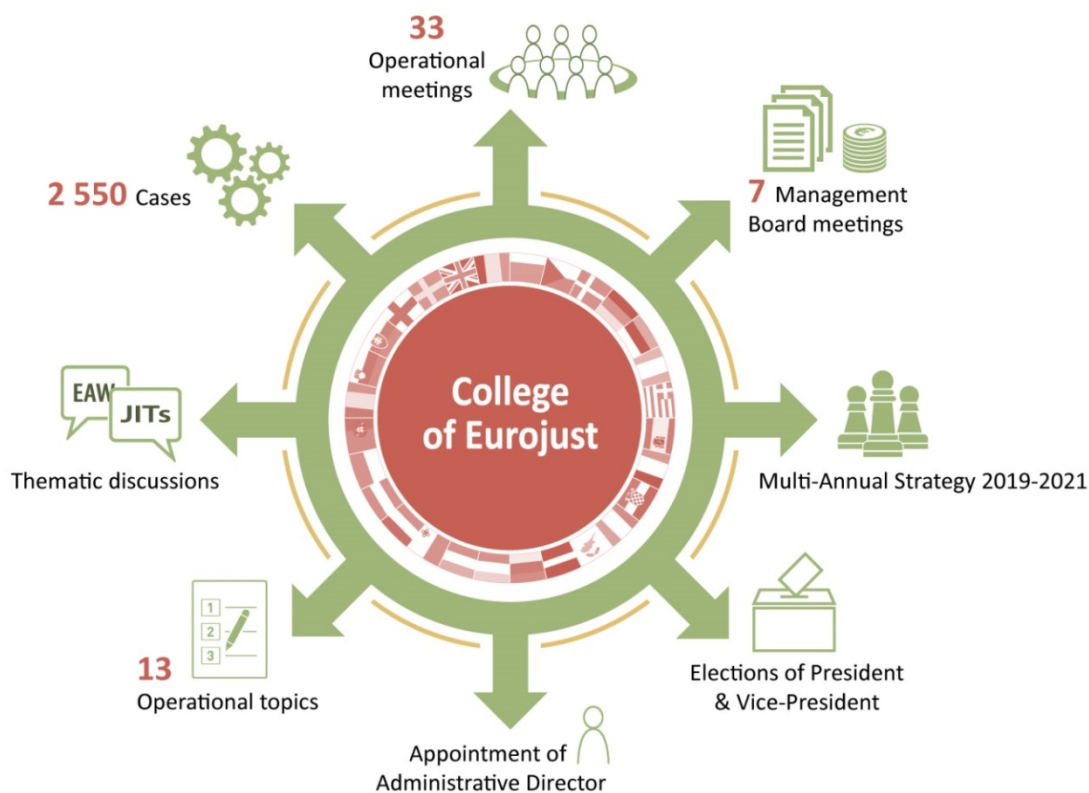

Lühiülevaade Eurojustist

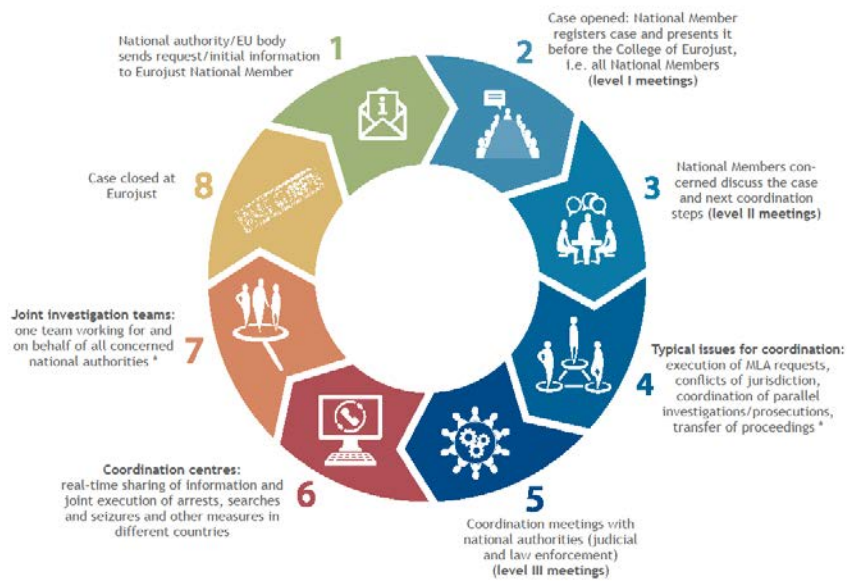
Mis? Eurojust on 2002. aastal asutatud Euroopa Liidu õiguslase koostöö üksus, mille eesmärk on stimuleerida ja parandada liikmesriikide pädevate asutuste uurimiste ja süüdistuste koordineerimist ning omavahelist koostööd seoses raskete piiriüleste kuritegudega ja eriti organiseeritud kuritegevusega. Liikmesriigi taotlusel võib Eurojust pakkuda abi ka uurimiste ja süüdistuste korral, mis on seotud kindla liikmesriigi ja kolmanda riigiga, kui sõlmitud on koostöölepe Eurojusti ja nimetatud kolmanda riigi vahel või kui on olemas oluline huvi sellist abi pakkuda. Liikmesriigi või komisjoni taotlusel võib Eurojust pakkuda abi ka uurimiste ja süüdistuste korral, mis on seotud ainult konkreetse liikmesriigi ja Euroopa Ühendusega.

Kes? Eurojusti kolleegium koosneb 28 riiklikust liikmest, kes on oma vastavatest liikmesriikidest lähetatud prokurörid ja kohtunikud. Riiklike liikmete igapäevane töökoht asub Eurojusti peakontoris Haagis. Enamikke riiklike liikmeid abistavad asetäitja ja/või assistent (assistendid). Lisaks on Eurojusti lähetatud sideprokurörid Norrast, Šveitsist, Ameerika Ühendriikidest ja Montenegrost. Eurojusti administratsioon toetab kolleegiumi tema operatiivses töös ja toimib Eurojusti tegevjuhatuseks.

Kuidas? Eurojusti võtmerollide ja volituste hulka kuulub liikmesriikide pädevate siseriiklike asutuste abitaotlustele vastamine. Eurojust saab omakorda taotleda liikmesriikidelt spetsiifiliste kuritegude uurimist või nende eest süüdistuse esitamist. Riiklikud liikmed teostavad Eurojusti volitusi koordineerida siseriiklike asutuste tööd kriminaaluurimiste läbiviimise ja süüdistuste esitamise igas staadiumis. Eurojust haldab oma juhtumikorralduse alaseid nõupidamisi kolmel tasemel.

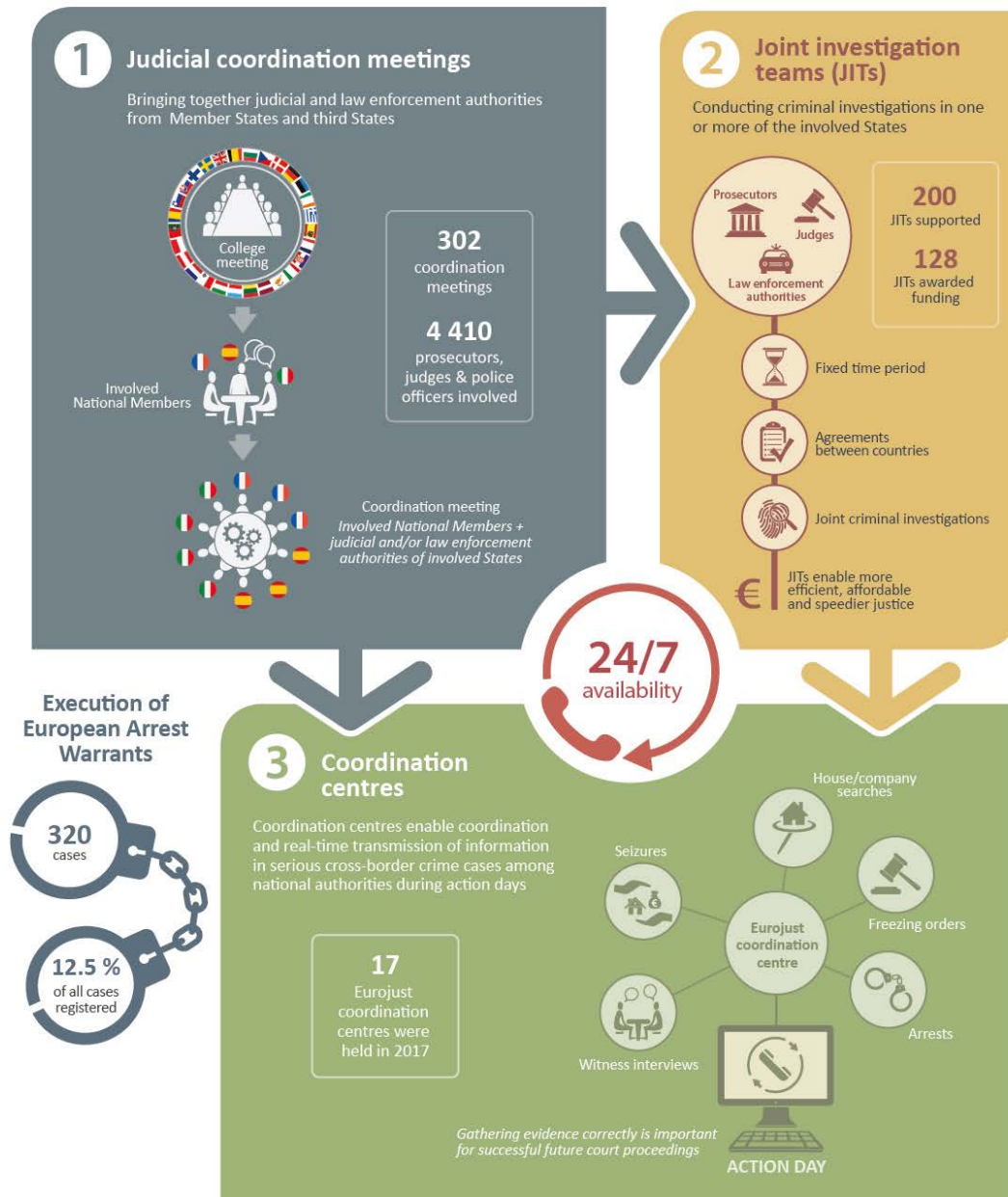
Eurojust case cycle

* May also occur at different stages of the cycle

EUROJUST AT WORK IN 2017

Eurojust's core business is to assist EU Member States' competent authorities in dealing with serious cross-border organised crime

1. Peatükk Eurojusti tegevus

1.1 Eurojusti I ja II taseme nõupidamised

Oma töö nõupidamistel, mida nimetatakse I taseme nõupidamisteks, teeb kolleegium oma riiklike liikmete ettepanekul otsuseid juhtumite registreerimise ja sulgemise kohta.

Kui juhtum Eurojustis registreeritakse, kohtuvad asjaomaste riiklike büroode esindajad enamasti juhtumiga seotud õiguslase koostöö ja koordineerimise vajaduste arutamiseks. Vahetut suhtlust ja arutelusid nimetatakse ka II taseme nõupidamisteks. Kui nad on küsimusega seotud, võivad seal osaleda ka Eurojusti juurde lähetatud sideprokurörid ja juhtumi käsitlemist toetavad administratiivtöötajad. Nõupidamisi saab korraldada lühikese etteteatamisega, kuna osalejad töötavad samas hoones. Selline paindlikkus ja mitteametlikkus on kiiret reageerimist nõudvates oludes väga väärtuslik.

2550 cases registered and dealt
with at Level II meetings

Mõnikord võib juhtumi vajaduste seisukohast piisav olla ka ainult II taseme nõupidamine. Näiteks kirjeldab [2017. aasta Eurojusti Euroopa vahistamismääruse alase juhtumikorralduse raport \(2014–2016\)](#), kuidas riiklike büroode kaudu toimuv kiire täiendava teabe vahetus oli mõnede Euroopa vahistamismääruse juhtumite puhul asendamatu, aidates selgitada omavahel konkureerivate Euroopa vahistamismäärustega seotud küsimusi (vt *raporti* lk 14) või võimaldades lihtsalt ettevalmistavaid samme võtta. II taseme nõupidamistel saab Eurojust näiteks selgitada siseriiklike õigusaktide ja menetluste alast teavet, pakkuda abi uurimiseks parima kohtualluvuse määramisel või lihtsustada vastastikuse õigusabi taotluste täitmist või menetluste algatamist. Lisaks saab Eurojust avaldada oma seisukohti samaaegsete Euroopa vahistamismääruste osas ja ühiseid soovitusi kohtualluvuse konfliktide korral.

II taseme nõupidamised on eeltingimuseks II taseme nõupidamistele, mida nimetatakse koordineerimisnõupidamisteks (vt jaotist 1.2). Kui riiklik büroo soovib korraldada koordineerimisnõupidamist, kasutatakse II taseme nõupidamist selleks, et hinnata koordineerimisnõupidamise vajadust, otstarvet ja eesmärke ning leppida kokku meetodites, välisosaluses, konfidentsiaalsuses ja avaldamiskohustustes, seotud turvaküsimustes ning videokonverentside kasutamises. Lisaks võivad osalised hinnata vajadust läbi viia analüüs ning kaasata Europol või luua ühine uurimisrühm. Koordineerimisnõupidamised on kulukas meede ja II taseme nõupidamised tagavad, et need nõupidamised toimuksid ainult siis, kui need loovad õiguslase koostöö probleemide lahendamisel lisaväärtust.

II taseme nõupidamisi saab kasutada ka ühisaktsioonide ettevalmistamisel, kus toimub õiguslase koostöö meetodite sünkroonne läbiviimine, mida juhitakse koordineerimiskeskuse kaudu (vt jaotist 1.3). Sellistel juhtudel võetakse ettevalmistavaid samme tagamaks, et nõutavad meetmed (nt Euroopa vahistamismääruses, läbiotsimised ja vara arestimised) täidaksid kõiki õiguslaseid nõudeid, et mitte seada ohtu erinevate liikmesriikide ühiseid tegevusi. Näiteks aitas Eurojust mitmel juhul – ja viimasel minutil – veel kord üle kontrollida või täita Euroopa

vahistamismääruse andmeid, nagu kahtlustatavate isikuandmed, nimede kirjalikult, Euroopa vahistamismääruses mitte sisalduvad süüdistused ning süüteo aeg ja koht. Sageli pakkus Eurojust ka kiireloomulisi tõlketeenuseid.

Erakorraline koordineerimiskeskus Eurojusti riiklikud bürood on kättesaadavad iga päev ööpäev läbi. Kiireloomuliste pöördumiste korral võib erakorraline koordineerimiskeskus kooskõlas Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artikliga 5a liikmesriikide abitaotlusi vastu võtta ja töödelda väljaspool tavapärasest tööaega. 2011. aastal võeti kasutusele kõnehaldussüsteem, mis suunab kõned asjaomase riikliku büroo erakorralise koordineerimiskeskuse esindajale, mis võimaldab helistajatel suhelda oma emakeeles. Erakorralise koordineerimiskeskuse esindaja saab siis vastavalt olukorrale tegutseda, näiteks võtta ühendust teiste riikliku büroo erakorralise koordineerimiskeskuse esindajaga.

Erakorralise koordineerimiskeskuse töö mõrvajuhtumiga

Isikut tulistati 2017. aasta detsembris Ungaris kiirtee äärses puhkealas. Vabaduses viibiva tundmatu kurjategija isiku tuvastasid kuriteokohal Ungari ametiasutused koos tema Saksamaal registreeritud sõidukiga veidi aega pärast kuriteo toimepanekut. Ungari riiklik büroo võttis samal päeval ühendust pädeva Ungari prokuröriga, taotledes Euroopa uurimismääruse väljastamise hõlbustamist. Ungari ja Saksamaa riiklikud bürood algatasid koos asjaomaste siseriiklike ametiasutustega kohe erakorralise koordineerimiskeskuse tegevuse ning Euroopa uurimismäärus edastati kiiresti Saksamaa pädevale prokuratuurile, kes andis loa kahtlusaluse Saksamaal asuva elukoha läbiotsimiseks ja õiguse läbiotsimisel leitud võimalikke asitõendeid võtta.

Maja läbiotsimisel selgus aga, et Saksamaal asuv kahtlusalune oli oma auto järgnevalt laenanud Austrias viibivale sugulasele.

Tagaotsitav isik muutus järsku, mis suunas koostöö- ja koordineerimistegevuse Eurojustis Saksamaa büroolt Austria büroole. Seega võeti Saksamaale väljastatud Euroopa uurimismäärus tagasi ning asendati jätkuvalt vabaduses viibiva tegeliku kahtlusaluse kohta avaldatud Euroopa vahistamismääruse ja uue Euroopa uurimismäärusega. Need edastati pärast tööaega esmalt eelnõu vormis Austria riiklikule büroole ja laaditi seejärel õhtusel ajal SISi, võimaldades Austria ametiasutustel kiiresti reageerida. Koordineeritud tegevuse tulemusena arreteeriti kahtlusalune lõpuks Austrias. Läbi otsiti tema maja ja auto, kust leiti kõik tõendid, sealhulgas ka relv.

Juhtumi kiireloomulisuse tõttu algatati asjaga seotud Eurojusti riiklike büroosid ja pädevaid siseriiklike ametiasutusi hõlmav erakorraline koordineerimiskeskus, mis lõi kanali reaalsajas teabe vahetamiseks ja õiguselase koostöö dokumentide sujuvaks edastamiseks, mille tulemusena arreteeriti kahtlusalune vähem kui 24 tundi pärast kuriteo toimepanekut.

Eurojust suutis maksupettuse juhtumis abi osutada 24 tunni jooksul

Tšehhi ametiasutused uurisid diisliõliks nimetatud tööstusliku mineraalõliga ebaseaduslikult kaupleva kuritegeliku organisatsiooni tegevust. Kuritegelik organisatsioon hoidis kõrvale käibemaksu ja aktsiisi tasumisest, deklareerides õli ekspordikaubana ja transportides õli Tšehhi Vabariigist Austriasse, kus kaup paigutati teistesse sõidukitesse, millega see tagasi Tšehhi Vabariiki viidi. Olles oma koostiselt diisliõliga praktiliselt identne, pole mineraalõli siiski mõeldud kasutamiseks sõidukimootorites ja sellele kehtib erinev maksumäär, sest mineraalõlile

kohaldatakse ainult käibemaksu. Kuritegelik organisatsioon sai ebaseaduslikku tulu, kuna jättis tasumata diisliõlile kehtiva aktsiisi. Mineraalõli deklareeriti teise liikmesriiki eksporditava kaubana, mistõttu seda Tšehhi Vabariigis käibemaksuga ei maksustatud.

Vajalik oli läbi viia jälgimine Austria territooriumil, millega tõestada, et kaup transporditi Tšehhi territooriumile tagasi. Tšehhi prokurör väljastas abitaotluse, et saada luba piiriüleseks jälgimiseks. Samal ajal viis Tšehhi politsei Austria territooriumil läbi jälgimist. Selle jätkamiseks oli vaja 24 tunni jooksul saada Austria ametiasutuste luba (Tšehhi Vabariigi ja Austria vahelises kahepoolses vastastikuse õigusabi lepingus määratud tähtaeg).

Kuna abitaotluse tõlke esitamise tähtaeg lähenes kiiresti, võtsid Tšehhi ametiasutused ühendust Tšehhi riikliku bürooga, et saada abi abitaotluse täitmisel (Austrialt piiriüleseks tegevuseks loa saamiseks). Tšehhi büroo võttis kohe ühendust Austria bürooga. Siseriiklike ametiasutuste vahelises otsesuhtluses tekkinud arusaamatus lahendati. Austria büroo võttis ühendust oma siseriiklike ametiasutustega, selgitas juhtumi kiireloomulist laadi ja vajalikke samme. Tšehhi riiklik büroo korraldas koostöös Tšehhi politseiga abitaotluse tõlkimise ja edastas selle Austria büroo kaudu samal päeval Austria pädevale asutusele.

Samal päeval esitas Tšehhi riiklik liige täiendava abitaotluse koos täiendatud taotlusega, kus täpsustati jälgimismeetodeid. Seejärel täpsustas Tšehhi büroo Austria büroo nõudmisel maksusummat, mille tasumisest kuritegelik organisatsioon kõrvale hoidis, mis oli vajalik selleks, et kindlaks määrata, kas Austria seadustega nõutav jälgimiseks vajalik miinimumtase on täidetud.

Tänu sellele sekkumisele viidi jälgimine edukalt läbi.

1.2 Koordineerimisnõupidamised

Koordineerimisnõupidamisi korraldatakse õiguslase koostöö ja koordineerimise hõlbustamiseks ja edendamiseks komplekssete piiriüleste juhtumite korral. Koordineerimisnõupidamistel osalevad liikmesriikide pädevad õigus- ja õiguskaitsetöötajad, kes uurimisi ja süüdistuste esitamist siseriiklikul tasemel korraldavad. Pakutakse sünkroontõlget, mis võimaldab õiguslike ja praktiliste küsimuste lahendamisel osalejate vahelist otsesuhtlust kasutada. Osalema võib kutsuda ka kolmandatest riikidest pärit esindajaid ning koostööpartnerite, nagu Europoli ja OLAFi, ning rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu INTERPOLi ametnikke. Kasvanud on ka Eurojusti pakutavate videokonverentsivõimaluste kasutamine.

Koordineerimisnõupidamised on sagedasti kasutatav operatiivne vahend. Eurojust korraldab keskmiselt tööpäevas vähemalt ühe koordineerimisnõupidamise ja 2017. aastal oli nõupidamisi kokku 302, millest 24 toimus väljaspool Eurojusti tööruume kas mõnes liikmesriigis või kolmandas riigis. Ette tuli praktiliselt kõigi raske piiriülese kuritegevuse valdkondadega seotud juhtumeid, kuid neist kõige sagedasemad olid rahapesu, pettus ja narkokaubandus. Need 302 koordineerimisnõupidamist käsitlesid 376 juhtumit, mis tähendab, et mõnedel juhtudel käsitleti ühel koordineerimisnõupidamisel kahte või enam seotud juhtumit. Koordineerimisnõupidamiste arv kasvas 25 protsenti. See oluline kasv näitab, et liikmesriikide uurijad ja prokurörid toetuvad aina rohkem ja eriti just keerukates juhtumites Eurojusti abile. Koordineerimisnõupidamiste kavandamisel saab Eurojust näiteks analüüsida uurimise käiku kõigis seotud liikmesriikides ning kaardistada õiguslikud takistused ja probleemid koos

võimalike seostega teiste riikidega. Nõupidamise ajal on Eurojust arutelude moderaator, pakkudes oma nõuandeid ja oskusteavet õigusala koostöö vahendite kasutamise, ühise uurimisrühma loomise vajaduse ja ühise lähenemise alal.

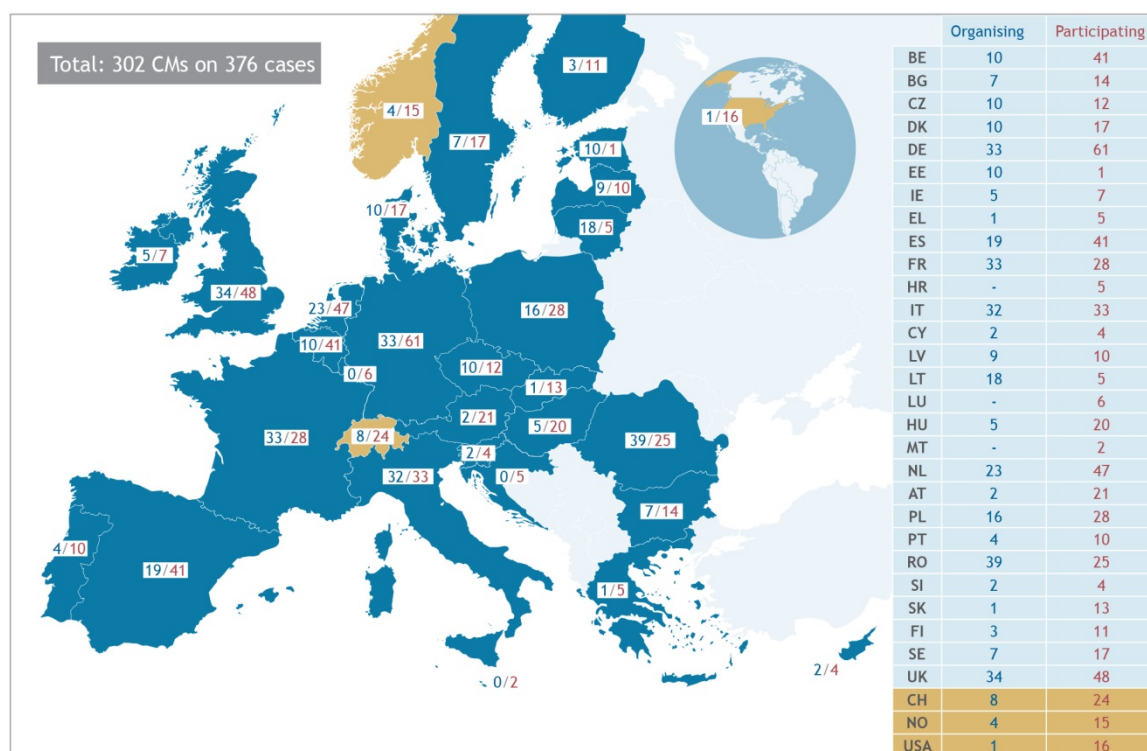
Koordineerimisnõupidamisel arutatakse konkreetseid lahendusi ja lepitakse muuhulgas kokku järgmises:

- kohtumenetluste käigu alase teabe vahetus;
- vastastikuse õigusabi / Euroopa uurimismääruste raames toimuv asitõendite vahetus;
- õiguslast koostööd puudutavate taotluste ja otsuste esitamine ja täitmine, sealhulgas vastastikust koostööd käsitlevad õigusaktid nagu Euroopa vahistamismäärused, Euroopa uurimismäärused, arestimisotsused jms;
- kohtualluvuse konfliktide ennetamine ja/või lahendamine ning sellega seotud menetlussammud, sealhulgas kriminaalmenetluste üleandmine;
- ühiste uurimisrühmade loomine ja toimimine ja
- ühise strateegia ja koordineeritud tegevuse (nt samaaegsed uurimismeetmed osalevates riikides ja nendega seotud õigusküsimused) osas kokku leppimine.

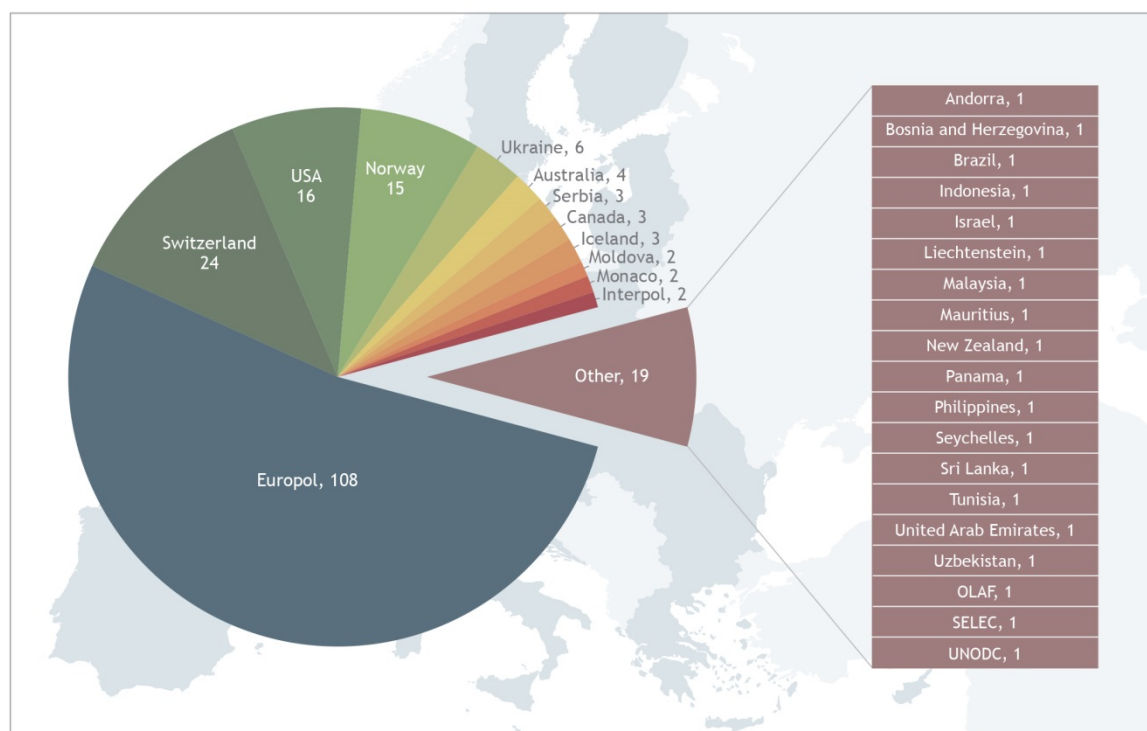
2017. aasta aprillis korraldati Eurojustis koordineerimisnõupidamine seoses õigusbüroo Mossack Fonseca võimalikke kuritegusid puudutavate uurimistega, mida tuntakse ka „Panama paberite“ juhtumina. See juhtum näitab selgesti Eurojusti käsitletavate õigusküsimuste kompleksust, mille taga on osalevate riikide suur hulk, ning koordineerimisnõupidamiste pakutavat lisaväärtust, mis suurendab vastastikust mõistmist, loob usaldust ja on jätkuva koostöö jaoks asendamatu tähtsusega.

Eurojustis kohtusid 69 osalist: 14 liikmesriigi ja Norra pädevate uurimisasutuste esindajat koos Panama peaprokuröriga, et vahetada teavet erinevate käimasolevate uurimiste kohta. Eurojust suutis kõik need osalised vastastikuse koostöö vaimus kokku viia Panama ametiasutustega, mille tulemuseks olid järgnevad riikide tasemel toimuvad kontaktid mitmete liikmesriikide ja Panama vahel. Üks oluline käsitletud õigusküsimus oli Panama ülemkohtu otsus, mille kohaselt on rahvusvahelise koostöö absoluutne tingimus topeltkaristatavus. Kuna maksudest kõrvalehoidmine ei ole Panamas kriminaalkuritegu (vaid haldusõiguserikkumine) ega saa seetõttu Panama kontekstis olla rahapesu eelkuritegu, uurisid osalejad, millised teised kriminaalkuriteod võiksid kahepoolse karistamise nõuet täita, ja eriti kriminaalkuritegusid, mida saaks käsitleda rahapesu eelkuriteona.

Coordination meetings

Third States, cooperation partners and international organisations involved in coordination meetings

1.3 Koordineerimiskeskused

Oluliselt kasvas Eurojusti koordineerimiskeskuste kasutamine liikmesriigi õigustöötajate poolt: kui 2016. aastal oli koordineerimiskeskusi 10, siis 2017. aastal oli neid juba 17. Uued tööruumid annavad Eurojustile paremad tehnilised võimalused kasvava nõudlusega toimetulekuks. Sisse

on seatud spetsiaalne operatiivruum, mis aitab tagada, et osalevad ametiasutused saaksid kergesti Eurojusti kaudu otseühenduses olla, et ulatuslike mitmepoolsete ühisaktsioonide ajal teavet vahetada. Olenevalt juhtumispetsiifilistest nõudmistest võivad Eurojusti koordineerimiskeskuste tegevusse olla kaasatud ka välised osalejad.

Koordineerimiskeskused annavad suurepäraseid tulemusi. Ühel juhul väljastati koordineerimiskeskuses hetkega rohkem kui 3 miljoni euro ulatuses arestimisotsuseid riikide jaoks, mis esialgse nägemuse järgi ei pidanud tegevuses osalema, kuna Eurojust saab vajadusel tegevusse kaasata asjaomased Eurojusti riiklikud bürood.

Korraldavate riikide hulk peaaegu kahekordistus ning esimest korda loodi koordineerimiskeskus koordineeritud tegevuste toetamiseks Eurojusti lähetatud Šveitsi sideprokuröri initsiatiivil. Europol osales seitsmes koordineerimiskeskuses, millest viis hõlmasid kolmandaid riike, sealhulgas Island, Kanada ja San Marino. Kõige sagedasemad kuriteoliigid olid narkootikumidega seotud kuriteod ja finantskuriteod. Viiel korral tegelesid koordineerimiskeskused juhtumitega, mille jaoks oli loodud ühine uurimisrühm.

Eurojust osutas koordineerimiskeskuse kaudu abi aktsiisipettuse juhtumis

Itaalia ametiasutused uurisid alkoholitoodete rahvusvahelise ebaseadusliku veoga seotud kuritegeliku organisatsiooni tegevust. Kuritegelik organisatsioon kasutas kompleksset aktsiisipettusestrateegiat, et vältida alkoholsetele jookidele kehtiva maksu tasumist. Euroopa Liidus asuvaid erinevaid tolliladusid kasutati kaupade fiktiivseks liigutamiseks mitte-ELi riikidesse, mille puhul aktsiisi sissenõudmine peatati (valeeksport). Selle asemel müüdi kaupa ebaseaduslikult Itaalias ja teistes liikmesriikides, mis teenis kuritegelikule organisatsioonile tohutut kasumit.

Juhtumi suunas Eurojustile pädev Itaalia prokuratuur, soovides abi mitme vastastikuse õigusabi taotluse täitmiseks osalevates liikmesriikides (kokku 12) ja Šveitsis.

Juunis toimus II taseme nõupidamine, kus esitleti Itaalia uurimise viimaseid tulemusi ja piiriüleseid seoseid ning pandi paika täiendavad nõuded vastastikuse õigusabi taotluste täitmiseks ühisaktsiooni näol. Nõupidamisel võeti vastu otsus, et ühisaktsiooni toetab Eurojusti koordineerimiskeskus. Koordineerimiskeskuse töös osalesid Itaalia siseriiklike ametiasutuste esindajad ja seotud Eurojusti riiklikud bürood ning Šveitsi sideprokurör. Vastastikuse õigusabi taotlused töötati uue teabe põhjal ümber ja reaalselt väljastati läbiotsimismäärused, mis olid vajalikud soovitud meetmete edukaks elluviimiseks. Selle tulemusena toimusid mitmes eri kohas läbiotsimised ning arestiti dokumente ja sideandmeid. See ühisaktsioon aitas Itaalia ametiasutustel oma uurimist jätkata, et kuritegeliku organisatsiooni tegevusi täpsemalt välja selgitada.

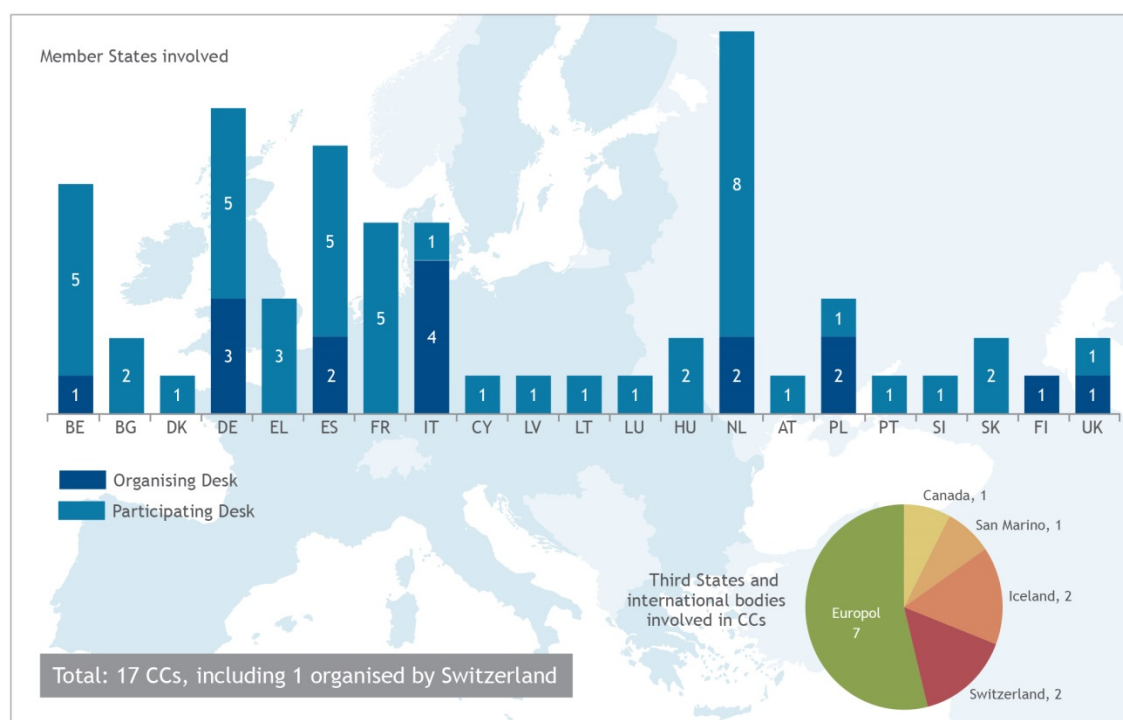
Juhtumi uurimine jätkus 2017. aastal.

Hr Wolfgang Merz, üks koordineerimiskeskuse Saksamaa välisosalejatest käibemaksupettuse juhtumi Middleman / Vertigo V juures, kommenteeris Eurojusti koordineerimiskeskuse edu järgnevalt:

„Sooviksime tänada Eurojusti nende koordineerimiskeskuses toimunud suurepärase koostöö ja osutatud abi eest. Meil kogemused Eurojustiga selle juhtumiga töötades on olnud ainult positiivsed ning tuleme osalema ka teiste koordineerimiskeskuste töös. Kuigi meil ei ole veel täit ülevaadet, saame juba öelda, et ühisaktsioon oli väga edukas ja

omandasime hulgaliselt tõendeid eriti oma peamise kahtlusalusega seoses. Meie uurimine laieneb eeldatavasti oluliselt, mistõttu pöördume Eurojusti poole ilmselt ka tulevikus.“

Coordination centres

1.4 Eurojust ja ühised uurimisrühmad

Eurojusti juhtumikorraldus näitab, et ühiseid uurimisrühmasid tunnustatakse tõhusa koostöövahendina piiriülestes juhtumites aina rohkem ning Eurojust toetas 200 ühist uurimisrühma, mis on võrreldes 2016. aastaga (kui toetati 148 ühist uurimisrühma) 35-protsendine kasv; 87 neist olid uued.

Oluliselt kasvas ka kolmandaid riike kaasavate uute ühiste uurimisrühmade arv (11 aastal 2017 ja 3 aastal 2016); 2017. aastal jätkus 10 varasematel aastatel loodud ja kolmandaid riike kaasava ühise uurimisrühma töö. Ühiste uurimisrühmade ekspertide 13. iga-aastaselt nõupidamisel teatasid kolmandate riikide osalusega ühiste uurimisrühmade õigustöötajad, et kuigi selliste uurimisrühmade tegevustel võivad olla teatavad eripärad või lahknevused ELi tavalisest praktikast, on see vahend piisavalt paindlik toimimaks tõhusalt ka koos praktiliste kohandustega.

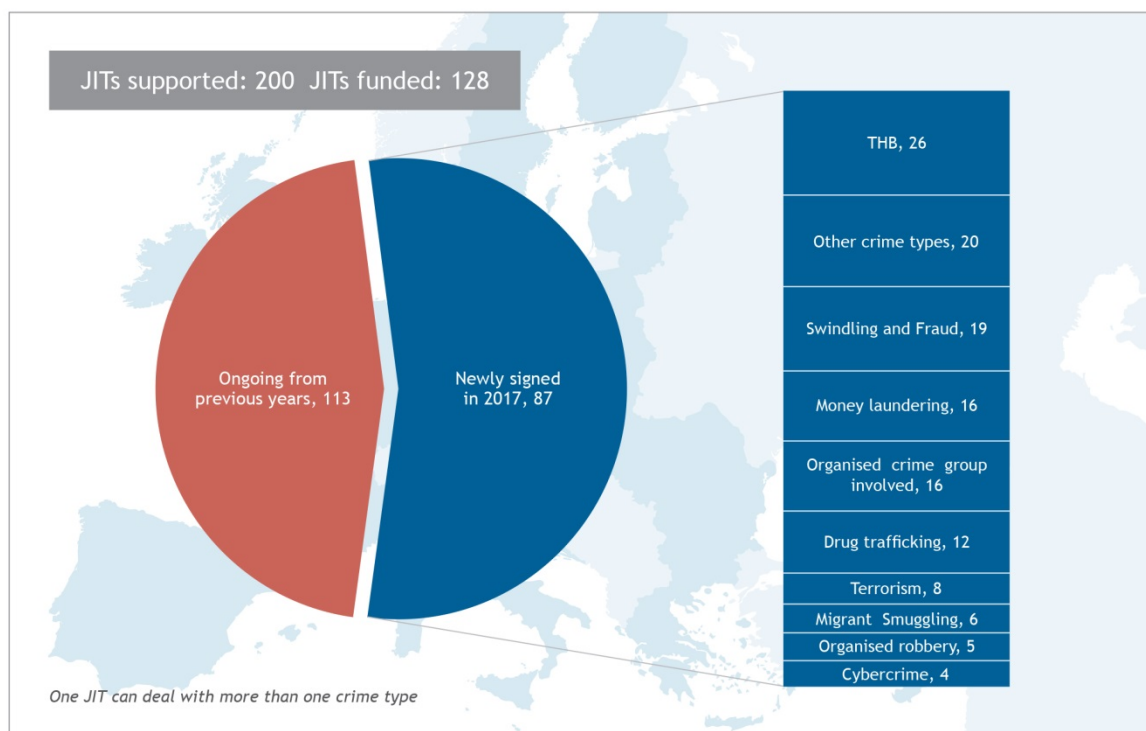
Uutes ühistes uurimisrühmades käsitletud kuriteoliikide osas oli näha olulist terrorismijuhtumite (8 aastal 2017 ja 1 aastal 2016), kelmuste ja pettuste juhtumite (19 aastal 2017 ja 9 aastal 2016) ning inimkaubanduse juhtumite (26 aastal 2017 ja 19 aastal 2016) hulga kasvu.

Raske pettuse ja omastamise juhtumi puhul (Euroopa Liidu finantshuvide kaitse rikkumine), mille jaoks olid Itaalia ja Belgia 2016. aasta detsembris loonud ühise uurimisrühma, hõlbustas Eurojust OLAFi osalusega ühise uurimisrühma loomist. Eurojust tegi ettepaneku OLAFi osalusega ühise uurimisrühma lepingu lihtsustatud lisa kasutamiseks, millele kirjutas 2017. aasta veebruaris alla OLAFi peadirektor.

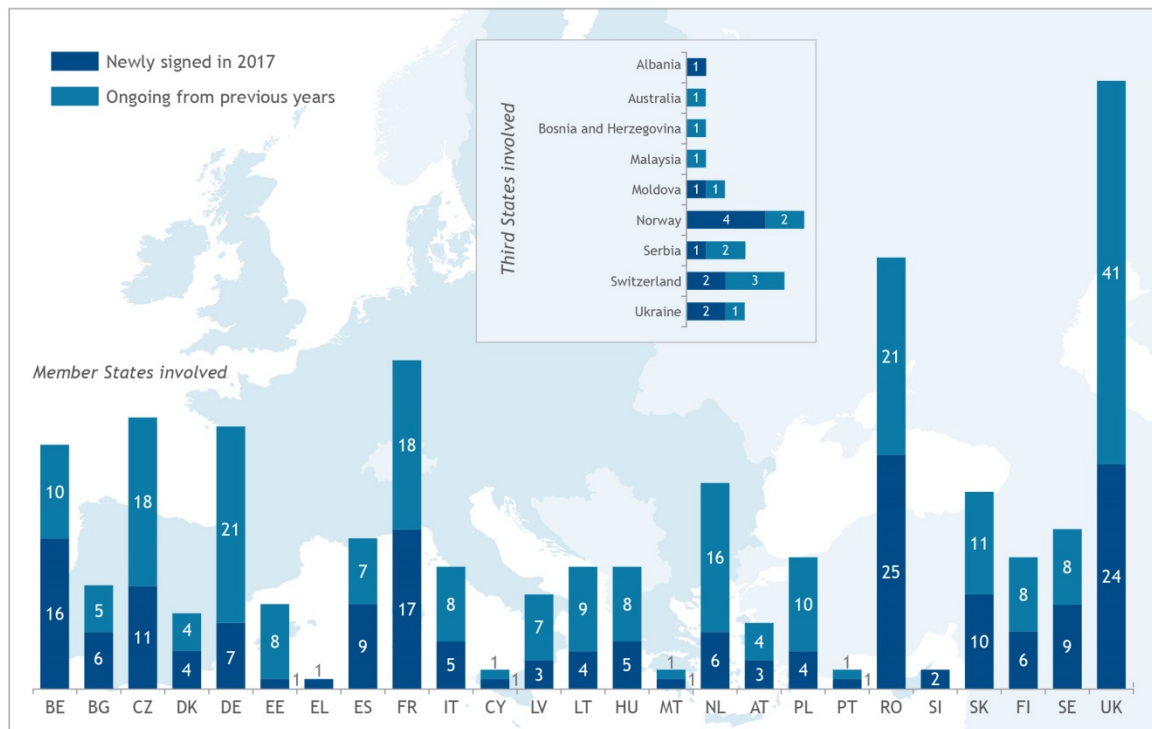
Eurojust toetas liikmesriike ühiste uurimisrühmade loomisel, töös hoidmisel, rahastamisel ja hindamisel. Eurojust edendas uuendatud [ühiste uurimisrühmade mudellepingu](#) (milles võetakse arvesse ühiste uurimisrühmade laiendamist kolmandatele riikidele) kasutust läbirääkimiste alusena, et soodustada ühiste uurimisrühmade kiiret loomist.

Eurojust panustas 2017. aastal ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaadi projekti, mis tegeles ühiste uurimisrühmade hindamisega. Peamisi leidsid Eurojusti kogemuste kohta ühiste uurimisrühmadega on käsitletud osas „Aasta põhifookus: ühiste uurimisrühmade hindamine“. Ühiste uurimisrühmade projektid, mille puhul sooritati selle projekti raames õiguslane järelkäsitlus, viisid eduka süüdimõistmiseni. Ühiste uurimisrühmade kaudu omandatud tõenditele esitati harva vastuväiteid ja enamiku analüüsitud juhtumite puhul loeti neid vastuvõetavaks.

JITs supported by Eurojust, including the main crime types

Country participation in JITs

Ühiste uurimisrühmade koordineerimine

Bulgaaria Sliveni piirkonnas tegutsev kuritegelik organisatsioon lammutati pärast seda, kui Eurojust hakkas koordineerima viit inimkaubanduse alast uurimist, mis hõlmasid Hollandisse ja Belgiasse viidud Bulgaaria naiste seksuaalset ärakasutamist ning rahapesu. Eurojust osutas kahe eraldiseisva rahvusvahelise operatsiooni, Palma ja Leerdami koordineerimise ja kahe ühise uurimisrühma loomisel. Ühiseid uurimisrühmasid rahastati Eurojusti kaudu umbes 90 000 euro ulatuses.

Operatsiooni Palma algatasid 2013. aastal Hollandi ametiasutused, kes uurisid aastatel 2003–2010 toimunud inimkaubandusega seotud tegusid ning rahapesu ja teisi seksuaalse ärakasutamise seotud kriminaalkuritegusid. Operatsiooni Leerdam käivitasid Bulgaaria ametiasutused 2015. aasta novembris, kui nad taotlesid Eurojusti abi seoses teise käimasoleva Hollandi uurimisega, mis tegeles Bulgaaria naistega Hollandi ja Belgia suunal kaubitsemisega.

Eurojusti abi oli otsustava tähtsusega, võimaldades leida seoseid Bulgaaria ja Hollandi ametiasutuste poolt operatsioonide Palma ja Leerdam raames läbiviidud uurimiste ja teise Belgias käimasoleva uurimise vahel, mis käsitles Bulgaariast pärit ohvrite seksuaalset ärakasutamist Antwerpenis ja Brüsselis.

Pärast Eurojusti koordineerimisnõupidamist löid Bulgaaria ja Holland operatsiooni Palma jaoks ühise uurimisrühma. Eurojust korraldas ka koordineerimisnõupidamise, mille käigus kohtusid esimest korda viie seotud uurimisega seotud Belgia, Bulgaaria ja Hollandi prokurörid, uurijad ja politseiametnikud, et omavahel nõu pidada ja kokku leppida koordineeritud lähenemises kuritegeliku organisatsiooni lammutamiseks. Nõupidamisel oli kakskümmend viis osalejat, sealhulgas Europoli ametnikud. Koordineerimisnõupidamise tulemusel löid Belgia, Bulgaaria ja

Holland operatsiooni Leerdam raames kasutatava ühise strateegia kindlaksmääramiseks ja elluviimiseks veel ühe ühise uurimisrühma, et ühe juhtumi juures rakendatavad tegevused ei takistaks teise juhtumi uurimist.

Leerdami operatsiooni ühise uurimisrühma uurimistegevused toimusid Bulgaarias ühise uurimisrühma Hollandi liikmete kohalolul. Operatsiooni Palma ühise uurimisrühma koordineeritud tegevused toimusid Bulgaarias, Saksamaal ja Hollandis. Eurojust toetas esimest korda kahe eraldiseisva ühise uurimisrühma vahelist koostööd. Tänu Eurojusti aktiivsele osalusele leiti seosed kõigi viie Bulgaarias, Hollandis ja Belgias läbiviidava siseriikliku uurimise vahel ning toimus uurimistegevuste põhjalik kavandamine, mille tulemuseks on üledukas koordineeritud operatsioon ja kuritegeliku organisatsiooni lammutamine.

Eurojusti finantstoetus ühistele uurimisrühmadele

Ühiste uurimisrühmade edu tagab sageli nendele antud finantstoetus. Ühiste uurimisrühmade kasvavat arvu näitab Eurojusti saadud finantstoetuste avalduste hulga 40,5-protsendine kasv möödunud aastal. 2017. aastal saadi 1.–8. vooru jooksul kokku 253 avaldust (2016. aastal 180 avaldust). Rahastamist saanud ühiste uurimisrühmade arv kasvas 42 protsenti, nii et kokku rahastati 128 ühist uurimisrühma (2016. aastal rahastati 90 ühist uurimisrühma). Valdav enamus (85 protsenti) Eurojusti juhtumikorralduse raames loodavatest ühistest uurimisrühmadest taotlevad ja saavad ka finantstoetust. Ühiste uurimisrühmade nõudlus toetuste järele käimasolevate operatiivtegevuste korraldamiseks uurimises osalevates liikmesriikides ja rasketes piiriülestes kuritegevustes süüdimõistmiseks on alates 2014. aastast pidevalt kasvanud. See suundumus näitab, et ühiseid uurimisrühmi kaasatakse aina rohkem liikmesriikide prokuratuuristrateegiates. 2016. aastal suurenes ühiste uurimisrühmade eelarve 500 000 eurolt 1 000 000 euron. Otsese vastusena liikmesriikide kasvavale nõudmisele tegi komisjon 2017. ühiste uurimisrühmade toetustele täiendavaid eraldisi, tänu millele sai Eurojust toetada rohkem ühiste uurimisrühmade toetuste saajaid kui 2016. aastal (kokku 1,3 miljonit ja 128 väljastatud toetust). Ühistes uurimisrühmades, mille jaoks rahastamisavaldused esitati, osalesid järgmised kolmandad riigid: Norra (7), Serbia (5), Šveits (4), Moldova (4), Ukraina (4), Malaisia (3), Austraalia (3), Albaania (2) ning Bosnia ja Hertsegoviina (1).

Eurojust tegi ettevalmistusi uue infotehnoloogilise abivahendi kasutusele võtmiseks, mis võimaldaks ühiste uurimisrühmade toetuste haldamise efektiivsust tõsta. Alates 2018. aasta jaanuarist avatud ühiste uurimisrühmade portaal võimaldab siseriiklikel ametiasutustel lihtsamalt internetis turvaliselt avaldusi esitada ning Eurojustil paremini andmeid töödelda. Õigustöötajatel aitavad rahastamismenetlustes orienteeruda [teabegraafik ja ühiste uurimisrühmade](#) rahastamisjuhised.

EUROJUST Coordinated Operations 2017

2. peatükk Eurojusti juhtumikorraldus

Sissejuhatus

Eurojust mängib otsustava tähtsusega rolli raskeid piiriüleseid kuritegusid käsitlevate juhtumite juures mitmepoolse õiguskoostöö hõlbustamisel, koordineerimisel ja teabevahetusel. Eurojusti operatiivne tugi hõlmas õiguslike probleemide ja juhtumikorraldusest tulenevate praktiliste raskuste analüüsi, parimate tavade väljatöötamist, koostööd ELi partnerite ja kolmandate riikidega ning tihedat koostööd erinevate õigusspetsialistide võrgustikega.

Juhtumite arv, mille siseriiklikud ametiasutused abi saamiseks Eurojustile suunasid, kasvas 2306 juhtumilt 2016. aastal 2550 juhtumile 2017, mis on 10,6-protsendiline kasv. Peamised kuriteoliigid, millega tegeldakse, on pettus, narkokaubandus ja rahapesu. Eurojust registreeris ka 13 operatiivset teemat, millest kuus olid seotud terrorismiga. Need teemad puudutavad siseriiklikult ametiasutusel või riiklikult büroolt saadud taotlusi taustateabe kogumiseks või operatiivtegevuste seisukohalt oluliste või neid mõjutavate nõuannete saamiseks kõigilt liikmesriikidelt.

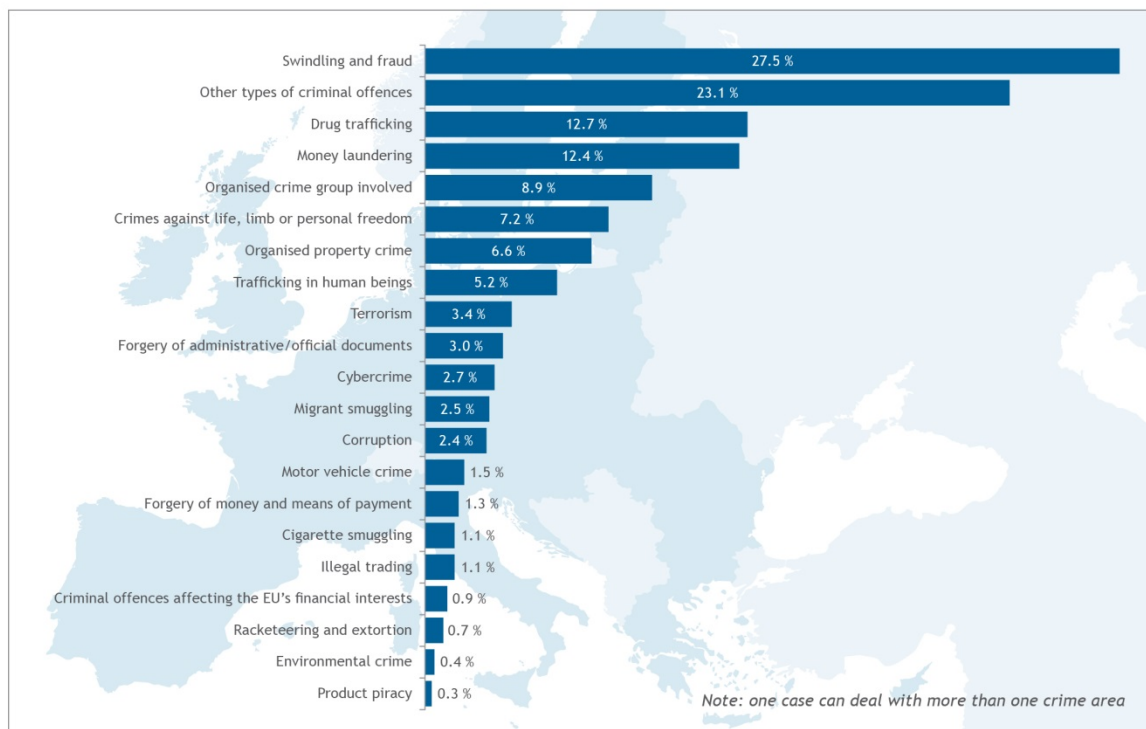

Raskete organiseeritud kuritegevuse juhtumite arvu kasv näitab vajadust tõhusa ametkondadevahelise lähenemise järele eriti just teabevahetuse ja mitmepoolse osaluse ning kolmandate riikidega toimuva tiheda koostöö kaudu (vt 4. peatükki). Sideprokurörid registreerisid 148 juhtumit. Eurojust jätkas sidemete loomist Eurojusti ja Europol'i keskuste vahel oma küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskusesse lähetatud küberkuritegevuse siseriikliku eksperdi ja uue ametisse määratud esindaja kaudu Euroopa terrorismivastase võitluse keskuses. Eurojust panustas SOCTA koostamisse ja süüdimõistmist ja karistamist käsitlevasse jaotisesse ning terrorismi olukorra ja suundumuste raporti (TE-SAT) statistilisse lisasse. Eurojust jätkas oma tööd poliitikatsükli 2013–2017 raames ning osales EMPACTi nõupidamistel, et suurendada oma õiguslast tuge seotud operatiivsetele tegevuskavadele. Poliitikatsükli 2018–2021 raames osales Eurojust 2018. aasta mitmeaastaste strateegiakavade ja operatiivsete tegevuskavade väljatöötamises.

Eurojusti tegevuse fookus ühtib Euroopa turvalisuse ja rände tegevuskavade prioriteetidega. Eurojust panustab ELi tegevuskavade rakendamisse ja on oma tegevused uuele tasemele viinud eriti just terrorismi, küberkuritegevuse, rändajate smugeldamise ja inimkaubanduse vastases võitluses.

Kuriteo tüüp	Juhtumid			Koordineerimisnõupidamis ed			Ühised uurimisrühmad		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Terrorism	41	67	87	15	18	14	3	4	12
Küberkuritegevus	62	60	70	19	13	9	11	8	7
Rändajate smugeldamine	60	65	64	20	12	15	9	11	14
Inimkaubandus	79	93	132	32	33	57	21	32	51
Kelmus	647	654	700	76	44	75	34	35	45
Korruptsioon	90	74	61	10	15	15	4	2	4
Narkokaubandus	274	254	324	57	41	40	25	24	28
Mobiilne organiseeritud kuritegelik ühendus	201	199	208	21	19	14	13	12	12
ELi finantshuve mõjutavad kuriteod	69	41	61	11	11	14	5	5	6
Rahapesu	283	295	315	55	67	85	30	35	45
Keskkonnakuriteod	5	6	9	1	0	3	0	0	2

Eurojust casework in crime areas

Eurojusti-OLAFi teabeleht on praktiline dokument, kus selgitatakse Eurojusti ja OLAFi teineteist täiendavat rolli ja kutsutakse siseriiklikke ametiasutusi üles vajadusel mõlema asutuse kaasamist kaaluma. Kuna puudub mehhanism, mis suunaks siseriiklikud ametiasutused pärast OLAFi soovitusi süüdimõistmise või õigusalase järelkäsitluse kohta Eurojusti juurde, annab see teabeleht juhiseid Eurojustis ja OLAFis töötavatele siseriiklikele ametiasutustele ja õigustöötajatele olukordadeks, kus oleks kasulik teise organisatsiooni kaasamine, eriti siseriiklikele ametiasutustele antud OLAFi soovitude õigusalase järelkäsitluse osas.

2.1 Terrorism

Juhtumikorraldus Terrorismijuhtumite arv, mille siseriiklikud ametiasutused abi saamiseks Eurojustile suunasid, kasvas jätkuvalt – 14 juhtumit aastal 2014, 41 juhtumit aastal 2015, 67 juhtumit aastal 2016 ja 87 juhtumit aastal 2017. Lisaks sellele registreeris ühe terrorismijuhtumi Šveitsi sideprokurör. Kõige rohkem taotlusi esitanud liikmesriigid olid Itaalia, Hispaania, Saksamaa ja Prantsusmaa. Kõige rohkem taotlusi saanud liikmesriigid olid Saksamaa, Prantsusmaa ja Belgia.

Eurojust jätkas abi osutamist hiljutiste Euroopa terrorirünnakute uurimistes, näiteks Thalys' rongis, Pariisis, Brüsselis, Ansbachis, Nice'is, Berliinis, Stockholmis, Barcelonas ja Turus toimunud sündmused ja muu piiriülene terroristlik tegevus, sealhulgas terroristlikel eesmärkidel toimuv värbamine, rahastamine ja propaganda. Juhtumite arvu kasvuga kaasneb probleemide aina suurem kompleksus ning vajadus kiire ja tõhusa mitmepoolse koostöö järele. Need juhtumid näitavad selgesti, et vajalik on õigusasutuste ühine ja koordineeritud lähenemine. Liikmesriigid otsivad aina rohkem Eurojusti abi näiteks teabe ja tõendite vahetamiseks, vastastikuse õigusabi taotluste, väljaandmistootluste, Euroopa vahistamismääruste ja Euroopa uurimismääruste täitmise kiirendamiseks ning ühiste uurimiserühmade loomiseks.

Eurojust korraldas terrorismijuhtumite jaoks 14 koordineerimisnõupidamist. Neist koordineerimisnõupidamistest kahel osalesid kolmandate riikide esindajad Austraaliast, Kanadast, Indoneesiast, Malaisiast, Uus-Meremaalt, Filipiinidelt, Šveitsist, Tuneesiast, Ukrainast ja USAst. Eurojust korraldas ka ühe koordineerimiskeskuse tegelemaks mitut riiki hõlmava kuritegeliku organisatsiooniga, mis tegeles rändajate smugeldamise ja haldusdokumentide võltsimisega. Kuritegeliku organisatsiooni võltsitud dokumente kasutati 2014. aastal lammutatud keerukas võrgustikus terroristist välisvõitlejate värbamiseks, vahendamiseks ja rahastamiseks.

Lisaks osales Eurojust veelgi rohkemate terrorismijuhtumitega seotud ühiste uurimiserühmade töös (12 ühist uurimiserühma, millest 8 olid uued). Ühised uurimiserühmad pakuvad tõhusat platvormi vahetuks teabe ja dokumentide vahetuseks kahe- ja mitmepoolsetes terrorismijuhtumites.

Kolmandad riigid osalesid kolmes ühises uurimiserühmas: ühes Šveits, teises Ukraina ja kolmandas Austraalia, Ukraina ja Malaisia.

2017. aastal võimaldas 17. juulil 2014 toimunud MH17 lennukihukuga seoses loodud Hollandi, Belgia, Ukraina, Austraalia ja Malaisia ühine uurimiserühm saavutada juhtumis järjekordse olulise edusammu. Eurojust korraldas koordineerimisnõupidamise, mille käigus jätkusid põhjalikud arutelud nende riikide pädevate asutuste vahel, mis käsitlesid võimalikke järgmisi kohtumõistmismehhanismidega seotud samme. Osalevad riigid otsustasid hiljem ühiselt, et MH17 hukuga seotud poolte üle kohtumõistmine toimub Hollandis, ning kinnitasid oma jätkuvat tugevat koostööd. Eurojust jääb sellise koostöö hõlbustamisel lähedaseks partneriks.

Pariisi terrorirünnakud

Ulatuslik operatiivtugi, mida Eurojust liikmesriikidele terrorismijuhtumistes pakkuda saab, on ilmne Pariisi ja Saint-Denis' 13. novembri 2015 terrorirünnakutele järgnenust.

Eurojusti Prantsusmaa büroo avas 13 liikmesriigi ja USA osalusega juhtumi 26. novembril 2015, võttes seejärel vahendajarolli arvukate vastastikuse õigusabi taotluste edastamisel ja täitmisel. 2015. aasta detsembris liitusid ühise uurimisrühmaga, mille Prantsusmaa ja Belgia vahetult pärast rünnakuid löid, nii Eurojust kui ka Europol. Seoses uurimise käiguga Prantsusmaal ja teistes liikmesriikides oli vajadus koostöö järele kasvanud ning Prantsusmaa büroo korraldas 2016. aasta jaanuari ja 2017. aasta veebruari vahel viis koordineerimisnõupidamist, millest üks toimus Salzburgis, kaks Pariisis ja kaks Haagis.

Tuues kokku kõigi seotud liikmesriikide õigusasutused ja uurijad, on koordineerimisnõupidamised terrorismijuhtumite puhul Eurojusti põhiline operatiivtöö vahend. Selle juhtumi juures oli Eurojusti koordineerimine otsustava tähtsusega, tuues välja mõned võimalikud seosed Pariisi ja Thalys' 2015. aasta rünnakute uurimiste vahel. Selle tulemusena anti Prantsusmaa ametiasutustele edukalt üle kaks Austrias arreteeritud kahtlusallust ja üks Saksamaal kinnipeetav kahtlusallune.

Berliini jõuluturu terrorirünnak

2016. aasta 19. detsembril sõideti veokiga sihilikult Berliini jõuluturule, mille tagajärjel hukkus 12 inimest ja vigastatuid oli üle 70. Üks ohvritest oli veoki esialgne juht, kes leiti veokist surnuks tulistatuna. Kurjategija oli Tuneesia kodanik, kes oli innustust saanud ISILi propagandast. Ta tapeti neli päeva hiljem Itaalias Milanos politseiga toimunud tulevahetuses. Juhtum klassifitseeriti terrorirünnakuks.

Eurojustis registreeriti juhtum, mis oli seotud rünnakut käsitleva uurimisega Saksamaal, mida viis läbi kohalik riigi peaprokuratuur. Saksamaa riiklik büroo kaasati mõni tund pärast rünnakut ja koos uurimise arengutega kasvas ka Eurojusti osalus. Itaalia riiklik büroo registreeris sellega paralleelselt Itaalia politseiga toimunud tulevahetusega seotud juhtumi. Eurojustil oli äärmiselt tähtis roll kohtutasandi teabe nõuetekohase ja õigeaegse vahendamise juures. Lisaks sellele oli Eurojustil võimalik kasutada oma Eurojusti terrorismiküsimuste siseriiklike kontaktisikute võrgustikku.

2017. aasta märtsis toimus Eurojustis koordineerimisnõupidamine, mis korraldati koostöös Saksamaa ja Itaalia riiklike büroodega ja milles osalesid erinevate liikmesriikide ja kolmandate riikide uurimisasutused. Nõupidamise eesmärk oli vahetada teavet, mis puudutab erinevates riikides viibivate ohvrite ja tunnistajate olukorda ning ründaja marsruuti ja asukohta perioodil 19.–23. detsembril 2016 käsitlevate uurimiste tulemusi. Osalejad arutasid oma vastavate siseriiklike uurimiste üle ja leppisid kokku, et jätkavad koostööd nii vahetult kui ka läbi Eurojusti.

Nõukogu otsus 2005/671/JSK Märkimisväärset suurenemist täheldati Eurojustiga jagatud teabevahetuses terroriaktide eest vastutuselevõtmiste ja süüdimõistmistega osas vastavalt nõukogu otsusele 2005/671/JSK. Eurojustile teatati seoses terroriaktidega 394 uurimisest ja süüdistusest ning 569 süüdi- või õigeksmõistmisest. See teave koos teabega, mida jagatakse Eurojustiga Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artikli 13 kohaselt, võimaldab Eurojustil tuvastada võimalikke seoseid eri terrorismijuhtumite ning terrorismijuhtumite ja organiseeritud kuritegevuse vahel.

Koostöö Europoliga Eurojust tugevdas jätkuvalt oma koostööd Europoliga, kaasates seda mitmetesse juhtumitesse ja panustades terrorismivastast tegevust analüüsivatesse

projektidesse Hydra ja Travellers. Eurojusti ja Europol'i vahelisi sünergiaid terrorismivastase tegevuse alal täiendas terrorismivastasele tegevusele spetsialiseerunud lähetatud riikliku eksperdi värbamine, et lihtsustada Eurojusti ja Küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse vahelist teabevahetust. Ülesanded hõlmavad küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse tegevuste varast õiguslast järelkäsitlust ja Eurojusti koordineerimisvahendite kasutust.

Terroristist välisvõitlejad Eurojust keskendus jätkuvalt oma strateegilise töö arendamisele terroristist välisvõitlejate tegevusele antava kriminaalõigusliku vastuse alal. Detsembris esitas Eurojust justiits- ja siseküsimuste nõukogule oma viienda raporti, *Terroristist välisvõitlejad: Eurojusti vaated ilmingule ja kriminaalõiguslik vastutoime*. Klassifikatsiooniga EU RESTRICTED raportit jagati ELi ja siseriikliku taseme õigustöötajate ja poliitikakujundajatega, et tõsta teadlikkust katsumustest ja parimatest tavadest ja aidata tagada toimiv kohtulik vastutusele võtmine. Raportis esitatakse Eurojusti hiljutised kogemused terroristist välisvõitlejatega seotud uurimiste ja süüdistuste esitamise koordineerimisel ning Eurojustile suunatud uurimiste ja süüdistuste esitamise katsumused ja kogemused. Lisaks tuuakse raportis välja esialgsed järeldused kriminaalmenetlustes lahinguväljateabe tõenditena kasutamise seotud põhiprobleemide kohta, mis tulenevad raskustest selle hankimisel ja selle õiguspärasel viisil hankimise tõendamisel. Selles rõhutatakse, et Süüria ja Iraagi lahinguväljadelt kogutud teavet võidakse mõnedes kohtualluvustes kasutada nii terroriaktide kui ka põhiliste rahvusvaheliste kuritegude puhul, juhtides tähelepanu nende kuriteoliikide võimalikele seostele. Raportis järeldatakse, et võimalikud viisid lahinguväljateabe tõendamisnõuetele vastavaks hankimiseks ja jagamiseks vajavad täiendavat uurimist. Eurojust on tihedas koostöös Eurojusti terrorismiküsimuste siseriiklike kontaktisikute ja genotsiidivõrgustikuga alustanud relvakonfliktides sõjaväe poolt kogutud teabe kasutamise parimate tavade ja probleemide kaardistamist, et seda kasutada tõenditena terrorismi ja/või sõjakuritegude menetlustes ja/või alusena kriminaaluurimise avamiseks või süüdistuse esitamiseks.

Terrorismiküsimuste siseriiklikud kontaktisikud Eurojusti terrorismiküsimuste siseriiklike kontaktisikute iga-aastaselt nõupidamisel, kus osalesid ka terrorismivastase võitluse eksperdid Norrast, Šveitsist ja USAst, ELi terrorismivastase võitluse koordinaator, küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse juht ja Frontexi esindaja, arutati võimalusi, kuidas parandada terrorirünnakutele järgnevaid õiguskaitsereaktsioone ja koostööd, jagades parimaid tavasid ohvritega kohe pärast terrorirünnakuid tegelemiseks ja terroristlike kahtluslaste deradikaliseerimiseks. Osalejad arutasid terroristist välisvõitlejatele terrorismiaktide ja/või sõjakuritegude eest süüdistuse esitamisel ja süüdimõistmisel esinevaid probleeme ning probleeme, mis on seotud lahinguväljateabe kogumisega, mida oleks võimalik kasutada tõenditena terrorismi ja/või sõjakuritegude menetlustes.

Teavitustöö Eurojust tõi terrorismivastase võitluste õiguslaste aspektide olulise rolli välja muuhulgas Euroopa Parlamendi LIBE komisjoni nõupidamisel ja Euroopa Parlamendi terrorismi käsitleva erikomisjoni detsembris toimunud visiidi Eurojusti. Arutelud keskendusid Eurojusti pakutavale lisaväärtusele käimasolevate uurimiste ja süüdistuste esitamise toetamisel koostöö hõlbustamise ja teabe vahendamise kaudu. Eurojust avaldas oma muret seoses määruse 45/2001 ümbersõnastamise ja eriti hiljutise ettepanekuga kohaldada määrust Eurojusti töödeldavatele operatiivandmetele ning palus kaaluda Eurojustile, Europolile ja Euroopa Prokuratuurile kehtiva ühise korra kehtestamist.

Eurojusti suhetes kolmandate riikidega on peamiseks prioriteediks õiguslase koostöö võimaluste laiendamine terrorismivastases võitluses nii operatiivsel kui ka strateegilisel tasandil. Selle eesmärgi saavutamiseks ning vastastikuse usalduse kindlustamiseks ja tulevaste koostöövõimaluste uurimiseks võttis Eurojust vastu arvukalt terrorismivastavase võitluse ja õiguslase koostöö eksperte kolmandatest riikidest nagu Tuneesia, Taiwan ja Araabia Riikide Liiga.

Radikaliseerumine Vägivaldse ekstremismi ja terrorismi viiva radikaliseerumise alal jätkas Eurojust terrorismiga seotud süüdimõistmist ja sealhulgas liikmesriikide kohtute poolse kinnipidamise alternatiivide kasutamise jälgimist ja analüüsi. Eurojust esitas oma ülevaadetes regulaarselt raporteid, käsitledes terrorismijuhtumites kohtunike määratud kohtuotsuseid (vabadusekaotusega või vabadusekaotuseta) ja nende olemasolul seotud kohustusi tagamaks tasakaalu süüdimõistetute taasintegratsiooni ja deradikaliseerimise ning avaliku julgeoleku vahel.

Eurojusti viiendas raportis terroristist välisvõitlejate kohta esitatakse ka kogemused ja parimad tavad radikaliseerumise kriminaalõigusliku vastuse alal. Eurojust panustas hiljuti asutatud komisjoni kõrgetasemelise radikaliseerumise vastase võitluse eksperdirühma (HLCEG-R) aruteludesse ja tegevustesse, eriti tegevust puudutavate prioriteetide ja konkreetsete ettepanekute osas nii ELi kui ka liikmesriikide tasemel seoses vangistuse ja katseaja, rehabilitatsiooni ja reintegratsiooni küsimustega. Üks Eurojusti ettepanekul HLCEG-R vastuvõetud soovitusi puudutab terroriaktide uurimise, süüdistuse esitamise ja süüdimõistmise juures paremat teabejagamist, mis võimaldab Eurojustil jälgida süüdimõistmise ja kinnipidamisel alternatiivide kasutust, nagu soovitakse nõukogu 2015. aasta novembri järeldustes, panustades nii terroristist välivõitlejaid ja radikaliseerumist käsitleva kriminaalpoliitika väljatöötamisse.

Terrorismialaste kohtuotsuste ülevaade Eurojust avaldas 2017. aastal kolm terrorismialaste kohtuotsuste ülevaadet, mis põhinesid avalikult kättesaadaval teabel ja liikmesriikide poolt kooskõlas nõukogu otsusega 2005/671/JSK avaldatud teabel. Terrorismialaste kohtuotsuste ülevaade annab ülevaate terrorismiga seonduvatest süüdimõistmistest ja õigeksmõistmistest kogu Euroopa Liidus, õiguslikest kaasajastustest ning ka vastavate kohtuotsuste õiguslasest analüüsist. 2017. aasta väljaande analüütilised peatükid sisaldasid Saksamaa, Itaalia ja Hollandi kohtute kohtuotsuste analüüsi. Kaks kohtuotsust puudutasid Süüriast tagasipöördujaid ja teised rühmitust, kes mõisteti süüdi džihadistlike võitlejate tegevuse heakskiitmiseks ja aktiivsetes värbamiskatsetes. Ühes väljaandes sisaldub kokkuvõtte märtsis vastu võetud direktiivist (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta. Teises väljaandes on valik ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonidest terrorismivastase võitluse kohta, millel võib olla mõju ELi ja liikmesriikide seadusandlusele ja poliitikatele.

ISILi propagandaga tegeleva rühmituse lammutamine

Hispaania ametiasutused palusid Eurojusti kiireloomulist abi uurimises, mis oli algatatud rühmituse vastu, mis tegeles väidetavalt ISILi propagandat sisaldava ja terroristlike kuritegude toimepanekut õigustava internetis levitamiseks mõeldud audiovisuaalse materjali tootmisega. Mitmes liikmesriigis tegutsevat rühmitust kahtlustati ka värbamis- ja radikaliseerimistegevustes.

Hispaania ametiasutused kavandasid rühmituse lammutamiseks Eurojusti koordineeritava ühisaktsiooni. Selleks väljastas vastutav uurimiskohtunik viis päeva enne kavandatud

ühisaktsiooni kaks Euroopa vahistamismäärust ja kaks abitaotlust, milles taotleti luba mitme läbiotsimise jaoks Saksamaal ja UKs ja asjakohaste esemete arestimist. Euroopa vahistamismääruste ja abitaotluste täitmine pidi ühisaktsiooni käigus toimuma üheaegselt ja koordineeritult.

Ühisaktsiooniks valmistudes olid Hispaania, Saksamaa ja UK riiklikud bürood omavahel pidevas ühenduses, et lihtsustada spontaanset teabevahetust ning abitaotluste ja Euroopa vahistamismääruste kohest edastamist. Vahetati teavet abitaotluste ja Euroopa vahistamismääruste tõlgete valmimise käigu ja nende SISI lisamise kohta ja võeti ühendust SIRENE'iga, et valmistada ette SISI sisestatud Euroopa vahistamismääruste sünkroonitud aktiveerimine.

Riiklikud bürood nõustasid oma siseriiklikke ametiasutusi parima tegevuskäigu osas ja andsid vajadusel lisateavet ja selgitusi. Läbi viidi eelkontrollid, et leida Saksamaa ja UK pädevad asutused Euroopa vahistamismääruste täitmiseks ja läbiotsimisteks juba enne seda, kui Euroopa vahistamismääruste ja abitaotluste tõlked valmisid. Enne Euroopa vahistamismääruse ingliskeelse versiooni saamist edastas UK riiklik büroo hispaaniakeelse versiooni pädevatele siseriiklikele asutustele, et kiirendada Euroopa vahistamismääruse kinnitamist eeltingimusena Birminghamis viibiva kahtluseluse arresterimisele. Probleem tekkis seoses läbiotsimiste ajaga, kuna Saksamaa seadused keelavad öised läbiotsimised (mis toimuvad enne 03.00), mis tähendab, et taotlev asutus määras läbiotsimise ajaks 04.00.

Euroopa vahistamismääruste ja abitaotluste kiired tõlked saksa ja inglise keelde (24 tunni jooksul) edastati pädevatele Saksamaa ja UK asutustele Eurojusti riiklike büroode kaudu. Tundide jooksul pärast selle vastuvõtmist olid Saksamaal ja UKs korraldatud vajalikud õiguslikud ja praktilised küsimused nõutavate meetmete läbiviimiseks ning Eurojusti riiklike büroode kaudu teavitati Hispaania ametiasutusi eesolevatest võimalikest probleemidest, mis tulenevad piisava teabe puudumisest Euroopa vahistamismääruses sisalduva väidetava rikkumise kohta. Lisaks laiendati UK läbiotsimismäärust, et see hõlmaks ka sõidukit, mida ei olnud abitaotluse vormistamisel mainitud. Hispaania riiklik liige tegi samuti tihedat koostööd Hispaania sidekohtunikuga Londonis, et siseriiklikke ametiasutusi abistada.

28. juunil kell 04.00 käivitasid Saksamaa, Hispaania ja UK eduka operatsiooni, mille tulemusena arresteriti kuus rühmituses osalemises kahtlustatavat isikut. Operatsiooni koordineeris Eurojust ja toetas Hispaaniasse lähetatud Europoli terrorismivastase tegevuse spetsialist. Ühisaktsiooni ajal saadeti Hispaania politseiametnikud ka kohapeale Saksamaale ja UKsse.

Eurojust jätkas siseriiklike ametiasutuste koostöö koordineerimist ja vahendamist ka pärast ühisaktsiooni. Veidi pärast arresterimisi edastasid Hispaania ametiasutused oma Saksamaa ja UK kolleegidele täiendavat teavet, et lahendada algsetes Euroopa vahistamismäärustes sisalduva teabe puudulikkusega seotud probleeme (vastavalt erinormi põhimõtte nõuetele seoses kolme videolõigu tootmisega) ja vahendas täidesaatvate asutuste üleandmisotsuseid. Vastavatele riigiprokuratuuridele anti täiendavat teavet, et võimaldada üleandmine vastavalt Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 15 lõikele 2. Selle tulemusena anti Saksamaal arresteritud isik edukalt Hispaania ametiasutustele üle.

Lisaks tegutses Eurojust vahendajana Saksamaal ühisaktsiooni käigus arestitud asjakohaste esemete tuvastamisel ja valikul, et määrata kindlaks, milliseid neist saab kasutada tõenditena Hispaania kohtumenetluses. Saksamaa ja Hispaania riiklikud bürood andsid ka selgitusi

Saksamaa juhtivprokurörile, võimaldades nii pädeval siseriiklikul kohtul saada luba läbiotsimiste käigus arestitud esemete üleandmiseks. Arestitud esemed toimetati kohale vastavalt Euroopa vahistamismääruse artiklile 29.

Mõned kuud pärast ühisaktsiooni korraldas Eurojust koordineerimisnõupidamise, mille käigus andsid osalevad Saksamaa, Hispaania ja UK siseriiklikud ametiasutused ühisaktsiooni ettevalmistamise ja läbiviimise kohta. Arutati ka toimuvate menetluste käiku ja tulevase koostöövõimalusi. Koordineerimisnõupidamisel andsid UK ametiasutused Hispaaniale üle aktsiooni käigus arestitud materjalid. UKs arreteeritud isik anti üle Hispaaniale.

Hispaania ametiasutused hindasid Eurojusti poolset koordineerimist ja abi kõrgelt, uskudes, et ilma selle abita ei oleks sedavõrd kompleksse samaaegse mitmeid riike hõlmava operatsiooni läbiviimine olnud võimalik, eriti arvestades selle erakordselt lühikese ettevalmistamisajaga. Eurojusti abi oli asendamatu tähtsusega ka eduka ühisaktsiooni järeltegevuste ja osalevate liikmesriikide ametiasutuste jätkuva koostöö tagamiseks.

[Eurojusti CBRN-E käsiraamat](#)

[Eurojusti uudiskiri nr 15](#)

2.2 Küberkuritegevus

Juhtumikorraldus Küberkuritegevuse uurimised nõuavad vältimatult õiguskaitseasutuste ja õigusasutuste koostööd ja erinevate kohtualluvuste ametiasutuste uurimistegevuste koordineerimist. Eurojust toetas 70 juhtumit, korraldas 9 koordineerimisnõupidamist ja 1 koordineerimiskeskuse tööd ja toetas 7 ühist uurimisrühma, millest 4 olid uued. Kõige rohkem taotlusi esitanud liikmesriigid olid Rumeenia, Saksamaa ja Holland. Kõige rohkem taotlusi saanud liikmesriigid olid UK, Prantsusmaa ja Saksamaa.

NotPetya juhtum näitas kohese koordineeritud reageerimise olulisust ulatuslike küberrünnakute puhul ja seega ka Eurojusti ja Europoli varase sekkumise lisaväärtust.

2017. aasta 27. juunil toimus ülisuur küberrünnak, mis haaras arvutisüsteeme kogu maailmas. Rünnakus kasutati end lunavarana esitlevat ründetarkvara nimega NotPetya, mis levis Ukraina raamatupidamistarkvara müüja nakatunud arvutivõrgu kaudu. Rünnak kahjustas pöördumatult mitme ettevõtte IT-süsteeme. Ohvrite hulgas olid mitmete liikmesriikide ja maailma teiste riikide keskmise suurusega ja suured ettevõtted. NotPetya laiemat levikut peatas ainult ohvriks langenud ettevõtete IT-osakondade kiire sekkumine, sealhulgas võrguühenduse osaline või täielik blokeerimine.

Vaid mõni tund pärast rünnakut avasid Prantsusmaa õigusasutused kriminaaluurimise ja taotlesid selles Eurojusti abi. Paljudes eri riikides kogu maailmas algatati paralleelsed uurimised. Tegevuste koordineerimiseks korraldati juulis Europoli juures operatiivnõupidamine ja septembris Eurojustis koordineerimisnõupidamine, kus osalesid 10 liikmesriiki ja Ukraina. Detsembris loodi ühine uurimisrühm, et tagada elektrooniliste tõendite õigeaegne kogumine ja osalevates riikides toimuvate uurimistegevuste koordineerimine, et ületada õigusraamistike vahelised erinevused.

Koostöö Europoliga Eurojust tegi tihedat koostööd oma peamiste sidusrühmadega, eelkõige lähetades Eurojusti küberkuritegevuse siseriikliku eksperdi küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskusesse, soodustades õigusasutuste varast sekkumist ja lihtsustades teabevahetust ning toetades ühise küberkuritegevuse vastase töökonna (J-CAT) tegevust. Eurojust ja Europol uuendasid oma ühisdokumenti, mis käsitleb ühiseid katsumusi küberkuritegevusega võitlemisel ja avaldati ELi dokumendina 7021/17.

Eurojust on alates 2016. aastast toetanud Euroopa rahamuulade tegevusprojekte (EMPACT) EMMA I, II ja III. Iga tegevusprojekt koosnes operatiivse aktsiooni nädalast, millele järgnes nädalane meediakampaania, millega tõsta avalikkuse teadlikkust rahamuulade tegevuse kohta. Aastate jooksul on EMMA hakanud lisaks vaid rahamuulade tuvastamisele tegelema rahamuulasid värbavate kuritegelike organisatsioonide tuvastamisega ning finantskahjude ennetamise ja ebaseadusliku tulu külmutamise ja arestimisega. Eurojust aitab kaasa siseriiklike ametiasutuste uurimiste koordineerimisele ja osutab abi võimalike õiguslaste takistuste juures, mis tulenevad piiriülestest uurimistest ja pangandussektori avaliku ja erasektori koostöö eripäradest. Nende kõigi liikmesriikide, Euroopa Pangandusföderatsiooni, Europoli ja Eurojusti koordineeritud tegevuste tulemused näitavad, et tegeldes rahamuulade probleemiga rahvusvahelisel tasandil, on võimalik saavutada rohkem.

Koostöö Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustikuga Eurojust toetab Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustikku (vt jaotist 5.4) ja teeb selle võrgustikuga tihedat koostööd, et töötada välja kogum krüpteerimist (vt jaotist 3.1); andmete säilitamist (vt jaotist 3.2); pimevõrgu uurimisi ja digitaalseid tõendeid puudutavaid tegevusi.

Eurojust viis koostöös Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustikuga küberruumi kasutava kuritegevuse alal läbi kaks analüüsi: üks neist käsitleb Euroopa Kohtu otsust andmete säilitamise kohta ja teine liikmesriikide võimalusi ja kogemusi seoses pimevõrgu kuritegevuse internetipõhise uurimisega. Viimase teema esialgse analüüsi tulemusi kasutati sisendina Europoli 2017. aasta oktoobris korraldatud pimevõrgu konverentsil tulirelvade operatiivse tegevuskava kontekstis.

Eurojusti eksperdid ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustiku liikmed osalesid komisjoni korraldatud digitaalseid tõendeid käsitlevatel nõupidamistel, et anda ülevaade Eurojusti juhtumikorraldusest ja tuvastada liikmesriikide parimad praktikad.

Eurojustis toimuvad Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustiku plenaarnõupidamised pakuvad platvormi kogemuste, oskusteabe ja parimate praktikate jagamiseks küberkuritegevuse vastase võitluse peamiste osaliste vahel, kelleks on siseriiklike ametiasutuste esindajad, Eurojusti riiklikud bürood, küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse jälgijad, komisjon ja Euroopa õiguslaste koostöö võrgustiku sekretariaadi juht. Plenaarnõupidamisel tutvustati Eurojusti ja küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse toetatud pimevõrgu juhtumit, mis aitas välja tuua pimevõrgu kuritegevuse vastase võitluse rohkeid tehnilisi ja juriidilisi probleeme. Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslaste koostöö võrgustik käsitles uurimises kasutatud lähenemist parima tavana, mida kasutada näitena tulevikus sarnaste ebaseaduslike pimevõrgu müügikeskkondade tegevuse lõpetamisel.

Küberkuritegude õiguslaste ülevaade Eurojust avaldas oma kolmanda küberkuritegude õiguslaste ülevaate, mis on aruandlusvahend abistamiseks õigustöötajaid küberkuritegevuse

juhtumite uurimise ja süüdistuste juures. See sisaldab ülevaadet seadusandlikest arengutest ja kohtupraktika analüüsi küberkuritegevuse, küberruumi kasutava kuritegevuse ja digitaalsete tõendite alal. See sisaldab andmete säilitamist käsitleva Euroopa Kohtu otsuse mõjuanalüüsi tulemust. Mitmete liikmesriikide kohtud on juba arvesse võtnud siseriiklikke andmete säilitamise eeskirju. Seni ei ole ükski neid siseriiklikke andmete säilitamise eeskirju kehtetuks tunnistanud. Küberkuritegude õigusalasest ülevaates esitatakse ka algne analüüs Eurojusti ülevaatest õiguskaitseasutustele kättesaadavate uurimisvõimaluste ning pimeveebis uurimiste läbiviimisega seotud praktiliste ja õiguslaste probleemide kohta. Piiriülene koostöö ja koordineerimine on nende uurimiste edu tagamiseks äärmiselt tähtis, sest nendega on seotud mitu erinevat kohtualluvust. Eriti suurt lisaväärtust pakuvad siin valdkonnas ühised uurimisrühmad.

Teavitustöö Eurojust tutvustas oma tööd küberkuritegevuse alal mitmel Euroopa Parlamendi LIBE komisjoni nõupidamisel. Laste seksuaalset kuritarvitamist ja ärakasutamist käsitleval nõupidamisel esitas Eurojust oma internetis toimuva laste seksuaalse ärakasutamisega seotud juhtumite analüüsi.

Useneti kriminaalse võrgustiku vastased operatsioonid

Küberkuritegevuse juhtumite puhul on ajastus ülioluline. Vaid ühe nupuvajutusega saab andmeid eemaldada või ühest kohtualluvusest teise saata ja seda mitte ainult Euroopa Liidus, vaid ka mujal maailmas.

2017. aasta oktoobris suunas Saksamaa riiklik büroo Eurojustile kaks omavahel seotud juhtumit, mis hõlmasid väidetavaid suuremahulisi Saksamaa intellektuaalomandi õiguse rikkumisi. Internetipiraatlusega tegelevaid kuritegelikke organisatsioone kahtlustati internetipõhiste piraatlusportaalide haldamises, kus pakuti tuhandeid litsentseeritud või autoriõigustega kaitstud materjale nagu filmid, tarkvara ja telesaated.

Kuigi sisu reklaamiti varjamatult pinnaveebis (mitte süvaveebis) domeenide nagu www.town.ag ja www.usenetrevolution.info all, säilitati seda sisu nn Usenetis. Selle kuritegeliku organisatsiooni juhte kahtlustatakse vastava Useneti liikmelisuse müügiga enam kui 1 miljoni euro teenimises. Autoriõiguste rikkumistest tulenev hinnanguline kahju on 7,5 miljonit eurot.

Kõigi nende tegevuste jaoks vajalikke servereid haldasid erinevad ettevõtted, mille tütarettevõtted asusid Prantsusmaal, Hollandis, San Marinos ja Kanadas. Lisaks sellele viibis kaks 68 kahtlusalusest Šveitsis ja üks peamistest kahtlusalustest Hispaanias. Nende riikide vahelise õiguslaste koostöö toetamiseks, vajalike andmete arestimiseks ja teiste taotluste nõuetekohaseks ja õigeaegseks täitmiseks loodi koordineerimiskeskus.

Kuna seda juhtisid kaks Saksamaa riigiprokuratuuri ning sihtmärgid asusid nii Saksamaal kui ka sealt väljaspool, arvestas koordineerimiskeskus vajadusega tagada nõutavate tegevuste sünkroonimine. Prantsusmaale ja Hollandile esitati Euroopa uurimismääruste kaudu ja teistele riikidele abitaotluste kaudu koostöötaotlused. Kuigi enamik kahtlusalustest viibis Saksamaal, väljastati Euroopa vahistamismäärus ka ühe Hispaanias viibiva kahtlusaluse jaoks.

Selle juhtumi puhul oli keskse tähtsusega andmete arestimisega seotud koostöö ajastus. Süüdistuse jaoks oli internetipõhiste piraatlusportaalide ülevõtmine vältimatu tähtsusega. Koordineerimiskeskust teavitati aegsasti, et Saksamaa ametiasutused on tõepoolest arestinud

paroolid, mis andsid otseligi pääsu enamikule serveritest. Eurojust võttis kohe ühendust kõigi seotud liikmesriikidega, esitades neile taotluse seotud veebimajutusettevõtetele suunatud operatsioonidega viivitamiseks.

Meetmete ajakava muudeti ühisaktsiooni päeval korduvalt, et kohanduda pidevalt muutuvate operatiivsete vajadustega. Eurojust sekkus ühisaktsiooni ajal kiiresti, et tagada kõigis osalevates riikides toimuvate operatsioonide optimaalne sünkroonimine. Arreteeriti kaks isikut, toimus 76 läbiotsimist ning arestiti mitu veebilehte, serverit, arvutit ja elektroonilisi tõendeid.

See suur hulk andmeid omandati järgmiselt:

- andmetele juurdepääs ja andmete allalaadimine internetiserveritest, kasutades selleks Saksamaal asuvate kahtlusalluste kodudest leitud avatud sülearvuteid ja paroole;
- lisaserverite arestimine, mis pidid eeldatavasti asuma veebimajutust pakkuvate ettevõtete valduses Prantsusmaal ja Kanadas ning
- Hispaanias ja Hollandis asumatelt ettevõtelt dokumentide ja ulatuslike tehinguandmete konfiskeerimine.

Selle juhtumi puhul ulatus meetmete mõju kuritegelikest võrgustikest kaugemale. Ühisaktsiooni päeval kadusid võrgust teised Useneti piraatluslehed. Ilmselt mõistsid sarnased kuritegelikud organisatsioonid, et rakendatud on rahvusvahelisi õigusmeetmeid, ja sulgesid süüdistuse vältimiseks ennetavalt oma serverid.

2.3 Rändajate smugeldamine

Juhtumikorraldus Eurojustile suunatud juhtumite arv kasvas 32 juhtumilt 2014. aastal 64 juhtumile 2017. aastal. Eurojust korraldas 15 koordineerimisnõupidamist ning kahe koordineerimiskeskuse ja 14 ühise uurimisrühma tööd, millest kuus olid uued, kinnitades veel kord vajadust lihtsustada koostööd õigusalase koostöö vahenditega, et nähtusega rahvusvahelisel tasemel tegelda. Kõige rohkem taotlusi esitanud liikmesriigid olid Austria, Kreeka ja Itaalia. Kõige rohkem taotlusi saanud liikmesriigid olid Saksamaa, Bulgaaria ja Itaalia.

Sellegipoolest on Eurojustile suunatud juhtumite koguarv käimasoleva rändekriisi mastaape ja eeldatavat hõlbustatud rände mahtu arvestades võrdlemisi väike.

Eurojust jätkas riiklike büroode kaudu kriisipunktide pädevate õigusasutuste toetamist, põhinedes selles õigusalasele teabele, mille oli saanud selleks määratud Itaalia ja Kreeka õigusalastest kontaktpunktidest.

Õigusasutused edendavad Põhjamere töörühma kontekstis piirkondliku õigusalase koostöö lähenemist. See loodi 2016. aasta aprillis. See ühendab Belgia, Prantsusmaa, Hollandi ja UK õiguskaitseasutusi ning Eurojusti ja Europoli, et vahendada paremini teavet ja koordineerida süüdistuste esitamist.

Siin on üks juhtum, mis on hea näide töörühma edukast tegevusest. Juhtum puudutas kuritegelikku organisatsiooni, mida kahtlustati Euroopa-suunalise ebaseadusliku rände vahendamises riikidest nagu Afganistan, Pakistan ja Vietnam, mis oli välismaalaste õiguse rikkumine. Kuritegelikku organisatsiooni kahtlustati ka rahapesus. Arvati, et kuritegelik organisatsioon transportis rändajaid selleks spetsiaalselt kohandatud sõidukites, läbides Bulgaaria, Belgia, Prantsusmaa ja Hollandi, et jõuda lõplikku sihtkohta UKs. Kuritegeliku organisatsiooni uurimine algas 2016. aastal UK-s ja Hollandis ning sellel leiti seoseid kolme teise

liikmesriigiga. Üks juhtumit iseloomustavaid aspekte oli see, kuidas see ühendas mitmeid erinevaid smugeldamisteel paiknevaid riike: sihtriik (UK), transiitriigid (Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Prantsusmaa ja Holland) ning riigid, kust kuritegelik organisatsioon logistilist tuge sai (nimelt Prantsusmaa, kus toimus sõidukite ümberehitus).

Nagu õigustöötajad [Eurojusti rändajate smugeldamise nõupidamisel](#) juunis välja tõid, nõuab rändajate smugeldamise juhtumite laad tihedamat koostööd lähte-, transiit- ja sihtriikide vahel ning seega on need juhtumid rahvusvahelise õiguslase koostöö rakendamiseks loomulikud kandidaadid. Nõupidamiste tulemusena lepidi kokku, et vajalik on kogu kuritegeliku organisatsiooni lammutamine ja ühine süüdistuste esitamine, mitte eraldi süüdistuste esitamine selle eri riikide sisestele osadele. Selles kontekstis tuvastati parima praktikana varane teabevahetus. Mainiti ka koostöö tugevdamist kolmandate riikidega. Selles osas näitab Eurojusti juhtumikorraldus, et koostöö toimus ühel juhul Liibanoni, Liibüa Araabia Džamahirija, Türgi ja Šveitsiga ning kahel juhul Serbiaga.

Näilikud abielud

Näilikud abielud näivad olevat aina sagedamini kasutatav meetod rändajate Euroopa liitu smugeldamiseks ja on märke, et kuritegelikud organisatsioonid on liikmesriikides kehtivate seaduste erinevustest hästi teadlikud ja kalduvad valima leebema õigusraamistikuga riigid.

2014. ja 2015. aastal kasvas Irimaal oluliselt India alamkontinendilt pärit kolmanda riigi kodanike varjupaigataotlejate hulk. Samal perioodil kasvas oluliselt kolmanda riigi kodaniku ja ELi kodaniku vahel sõlmitud abielude hulk, mille puhul oli tegemist enamasti India alamkontinendilt pärit meeste ning Ida-Euroopast ja Portugalist pärit naistega. Selle nähtuse uurimine näitas, et varjupaigataotlejad kasutasid seda protsessi Irimaal õigusliku seisundi saavutamiseks, ehkki valdaval enamusel nendest meestest oli UKs varasem õiguslik rändeseisud ja -ajalugu. Osalenud naiste peamine motivatsioon tundus olevat vaid rahaline kasu.

2016. aastal avas Iirimaa riiklik büroo juhtumi õiguslaseks koostööks Lätiga, et võtta vastutusele võimalikud korraldajad ja Lätist abielluma valmis naiste värbajad. Iiri uurimise peamised sihtmärgid olid Irimaal viibiv meessoost Pakistani kodanik ja samuti Irimaal viibiv Läti naine. Naiskahtluslune käis regulaarselt Lätis ning arvati, et ta on arvukate Läti naistega sõlmitud näilike abielude korraldaja ja neis osalejate värbaja.

Esimesel 2016. aasta veebruaris peetud koordineerimisnõupidamisel kinnitasid Läti ametiasutused, et nende oma uurimise peamine kahtluslune oli teine Pakistani kodanik, kes juhtis võrgustikku, mis oli osalenud vähemalt 60 näiliku abielu sõlmimises. Kahtluslused olid omavahel seotud ja nende kasutatavat tegevusmeetodit kinnitasid nii Läti kui ka Iirimaa ametiasutused.

2017. aasta veebruaris korraldati teine koordineerimisnõupidamine, et lahendada juhtumiga seotud põhiprobleemid, mis olid seotud juhtumite õiguslase iseloomustuse ja kahepoolse karistamise nõudega.

Näilikud abielud ei ole Iirimaa seadustega kriminaalkorras karistatavad, mille kõrval jätavad kriminaalsüüdistuse esitamise võimaluse ainult seonduvad õigusrikkumised nagu kuritegelik kokkulepe pettuse toimepanekuks, pettus või valedokumentide esitamine. Selliste kuritegude eest rakendatavad karistused on minimaalsed.

Lätis lisati näilik abielu kriminaalkuriteona kriminaalkoodeksisse 2013. aastal, kuid süüdistuste esitamine oli puuduliku kohtupraktika tõttu jätkuvalt probleemne ja kohaldatud karistustes oli suuri erinevusi. Lisaks tekkis probleeme kohtualluvusega, kui osa kuriteost ei toimunud Läti territooriumil, ja juhul, kui tegemist oli ainult katsega.

Iirimaa peamine kahtlusallane oli Iirimaaal kinni peetud välismaalaste õiguse rikkumise tõttu ja Iirimaa ametiasutused pakkusid välja võimaluse kahtlusallase Lätiile väljaandmiseks, kus talle saaks näiliku abieluga seoses süüdistuse esitada. Kaaluti nii väljasaatmiskorralduse kui ka Euroopa vahistamismäärusel põhineva üleandmise võimalust. Kuna väljasaatmine ei ole sihtkohapõhine, kaasnes sellega risk, et kahtlustatav ei sõida Läti, mis muudaks tema vastu algatatud uurimise tarbetuks. Euroopa vahistamismääruse alusel toimuv üleandmine nõudis vastava rikkumise olemasolu ka Iirimaaal. Kaaluti 2002. aasta Euroopa vahistamismääruse raamotsuses loetletud süütegusid ning nõupidamisel osalejad leppisid kokku, et otsus tehakse siis, kui paika on pandud Läti prokuratuuri strateegia. Tagamaks süüdistuse esitamine Iirimaa peamisele kahtlusallasele kaalusid osalejad kolmanda võimalusena Lätis toimuvat kohtumõistmist tagaseljaotsusega. Iirimaa ametiasutused olid valmis seda lähenemist toetama ja selleks tõendeid esitama. Lõpuks väljastati peamisele Iirimaa sihtmärgile pärast tema rändajastaatuse tühistamist väljasaatmiskorraldus.

Vastusena sellele juhtumile hakkasid Iirimaa ametiasutused probleemiga tegelema juba selle tekkimise juures, peamiselt abielude töötlemisega seotud ametnike teadlikkuse tõstmise kaudu. See koos Eurojusti ja mitmete teiste liikmesriikidega rakendatud tõkestav strateegia oli tulemuslik, kuna abielutaotluste hulk langes 2015. aastal oluliselt.

Operatsioonis osalejad teevad koostööd teiste liikmesriikide, Eurojusti ja Europoliga näilike abielude avastamiseks ja käimas on üle-euroopaline uurimine. Lisaks sellele on toimunud arenguid Iirimaa uurimises, keskendudes nüüd ka 2012. ja 2013. aasta vahel toimunud abieludele.

Rändajate smugeldamist käsitlev temaatiline rühm Temaatiline rühm jätkas oma tegevust, toetades prokuratuure, millel oli tegemist rändajate smugeldamisega. Avaldati Itaalia, Hispaania ja Prantsusmaa siseriikliku kohtupraktika analüüsid. Nendes analüüsides tuuakse välja riigiomased takistused ja nende ületamiseks leitud lahendused. Näiteks leiab Itaalia siseriiklikust kohtupraktikast lahendused Itaalia kohtualluvuse kohaldamiseks avamerel, samas kui Prantsusmaa kohtupraktika näitab võltsitud isikutuvastusdokumentide levikut ja seadusandjate vastust sellele karmistatud karistuste näol.

Koostöö Europoliga Eurojustil on kontaktpunkt analüüsiprojektide kontrollipunktiga, mis on Eurojusti jaoks operatiivne ühendusvahend õiguskaitsesektori ja eriti Europoliga mõlemale poolele huvipakkuvate juhtumite arutamiseks. Lisaks sellele uurib Eurojust võimalusi, kuidas arendada veelgi tihedamat operatiivkoostööd Europoli juures töötava sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastane Euroopa keskusega (EMSC).

Teavitustöö Eurojust säilitab tiheda koostöö ELi institutsioonide ja teiste rändajate smugeldamise vastase võitluste sidusrühmadega. Parandati teabevahetust asjaomaste partneritega, näiteks valdkondades nagu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonid ja operatsioonid, ning uuriti täiendavaid võimalusi Euroopa sisserände kontaktametnikega toimuva teabevahetuse soodustamiseks nõukogu määruse (EÜ) nr 377/2004 läbivaatamisprotsessi kontekstis. Lisaks panustas Eurojust Euroopa rände tegevuskava vahehindamisse ja märkis muuhulgas, et siseriiklikke õiguskaitseasutusi tuleb julgustada oma

prokuratuuristrateegiaid kohandama nii, et need oleksid suunatud kuritegelike organisatsioonide tegevuse korraldajatele. Eurojusti õiguskooostöövahendid saavad selle juures vajalikku abi pakkuda.

Kogu aasta vältel jätkus strateegilise teabe vahetus EUNAVFOR MEDiga. Eurojust ja FRONTEX tegelevad praegu uute koostöövõimaluste hindamisega. FRONTEXi uue õigusraamistikuga saavad FRONTEX ja Eurojust kriminaaluurimiste eesmärgil isikuandmeid vahetada.

2.4 Inimkaubandus

Juhtumikorraldus Eurojust registreeris 132 juhtumit, mis on võrreldes 93 juhtumiga aastal 2016 oluliselt rohkem, ja korraldas 57 koordineerimisnõupidamist, mida 2016. aastal oli 33. Kõige rohkem taotlusi esitanud liikmesriigid olid Rumeenia, UK ja Bulgaaria. Kõige rohkem taotlusi saanud liikmesriigid olid Rumeenia, Saksamaa ja UK.

Kasvas ka ühiste uurimisrühmade kasutamine: loodi 26 uut ühist uurimisrühma ja aktiivseid ühiseid uurimisrühmasid oli kokku 51. Eurojust rahastas 39 ühist uurimisrühma. Uurimisrühmades osalenud kolmandad riigid olid Norra, Šveits ning Bosnia ja Hertsegoviina. Inimkaubandusega seotud kuritegusid panevad sageli toime kuritegelikud organisatsioonid ja vahel kaasnevad nendega rahapesu ning kuriteod, mis on suunatud isikute elu, tervise või isikuvabaduse vastu. Jätkuvalt keskendutakse inimkaubandusele vastava strateegilise projekti, Eurojusti inimkaubanduse vastase tegevuskava ja lõplikus hindamisraportis sisalduvate soovitude kaudu, mis on tõenäoliselt aidanud parandada ka selleks vajalikku operatiivtuge.

Lõplik hindamisraport Jaanuaris avaldas Eurojust oma [inimkaubanduse vastase tegevuskava 2012–2016 rakendamist käsitleva lõpliku hindamisraporti](#). See annab ülevaate Eurojusti inimkaubanduse vastasest juhtumikorraldusest perioodil 1. jaanuar 2012 – 31. detsember 2016, keskendudes tegevuskava kahel aastal (2014–2016) tehtud tööle. Raport näitas, et inimkaubanduse ohvrite puhul on kõige sagedasem ärakasutamise vorm seksuaalne ärakasutamine ja sageduselt teine vorm tööalane ärakasutamine. Selle kuriteoliigi uurimised on kompleksed ja hõlmavad sageli põhjalikult organiseeritud kuritegelikke rühmitusi ja haavatavaid ohvreid.

Aruandes toodi välja mõned uurimistel ja süüdistuste esitamisel tekkinud probleemid:

- tõendite kogumine ja vastuvõetavus;
- ohvrite tuvastamine ja asukoht;
- ohvrite tunnistuste usaldusväärsus;
- kohtualluvuse konfliktidega seotud küsimused;
- Euroopa vahistamismääruste täitmine;
- piiriüleste spetsiaalsete uurimistehnikate kasutamine;
- inimkaubandusega teenitud tulude avastamine ja konfiskeerimine;
- inimkaubandusega tegelevate kuritegelike organisatsioonide rahapesutegevuse tõendamine ja
- erinevused liikmesriikide materiaal- ja menetlusõiguses.

Aruandes tuuakse välja ka mõned parimad tavad: i) Eurojust annab siseriiklikele ametiasutustele platvormi, et selgitada probleeme ja jõuda ühisele arusaamale koordineerimisnõupidamiste korraldamise ja toetamise osas; ii) Eurojust võib aidata lahendada

kohtualluvuse küsimusi; iii) kasulik on valdkondadevaheline lähenemine, mis hõlmab vabaühendusi, maksuosakondi, rändeteenistusi ja õiguskaitseasutusi; iv) tähtis on ohvrite enesekindluse tõstmine ja v) ühiste uurimisrühmade loomine võib aidata lahendada tõenditega seotud probleeme.

Teavitustöö Selle kuriteoliigi kompleksse laadi tõttu on vajalik ametkondadevaheline lähenemine. Eurojust jätkas oma tööd partnerina teiste ELi institutsioonide ja JSK ametite jaoks, et lihtsustada ja optimeerida inimkaubanduse vastases võitluses kasutatavaid ressursse. Märtsis kohtus ELi inimkaubandusevastase võitluse koordinaator Eurojusti presidendiga, et arutada viimaseid arenguid ja eesolevat tööd inimkaubanduse alal. Eurojust tõi komisjoni juhtimisel aruande ja sellekohase aruande ja JSK ametitest pärit inimkaubanduse kontaktpunktide rühma ette. Eurojust panustas Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatava komisjoni teatise eelnõusse raportiga *inimkaubanduse kaotamist käsitleva ELi strateegia* järelkäsitluse kohta ja pannes paika tulevased konkreetsete tegevused. Üks valdkond, millele teatistes keskendutakse, on inimkaubanduse aluseks oleva ärimudeli lõhkumine, näiteks intensiivsemad uurimised ja süüdistuste esitamine ning aktiivsete finantsiliste ja jälitusandmetest juhitud uurimiste, kriminaaltulu jälitamise, arestimise ja tulude konfiskeerimise hõlbustamine.

Lisaks jagas Eurojust oma kogemusi ja parimaid tavasid seoses UNODCga, osaledes selle ekspertnõupidamistel rahvusvahelise õiguslase koostöö kohta inimkaubanduse juhtumites ja panustades UNODC *käsiraamatusse kogu maailmas toimuva inimkaubanduse uurimiste ja süüdistuste esitamise kohta*.

Ühised uurimisrühmad seksuaalse ärakasutamise juhtumis

Juhtum puudutab Slovakkias UK suunal toimuvat inimkaubandust seksuaalse ärakasutamise eesmärgil. Selle juhtumi puhul on Inimkaubandus seotud teiste kriminaalkuritegudega: UKs uuritud kuritegude hulgas oli lisaks inimkaubandusele ka vägistamine, rändajate UKsse smugeldamise vahendamine, dokumendipettus ja teised seotud kuriteod. Slovakkias toimuv uurimine käsitles väljapressimist, õigusemõistmise takistamist ja õigusemõistmise takistamise katset.

Vajadus ühise uurimisrühma järele selgus politsei tasemel toimunud kahepoolsete kontaktide kaudu. Eurojust hõlbustas siseriiklike ametiasutuste suhtlust ühise uurimisrühma ettevalmistamise ja loomise käigus ning abistas ühise uurimisrühma lepingu ja selle hilisemate muudatuste vormistamisel. Lisaks sellele vajasis Slovakkia ametiasutused õigussüsteemide erinevuse tõttu põhjendust sellele, miks UK ühise uurimisrühma juht on politseiametnik ja mitte prokurör. Eurojust täpsustas seda küsimust ja selgitas, et Inglismaal ja Walesis kehtib uurimisorganite ja prokuratuuride lahusus: nad teevad kogu kriminaalmenetluse käigus tihedat koostööd, kuid nende rollid on selgelt eristatud. UK süsteemis ei saa prokurör politseiametnikule käske anda, ei oma uurimise üle kontrolli ega saa seda juhtida. Seetõttu peab UK ühise uurimisrühma juht olema politseiametnik. Lisaks abistas Eurojust õiguspärase lahenduse leidmisel, mis hõlmas ühises uurimisrühmas tõlgi kasutamist.

Eurojusti osalusega ühise uurimisrühma leping allkirjastati 2013. aasta septembris. Eurojust andis ühisele uurimisrühmale ka finantsabi. Ühise uurimisrühma töö operatiivses faasis osales Eurojust aruteludes ja andis nõu UK nüüdisaegse orjuse seaduse alusel väljastatud „orjuse ja inimkaubanduse ennetamise määruse“ õigusliku olemuse osas. UK õiguse kohaselt on sellise

korralduse rikkumine UKs väljaandmiseks alust andev süütegu, mille eest võib karistada kuni viieaastase vangistusena ja mille puhul saab väljastada Euroopa vahistamismääruse. Samas puudub vastastikuse tunnustamise vahend, mis võimaldaks Slovakkial sellist korraldust vastu võtta. Kuna kohtumäärused olid väljastatud siseriikliku õiguse alusel, millesse ei ole üle võetud nõukogu 27. novembri 2008 raamotsust 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta, saab Slovakkia politsei anda teavet ainult politsei tasemel, et teavitada UK ametiasutusi nende määruste võimalikust rikkumisest Slovakkia Vabariigi territooriumil.

Inimkaubandusalastele süütegudele omaselt vajavad haavatavad ohvrid kaitset. Selle tagamiseks lisati ühiste uurimisrühmade lepingusse vastavad sätted. Ühine uurimisrühm tagas Slovakiast pärit ohvrite osaluse UK kohtumenetluses, vahendas Slovakkia ametnike tunnistamist UK kohtumenetlustes ja toetas kiiret teabevahetust.

Uurimise lõpuks mõisteti UKs 10 inimest süüdi inimkaubanduse kriminaalkuriteos ja „teistes seotud süütegudes“ (st näilikud abielud).

Ühise uurimisrühma kaudu kogutud teave võimaldas alata Slovakkias kriminaalmenetluse. Uurimise tulemusel mõisteti kolm inimest süüdi väljapressimises ja õigusemõistmise takistamises.

Eurojusti abi ühise uurimisrühma loomisel ning inimkaubanduse ja rahapesu juhtumi jaoks ühisaktsiooni korraldamisel

2016. aasta aprillis algatasid Rumeenia ametiasutused uurimise, mis tegeles rahvusvahelise kuritegeliku organisatsiooniga, mida süüdistati seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimivas inimkaubanduses, kupeldamises ja rahapesus. Kuritegeliku organisatsiooni liikmed sundisid naissoost ohvreid, kes olid eriti haavatavad oma vanuse, füüsiliste või vaimsete puuete või finantsvahendite, toimivate alternatiivide või peresidemete puudumise tõttu, töötama prostituutidena Belgias, Tšehhi Vabariigis, Saksamaal, Hispaanias, Šveitsis ja UKs. Uurimises selgus, et ülaltoodud kriminaalsete tegevustega oli omandatud arvestatav hulk raha, sest kuritegeliku organisatsiooni sooritatud pangatehingud ulatusid enam kui 5 miljoni euroni.

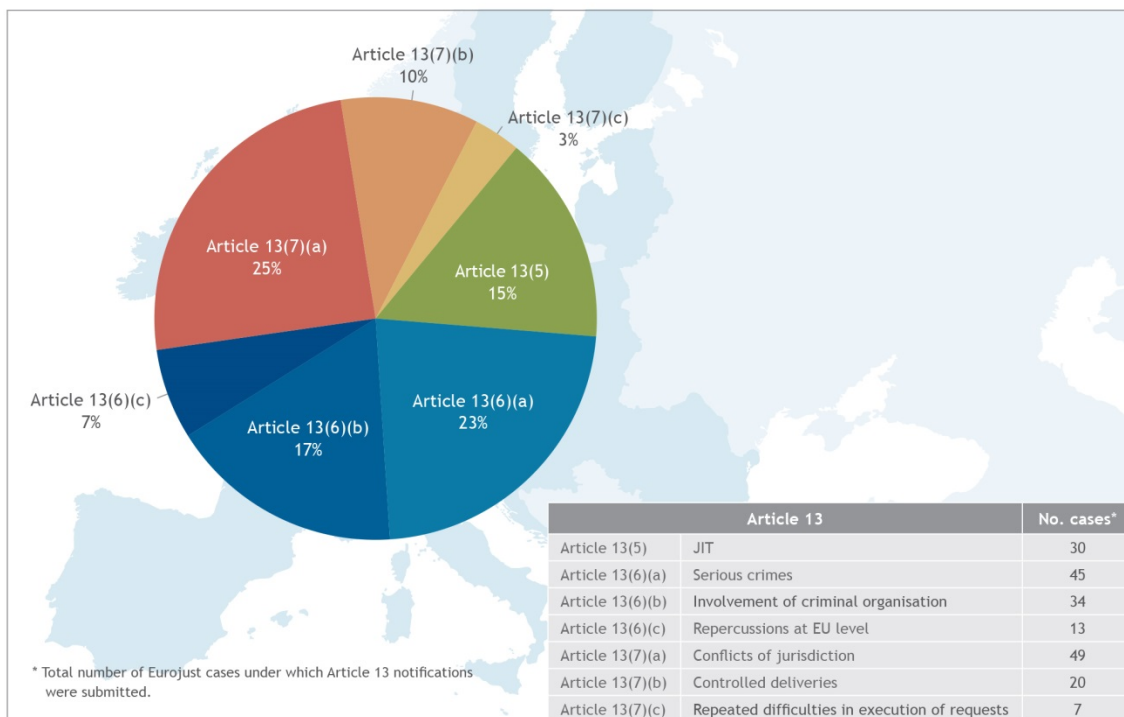
Juhtum suunati 2016. aasta septembris Eurojustile, et toetada koostööd seotud liikmesriikide ja kolmandate riikide siseriiklike ametiasutuste vahel eriti ühise uurimisrühma loomiseks ja ühisaktsiooni ettevalmistamiseks. 2017. aasta veebruaris toimunud esimesel koordineerimisnõupidamisel lepidi kokku ühise uurimisrühma moodustamises. Märtsis sõlmiti vastavate riikliku liikmete osalusel ühise uurimisrühma leping Belgia, Rumeenia ja UK vahel. Sellega paralleelselt võttis Eurojust vastu, edastas ja vahendas ühisesse uurimisrühma mitte kuuluvate riikide, Tšehhi Vabariigi, Saksamaa ja Šveitsi vastastikuse õigusabi taotlusi.

Mais toimuval teisel koordineerimisnõupidamisel kavandati ühisaktsioon ja tehti selleks ettevalmistusi. Lisaks leppisid nõupidamisel osalejad Eurojusti abiga kokku selles, kus oleks kõige parem süüdistus esitada. Juunis toimunud ühisaktsiooni käigus toimus Rumeenias 71 ning Belgias, Tšehhi Vabariigis, Šveitsis ja UKs 20 läbiotsimist. Arestiti suurel hulgal sularaha, ehteid, tulirelvi, narkootikume ja elektroonikaseadmeid. Samal päeval peeti 39 kahtluselust kinni Rumeenias ja kolm UKs ning küsitleti 40 tunnistajat. Rumeenias anti korraldus enam kui 2 miljoni euroni ulatuvate varade külmutamiseks. Eurojust nõustas liikmesriike ühisaktsiooni käigus.

Eurojust andis ühisele uurimisrühmale selle juhtumi puhul ka finantsabi ja logistilist abi. Europol lihtsustas osalevate riikide vahelist teabevahetust ning pakkus operatiivtuge, korraldades operatiivnõupidamise ja tagas vastuvõetava ja edastatava teabe liikumine õige saajani.

Eurojust jälgis liikmesriikidelt saadud teadete voogu vastavalt Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artikli 13 lõigetele 5 kuni 7, mis kohustab liikmesriike teatavat laadi teavet Eurojustiga jagama.

Article 13 cases

Teabetuurid ja turundusseminarid

Eurojust korraldas koostöös vastavate siseriiklike ametiasutustega kolm turundusseminari Soomes (mai), Rootsis (september) ja Portugalis (november) ning seitse teabetuuri (Bulgaarias, Prantsusmaal, Leedus, Ungaris, Rumeenias ja Soomes), et tutvustada Eurojusti ülesandeid, tööd ja lisaväärtust operatiivtegevustes ning Eurojusti rolli Euroopa Liidu kohtu- ja õigusalase oskusteabe valdkonnas. Seminaridel osalevad prokurörid, kohtunikud ja/või õiguskaitseasutused.

Teavitusstrateegia

Detsembris kiitis kolleegium heaks liikmesriikides kasutatava Eurojusti teavitusstrateegia, et veelgi tõsta siseriiklike ametiasutuste teadlikkust Eurojusti teenustest ja operatiivsest lisaväärtusest. Strateegias käsitletakse kasu, mida pakuvad riiklike liikmete regulaarsed visiidid siseriiklike ametiasutuste juurde, et arutada juhtumitega seotud küsimusi ja/või teavitada teineteist poliitikatest ja arengutest. Selles on välja toodud ka praktilised teadmised, mida õigustöötajad on saanud Eurojusti juurde korraldatud õppevisiitidelt ja eriti neilt, mis on korraldatud koostöös Euroopa õigusalase koolituse võrgustikuga. Lisaks nähakse strateegias ette uut viisi Eurojusti tegevuse edendamiseks (turundusseminare ja teabetuure asendavate) siseriiklike seminaride abil, mida riiklikud bürood liikmesriikides korraldavad, et selgitada Eurojusti pakutavaid teenuseid ja siseriiklikke ametiasutusi toetavat rolli ja tutvustada selle ülesandeid, vastutusalasid ja lisaväärtust.

EJTNi vahetusprogramm

EJTNi vahetusprogrammi raames osales 20 prokuröri/kohtunikku 11 liikmesriigist (BG, CZ, DE, ES, IT, LT, HU, AT, PL, PT, SI) pikaajalistel koolituskursustel (kolm või neli kuud) Eurojusti riiklike büroode juures, toetades nende operatiivset tööd. Lisaks osales 26 prokuröri/kohtunikku 16 liikmesriigist septembris nädalasel õppevisiidil Eurojusti juurde.

3. peatükk Väljakutsed ja parim praktika

Sissejuhatus

Oma operatiivse ja strateegilise töö kaudu panustab Eurojust kriminaalasjadega seotud õigusalase koostöö eri valdkondade väljakutsete ja parimate tavade tuvastamisse.

2017. aastal tegeles Eurojust konkreetsetelt õigusalaste ja praktiliste probleemidega krüpteerimise, andmete säilitamise ja Euroopa vahistamismääruse valdkonnas. Alates Euroopa uurimismääruse ülevõtmise tähtajast 22. mail 2017 on Eurojust osutanud siseriiklikele ametiasutustele abi Euroopa uurimismääruse rakendamisel ja andnud õigusalast nõu operatiivsetes juhtumites ettetulevate probleemide korral. Eurojust jätkab võimalike tekkivate probleemide jälgimist ja analüüsi.

3.1 Krüpteerimine

Eurojust korraldas juunis koos komisjoni ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustikuga seminari, et koguda teavet krüpteerimise mõju kohta kriminaaluurimistele, et uurida praktilisi lahendusi tuvastatud probleemidele. Seminaril keskenduti liikmesriikide õigusraamistike ning õigusalaste menetluste, takistuste ja parimate tavade hindamisele. Seal käsitleti järgmisi teemasid: a) krüpteerimise mõju igapäevasele kriminaaluurimistele ja süüdistuste esitamise praktikale, b) dekrüpteerimisvõtme haldus ja selgete tekstiandmete esitamine, c) krüpteeringu murdmine ja d) krüpteeringust möödumine.

Osalejad rõhutasid, et krüpteerimine takistab aina rohkem tõhusate kriminaaluurimistele läbiviimist ning kuritegude tõendid esinevad aina rohkem erinevalt traditsioonilistest paberdokumentidest elektroonilisel kujul. Krüpteerimisega seotud katsumused on seotud nii võrgus kui ka võrguväliselt töötlemise ja andmete säilitamisega. Kriminaaluurimistes krüpteerimisega seotud probleemidega tegelemine tõstatab õigusalaseid ja tehnilisi küsimusi.

Dekrüpteerimisvõtme haldamise ja selgete tekstiandmete esitamise alal eristati kahtlusaluse või kolmanda poole kohustuslikku või vabatahtlikku koostööd. Osalejad viitasid sellele, et mõnede liikmesriikide seadustikes esinevad avaldamiskohustused ja teistes liikmesriikides kasutatavad vabatahtlikud kokkulepped ei pruugi praegu parimal viisil toimida. Lisaks rõhutasid osalejad, et kahtlustatava kohustamine dekrüpteerimisvõtme või selgete tekstiandmete avaldamiseks võib olla murettekitav enesesüüstamise vältimise õiguse osas. Osalejate ametialane seisukoht oli, et uurimises seaduslikul teel saadud dekrüpteerimisvõtit võiks põhimõtteliselt edasises uurimises kasutada.

Osalejad järeldasid, et krüpteerimine on toimivate ja tõhusate kriminaaluurimistele ja süüdistuste esitamise jaoks vahetu probleem. Kaaludes võimalikke lähenemisi selle probleemiga tegelemiseks, leppisid osalejad kokku, et leida tuleb tasakaal uurimise eesmärkide (mis nõuab andmetele ligipääsu) ja põhiõiguste kaitse vahel.

Seminari tulemused lisati komisjoni 11. eduaruandesse *tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta*.

3.2 Andmete säilitamine

Eurojust viis kiiresti läbi esialgse hindamise mõju kohta, mida Euroopa Liidu Kohtu otsus ühendatud juhtumites C-203/15 ja C-698/15 (Tele2 ja Watson) omab Euroopa Liidu sisesele õigusalasele koostööle kriminaalasjades. Selleks saadeti Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustiku liikmetele üksikasjalik küsimustik. Küsimustikus uuriti siseriiklike andmekaitse alaseid seadusesätteid Euroopa Liidu Kohtu otsustes väljendatud seisukohtade kontekstis: nimelt õigusraamistiku olemasolu andmete massiliseks/juhuslikuks kogumiseks, andmete kohustusliku säilitamise ja ka neile hilisema juurdepääsuga seotud kaitsemeetmete ulatus ning viimaseks kohtuotsuse võimalik mõju siseriiklikule tõendite kogumisele ja nende vastuvõetavusele ja rahvusvahelisele koostööle üldiselt. See analüüs peegeldas õigustöötajate vaateid selle küsimuse kohta. Eurojust väljastas raporti juunis 2017 teiste hulgas ka komisjonile ja nõukogule (nõukogu dokument 10098/17) ning jagas seda Europoliga. Eurojust jätkab Euroopa Liidus kriminaaluurimiste eesmärgil andmete säilitamisega seotud arengute jälgimist, keskendudes õigusalase koostöö kontekstis avalduvale mõjule.

3.3 Euroopa vahistamismäärus

Eurojust toetas siseriiklike ametiasutusi Euroopa vahistamismääruse kohaldamisega seotud taotluste juures, mille puhul olid 320 juhtumit seotud registreeritud Euroopa vahistamismääruse täitmise parandamisega, mis moodustasid kõigist juhtumitest 12,5%. Kõige rohkem taotlusi esitas Kreeka (44), millele järgnesid Poola (32), Bulgaaria (27), Austria (27) ja Rootsi (23). Kõige rohkem taotlusi saanud liikmesriigid olid UK (54), Hispaania (42), Itaalia (37), Rumeenia (27) ja Prantsusmaa (23).

Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikkel 16 sätestab, et konkureerivate Euroopa vahistamismääruste korral võivad täidesaatvad õigusasutused paluda Eurojustilt nõustamist selle osas, millisele liikmesriigile tagaotsitav esimesena üle andma. Sellised taotlused esitasid UK (3), Belgia (2), Prantsusmaa (1), Holland (1) ja Sloveenia (1), mille alusel avati Eurojustis kaheksa konkureerivate Euroopa vahistamismääruste juhtumit.

Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsuse artikli 17 lõikes 7 on sätestatud, et juhul kui liikmesriik ei suuda erandlikel asjaoludel järgida artiklis 17 nimetatud tähtaegu, peab ta sellest teatama Eurojustile ja esitama viivituse põhjused. 2017. aastal registreeriti 38 teadet sellistest rikkumistest. Kaks neist juhtumitest registreeriti kolleegiumis, kuna need vajasid seotud riiklike büroode täiendavat tuge, kuid ülejäänud 36 juhtumit edastati Eurojustile ainult teabe-eesmärgil. Need teatised on jätkuvalt kontsentreeritud teatavatesse liikmesriikidesse. Euroopa vahistamismääruse täitmise viivituste alase teabe struktureeritud viisil Eurojustile esitamiseks on Eurojust loonud täidetava PDF-vormi. See liikmesriikide siseriiklike ekspertidega koostöös koostatud mall edastatakse siseriiklikele pädevatele asutustele 2018. aasta esimeses kvartalis.

Alates Euroopa Liidu Kohtu 5. aprilli 2016 *Aranyosi ja Căldăraru* otsusest on Eurojustil olnud tegemist aina suurema arvu Euroopa vahistamismääruse juhtumitega, kus õigusasutustel oli raskusi Euroopa vahistamismääruse täimisega, kuna määruse väljastanud liikmesriigi vanglatingimused on väidetavalt ebasobivad. Veebruaris korraldas kolleegium esimese temaatilise arutelu, [Euroopa vahistamismäärus ja vanglatingimused](#), et vahetada teavet ja parimaid tavaid. Arutelu käigus viitasid osalised ja nimetud kohtuotsusele ja selle mõjule

siseriiklikele juhtumitele, ja uurisid võimalusi Eurojusti poolt siseriiklikele õigustöötajatele pakutava toe laiendamiseks. Lisaks sellele võõrustas Eurojust novembris FRA korraldatud ekspertnõupidamist *Vahendi loomine vanglatingimuste hindamiseks*. 12 liikmesriigi siseriiklikud eksperdid ning FRA, komisjoni, Euroopa õigusalse koostöö võrgustiku sekretariaadi ja Eurojusti esindajad arutasid seal võimalike vahendite väljatöötamist vanglatingimuste hindamiseks. Selle arutelu tulemusi kajastatakse FRA raportis.

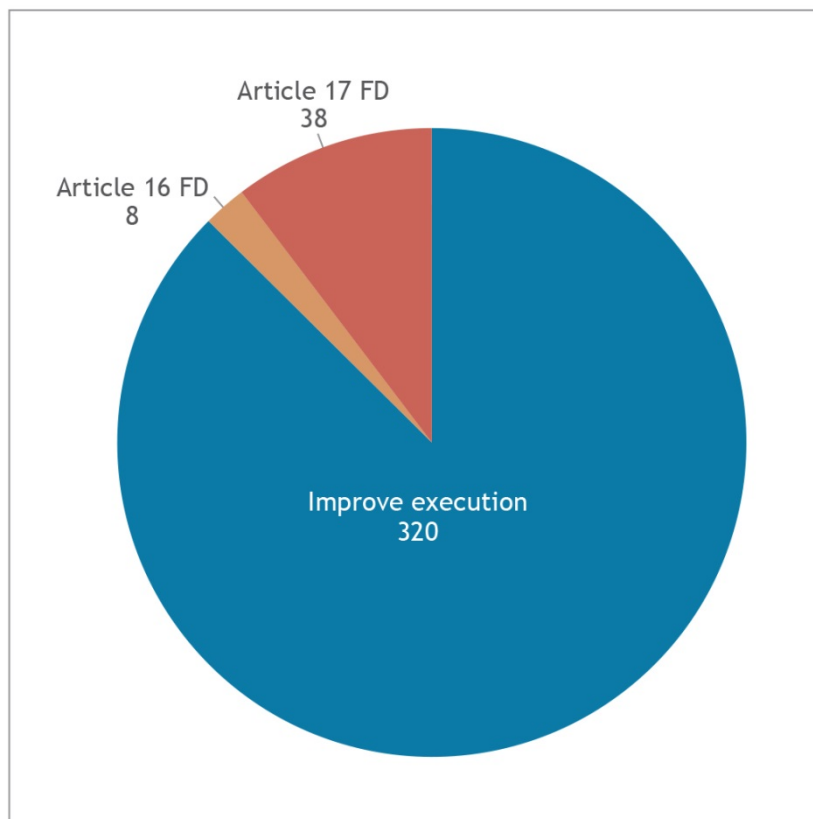
Eurojusti Euroopa vahistamismääruse alase juhtumikorralduse raport (2014–2016)

annab õigustöötajatele ülevaate Euroopa vahistamismäärusega seotud kohtupraktikas tuvastatud põhiprobleemidest. Nende probleemide hulgas on üleandmismenetluste õiguslikud ja praktilised probleemid ja selgitus, kuidas Eurojust neid võimaluse korral ületada proovis. Aruandes käsitletakse muuhulgas järgmisi küsimusi: teabetaotlused; Euroopa vahistamismääruste edastamine, konkureerivad Euroopa vahistamismäärused, ajapiirangud, üleandmise edasilükkamine ja üleandmise endaga seotud probleemid, süüdistuse esitamine teiste rikkumiste eest, abi osutamine komplekssetes mitmepoolsetes juhtumites ja lõpuks *Aranyosi ja Căldăraru* ja *Petruhhini* kohtupraktika mõju Eurojusti juhtumikorraldusele.

Euroopa Liidu Kohtu praktika Euroopa vahistamismääruse alal on regulaarselt uuendatav Eurojusti toode, mis annab ELi õigustöötajatele ülevaate Euroopa Liidu Kohtu otsustest, mis on seotud 13. juuni 2002 raamotsusega 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. Need kokkuvõtted on rühmitatud teemade järgi ja sisaldavad lühidat taustateavet juhtumi kohta, Euroopa Liidu Kohtu tõstatatud küsimusi ja Euroopa Liidu Kohtu õiguslikku põhjendust.

Eurojust koostas just kokkuvõtliku teatise *Petruhhini kohtuotsuse (kohtuasi C-182/15) ja Eurojusti rolli kohta*, mis avaldati nõukogu dokumendina 15786/17 LIMITE. Teatise eesmärk on teavitada liikmesriikide õigustöötajaid *Petruhhini* kohtuotsuse tagajärgedest ja rollist, mida Eurojust juhtumiga seoses täita saab. Teatises esitatakse kohtuotsuse kokkuvõte, nimetatakse mõningaid põhiküsimusi, mida selle kohtuotsuse rakendamine tõstatanud on, ning arutatakse Eurojusti võimalikku rolli selles kontekstis.

EAW cases

Vastastikune õigusabi intellektuaalse omandi vastastes kuriteojuhtumites

Oktoobris võõrustas Eurojust Euroopa intellektuaalomandiõiguse prokuröride võrgustiku nõupidamist, mille korraldasid ühiselt Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet ja Eurojust. Nõupidamise eesmärk oli suurendada Euroopa intellektuaalomandiõiguse prokuröride võrgustiku koostööd ja Euroopa intellektuaalomandiõiguse prokuröride võrgustiku liikmete vahelist suhtlust, samuti intellektuaalomandiõiguse prokuröride võrgustiku ka teiste intellektuaalomandi õigustega tegelevate Euroopa üksuste ja võrgustike vahelist suhtlust.

Nõupidamine toimus platvormina liikmesriikide ja kolmandate riikide õigustöötajate jaoks intellektuaalomandi vastaste kuritegude uurimiseks ja nende eest süüdistuse esitamiseks. Õigustöötajad tutvustasid oma organisatsioonilisi struktuure ja tõid näiteid kohtualluvuslikke ja praktilisi probleeme hõlmanud juhtumitest ning takistustest, millega nad selliste kuritegude uurimise ja süüdistuste esitamise käigus kokku puutusid.

Tutvustati Kopenhaageni Ülikooli läbiviidud Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti uuringu „internetis intellektuaalse omandi õiguste rikkumisega seotud seadusandlikud meetmed“ tulemusi. Peamised katsumused leiti olevat liikmesriikide siseriiklike seadustike suured erinevused ja kuritegeliku käitumise kiire kohanemine tehnoloogia arengu järgi.

Väljendati vajadust kuritegelikul teel omandatud vara jälgimise ja parema rahvusvahelise koostöö järele. Eurojustil on kogemusi arestimisotsuste ja kriminaaltulu jälitamise menetluste hõlbustamise ning ühiste uurimisrühmade pakutava lisaväärtuse edendamisel. Õigustöötajaid

julgustati Eurojusti komplekssetesse piiriülestesse intellektuaalomandiõiguste juhtumitesse kaasama ja ühiste uurimisrühmade loomist kaaluma.

Intellektuaalomandiõiguste juhtumite juures on eduka süüdistuse esitamise võti koordineeritud lähenemises ja seetõttu on soovitatav teha koostööd Eurojusti, Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustikuga. Lisaks on intellektuaalse omandiga seotud kuriteod ja küberkuriteod sageli seotud, kuna kaup müüakse sageli internetis. Seega on tihedad sidemed intellektuaalomandiõiguse prokuröride võrgustiku ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustiku vahel olnud teadmiste ja oskusteabe vahetamiseks kasulikud.

3.4 Euroopa uurimismäärus

3. aprilli 2014 direktiivis, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (Euroopa uurimismääruse direktiiv), nõutakse, et liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada vastavus selle õigusaktiga 22. maiks 2017. Enamikul liikmesriikidest aga ei olnud selleks tähtajaks olemas siseriikliku rakendamisseadust. See olukord tõstatas probleeme seoses Euroopa uurimismääruse direktiivi artikli 34 rakendamisega ja eriti kohalduvate õiguslike alustega juhtumite korral, mis hõlmavad liikmesriike, mis ei ole Euroopa uurimismääruse direktiivi veel rakendanud. Juunis avaldas Eurojust koos Euroopa õiguslase koostöö võrgustikuga teatise „vastavate sätete“ ja Euroopa uurimismääruse direktiivi hilinenud ülevõtmisel kohaldatava õigusrežiimi kohta (nõukogu dokumendi 9936/17 lisa II). Teatis käsitleb kahte Euroopa uurimismääruse direktiivi artikliga 34 seotud olulist küsimust, millest mõlematel on selge mõju õigustöötajate igapäevasele tööle: (1) Euroopa uurimismääruse direktiivi hilinenud ülevõtmisel kohaldatav õigusrežiim ja (2) Euroopa uurimismääruse direktiivi artikli 34 „vastavate sätete“ kontseptsiooni sisse või sellest väljapoole jäävad meetmed.

Kooskõlas Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artikli 3 lõike 1 punktiga b toetas Eurojust liikmesriike Euroopa uurimismääruse direktiivi rakendamisega seotud taotluste juures. Eurojusti saadud kogemus on seotud Euroopa uurimismääruse direktiivi rakendamise esimeste kuudega ja seda on kujundanud siseriikliku rakendamise puudumine mõnedes liikmesriikides. Eurojust on abi ja nõuandeid pakkunud Euroopa uurimismääruse kõigis neljas etapis: i) koostamise etapp, ii) edastamine pädevale täidesaatvale asutusele, iii) tunnustamise etapis suhtluse vahendamine ja iv) täitmisetapis ettetulevate probleemide korral osutatav abi. Näiteks koostati Euroopa uurimismääruste eelnõud sageli enne koordineerimiskeskuse avamist või ühisaktsiooni, et riiklikud liikmed saaksid kontrollida, kas Euroopa uurimismääruse eelnõu vastab seda täitva liikmesriigi õigusraamistiku erinõuetele.

Sageli soovitakse Eurojusti osalemist, kuna see kiirendab Euroopa uurimismääruste täitmist. Kuigi liikmesriikide ametiasutused on üldiselt Euroopa uurimismäärusesse, selle ühtsesse standardvormingusse ja tähtaegadesse võrdlemisi positiivselt suhtunud, kerkis esile küsimusi, mis Eurojusti tuge vajasid. Eurojust saab mängida tähtsat rolli, pakkudes siseriiklikele ametiasutustele oskusteavet ja tehnilist tuge parimate võimalike lahenduste leidmiseks, järgides samas täielikult ELi õigusraamistikku ja seotud kohtualluvuste õiguslaseid nõudeid.

Eurojust kavatseb 2018. aasta lõpus korraldada nõupidamise Euroopa uurimismääruse rakendamise kohta.

Euroopa uurimismäärused relvastatud röövi juhtumi juures

Itaalia ja Albaania kodanike jõuku kahtlustati Itaalias mitme raskelt relvastatud röövi korraldamises, millest enamik oli suunatud raha vedavate soomustatud sõidukite ja pankade vastu. Itaalia uurimine algatati pärast 2017. aasta veebruaris Salerno lähedal toimunud soomusveoki röövi. Algatatud uurimises suudeti tuvastada Itaalias tegutseva kuritegeliku organisatsiooni liikmed ja tegevusmeetodid. Telefonikõnede pealtkuulamise käigus selgus ka see, et sama kuritegelik organisatsioon kavandas suurt röövi Saksamaal. Nii alustas uurimine Saksamaa poolel Saksamaal viibivate kuritegeliku organisatsiooni liikmete liikumisi jälgima.

Juulis ja septembris toimunud kahe koordineerimisnõupidamise käigus vahetasid osalevad õigus- ja õiguskaitseasutused oma uurimiste tulemusi ja leppisid kokku ühises uurimisstrateegias, et koguda tõendeid ja kaitsta samas avalikkust kuritegeliku organisatsiooni järgnevate relvastatud tegude eest.

Vastastikune õigusabi nõuete, menetluste ja pädevate asutustega seoses tuvastati mitmeid probleeme, mis oleksid võinud viia viivituste ja takistusteni. Mõned neist probleemidest lahendas Saksamaal ja Itaalias Euroopa uurimismääruste väljastamine.

Itaalias uurimise eest vastutav prokurör väljastas Euroopa uurimismäärused, mis edastati Eurojusti kaudu Saksamaa pädevatele asutustele. Euroopa uurimismäärused järgisid ühtset standardvormingut, mis lihtsustas vajaliku teabe tuvastamist ja tõlkimist. Seega oli võimalik Euroopa uurimismäärused koostada, kohale toimetada ja täide saata väga lühikese ajaga, mis võimaldas samaaegselt läbi viia mitmeid läbiotsimisi ja aretimisi.

Koordineerimisnõupidamistel aitas Eurojust Euroopa uurimismääruste sisu koostada ja pakkus nõustamist. Eurojustil oli oluline roll Euroopa uurimismääruste kaudu kogutud operatiivteabe vahetuse koordineerimisel ja operatsiooni ajastuses kokku leppimisel, et tagada kõigi osapoolte huvide kaitse Itaalia uurimise jaoks tõendite omandamisel ja säilitamisel. Pidev side Saksamaa ja Itaalia riiklike büroode vahel võimaldas uurimistegevuse järgneva käiguga pidevalt kursis püsida.

9. oktoobril käivitasid Saksamaa ja Itaalia õigus- ja õiguskaitseasutused kuritegeliku organisatsiooni vastase ühisoperatsiooni, mille käigus vahistati 19 inimest (22st) ja otsiti läbi rohkem kui 30 valdust.

Juhtumi uurimine jätkus 2017. aastal.

Itaalia riigiprokurör hr Gianpaolo Nuzzo ütles järgmist:

„Eurojusti roll oli selle juhtumi juures otsustava tähtsusega (22 kahtlusalusest 19 vahistati), kus korraldati kaks koordineerimisnõupidamist ja pandi paika protokoll Saksamaaga toimuvaks ladusaks teabevahetuseks. Sama tähtis oli Eurojusti roll Itaalia ja Saksamaa erinevate lähenemiste ühendamiseks kuritegeliku organisatsiooni tegevuse peatamisel, kus leiti kompromiss Saksamaa avaliku julgeoleku ja Itaalia piisavate tõendite kogumise vajaduse vahel.“

EUROPEAN INVESTIGATION ORDER

KEY FEATURES

- ▶ EU Directive on the EIO (2014/41) of 3 April 2014
- ▶ Mutual recognition of judicial decisions
- ▶ Replaces Letters of Request for investigative measures
- ▶ Deadline for transposition: 22 May 2017
- ▶ Obtains evidence located in another EU Member State
- ▶ Simplifies and accelerates cross-border criminal investigations

HOW IT WORKS

Examples of investigative measures:

- ▶ Obtaining existing evidence
- ▶ Hearings of witnesses and suspects
- ▶ (House) searches
- ▶ Checks on bank accounts/financial operations
- ▶ Interception of telecommunications
- ▶ Temporary transfer of persons in custody
- ▶ Preservation of evidence

LIFE CYCLE OF AN EIO

1- **DRAFTING** of EIO by judicial authority in Member State A

2- **TRANSMISSION** of EIO to judicial authority in Member State B

3- **RECOGNITION** of EIO in Member State B

4- **EXECUTION** of EIO in Member State B

EIO CASES

EUROJUST IDENTIFIES CHALLENGES AND BEST PRACTICE IN EIO CASES

ADVANTAGES OF THE EIO

- ✓ Creates a single comprehensive instrument with a large scope
- ✓ Sets strict deadlines for gathering the evidence requested
- ✓ Limits the reasons for refusing such requests
- ✓ Reduces paperwork by introducing a single standard form
- ✓ Protects the fundamental rights of the defence

EU MEMBER STATES TAKING PART IN THE EIO *

* As of 20 March 2018. For status of EIO implementation, see [EJN website](#).

3.5 Ühised soovitus

Eurojusti toetatud juhtumite puhul lahendatakse siseriiklike ametiasutuste vahelised probleemid II taseme nõupidamiste või koordineerimisnõupidamistega ning konsensus saavutatakse dialoogi ja vastastikuse usalduse kasvatamise kaudu. Riiklikud liikmed toetavad oma siseriiklikke ametiasutusi ja annavad sageli konkreetsete juhtumite osas vastavalt Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artiklile 6 soovitusi. Mõnedel juhtudel esitasid seotud riiklikud liikmed siseriiklikele ametiasutustele kirjalikud taotlused või soovitus

Enamik ühiseid soovitusi käsitles kohtualluvuse küsimusi, sealhulgas otsustamist, millises kohtualluvuses on parem süüdistus esitada. Eurojust kasutas nende juhtumite hindamisel oma 2016. aastal läbivaadatud [juhiseid otsustamiseks, milline kohtualluvus peaks süüdistuse esitama](#), mis tõlgiti hiljuti kõigisse ELi keeltesse, ja oma *ne bis in idem* põhimõttest lähtuvat ülevaadet Euroopa Liidu Kohtu praktikast.

[Eurojusti 2017. aastal avaldatud kohtualluvuse konfliktide ennetamise ja lahendamise kohtupraktika aruandega uuendatakse 2015. aasta aruannet](#), võttes arvesse valdkonnas aastatel 2009–2017 toimunud arenguid. Aruandes käsitletakse Eurojusti juhtumikorraldust nelja nurga alt: paralleelsete menetluste tuvastamine ja koordineerimine, kohtualluvuse küsimused ja otsustamine, millises kohtualluvuses süüdistus esitada, menetluse ülendamine ja *ne bis in idem* põhimõtte rakendamisega seotud küsimused.

[2017. aasta septembris uuendatud põhimõtte ne bis in idem Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikas](#) annab ülevaate Euroopa Liidu Kohtu praktikast seoses kriminaalasjades *ne bis in idem* põhimõtte rakendamisega. Selles selgitatakse, kuidas sellealane kohtupraktika on aidanud ELi tasemel *ne bis in idem* põhimõtte ulatust ja põhijooni kujundada. See on täiendav vahend õigustöötajate jaoks, kus antakse juhised *ne bis in idem* põhimõtte rakendamiseks riigiüleses kontekstis. Ülevaadet uuendatakse regulaarselt.

Ühised soovitus

Juhtum on seotud kuritegeliku organisatsiooniga, mis tegeles ebaseadusliku uimastikaubanduse ja teiste seotud süütegude nagu rahapesuga. See tegutses Saksamaal, Hispaanias, Prantsusmaal ja Itaalias ning võimalik, et ka teistes liikmesriikides.

Uurimine paljastas, et kuritegelik organisatsioon importis väljastpoolt Euroopa Liitu Hispaaniasse narkootikume, peamiselt hašišit. Seejärel smugeldati narkootikumid erinevate transpordiliikidega müügiks teistesse liikmesriikidesse, kasutades selleks näiteks topeltpõhjaga laevu ja ka tavaposti.

Kui Saksamaa prokurör juhtumiga Eurojusti poole pöördus, oli see piisava koostöö puudumise tõttu juba mitu aastat ootel olnud. Aastaks loodi Saksamaa, Hispaania ja Prantsusmaa ühine uurimiserühm. Eurojust aitas selle jaoks lepingut koostada.

Uurimiste viimastes etappides ja pärast ühise uurimiserühma loomist tekkis kiiresti vajadus otsustada, millises kohtualluvuses, kas Saksamaal või Hispaanias, peaks toimuma kahtlusallustele süüdistuse esitamine, kui nad olid uurimise all rohkem kui ühes riigis, et tagada parim õigusemõistmine ja vältida võimalikku *ne bis in idem* olukorda.

Koordineerimisnõupidamine aitas osalejatel selgemale arusaamale jõuda. Kolm kahtlusallust olid uurimise all Saksamaal ja Hispaanias. Kätesaadava teabe põhjal olid uurimised valdavalt seotud oma sisult samade tegudega. Lisaks olid kolm kahtlusallust ja nende kuriteod tihedalt omavahel seotud, mistõttu uurijad otsustasid, et süüdistuse esitamine uurimise kõigi kolme kahtlusalluse ja kõigi juhtumite osas peab toimuma samas kohtualluvuses.

Üksikasjalike arutelude ja selgunud faktide põhjal väljastasid Saksamaa ja Hispaania riiklikud liikmed vastavalt Eurojusti käsitleva nõukogu otsuse artikli 6 lõike 1 punkti a alapunktile ii ühise soovitusel arvamusel selle kohta, miks oleks kolme kahtlusalluse toimepandud tegude puhul parem neile süüdistus Saksamaal esitada.

Arvesse võeti erinevaid tegureid, sealhulgas: i) Saksamaa uurimine suurem ulatus; ii) kahtlusalluste rahvus, asukoht ja üleandmisvõimalused; iii) kahtlusalluste roll kuritegelikus organisatsioonis; iv) Saksamaal kogutud ja kätesaadavate asjakohaste tõendite hulk ja v) Saksamaal toimuva menetluse varasem edenemine. Lisaks paluti Hispaania ametiasutustel oma menetlused kiiresti üle kanda ja Euroopa vahistamismääruste täitmist hõlbustada ning Saksamaa ametiasutustel paluti kiiresti menetluse ülekanne vastu võtta.

Ühele kahtlusallusele nii Hispaanias kui ka Itaalias käimasoleva menetluse raames esitatud süüdistused ei puudutanud oma sisult samasid tegusid, mida kriminaalseks tegevuseks loeti. Seega jätkasid Hispaania ja Itaalia oma paralleelseid menetlusi ilma teineteise tulemusi ohustamata.

AASTA PÕHIFOOKUS

Ühiste uurimisrühmade hindamine

Eurojust ja ühiste uurimisrühmade võrgustik avaldasid teise raporti ühiste uurimisrühmade hindamise kohta

Ühiste uurimisrühmade hindamise projekt algatati 2013. aastal järgmistel eesmärkidel:

- aidata õigustöotajatel ühiste uurimisrühmade toimimist lähtuvalt saavutatud tulemustest, lisaväärtusest ja võimalikest puudustest hinnata, et tulevast koostööst parandada ja
- parandada õigustöotajate ühiste uurimisrühmade alaseid teadmisi, hõlbustades põhiliste kogetud õiguslaste ja praktiliste probleemide ja leitud lahenduste tuvastamist.

Ühiste uurimisrühmade hindamine annab õigustöotajatele ja sidusrühmadele väärtuslikku teavet, et hinnata selle vahendi asjakohasust ja tõhusust raskete piiriüleste kuritegude ja terrorismi vastases võitluses.

2015. aasta detsembris avaldati esimene õigustöotajatele mõeldud ühiste uurimisrühmade hindamisraport, mis põhines 42 ühise uurimisrühma enesehindamisel.

Teine ühiste uurimisrühmade hindamisraport

Alates esimesest raportist on ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaat saanud 32 uut hindamist. Teine aruanne täiendab esimeses raportis esitatud analüüsi ja integreerib sellega nende uute hindamiste tulemused.

See projekti uus etapp viidi läbi koostöös Eurojustiga ja sisaldab seetõttu viimase kogemustest saadud tulemusi. 2014. ja 2016. aasta jooksul suletud ühiste uurimisrühmade juhtumite analüüsi põhjal korraldas kolleegium temaatilise arutelu ühiste uurimisrühmade teemal, mille tulemusi raportis kajastatakse.

See lähenemine pakub täiendavat vaatepunkti ühiste uurimisrühmade hindamisele liikmesriikide poolt ühise uurimisrühma elutsükli igas etapis.

Järeldused Eurojusti kogemustest ühiste uurimisrühmadega

Asutamisfaas

Asutamisfaasis abistab Eurojust siseriiklike ametiasutusi, tuvastades sobivad juhtumid ühiste uurimisrühmade kasutamiseks, selgitades õiguslaseid ja vormilisi nõudeid ja osaledes ühise uurimisrühma lepingu aruteludes ja koostamises.

Praktikas põhineb Eurojusti osalus suuresti mitteametlikel kontaktidel siseriiklike ametiasutustega. Näiteks töötas üks Eurojusti riiklik büroo protsessi lihtsustamiseks välja taotleva siseriikliku ametiasutuse täidetava malli, mis sisaldab uurimist puudutavat teavet, mis võib järgmistes sammudes vajalikus osutuda (nt juhtumi kokkuvõte, tuvastatud sidemed teiste liikmesriikidega, võimalikud paralleelsed uurimised jne).

Asutamisfaasis on võtmetähtsusega küsimus teistes liikmesriikides käimasolevad paralleelsed uurimised. Eurojust aitab siseriiklikel ametiasutuste kiiresti avastada käimasolevad paralleelsed uurimised, sealhulgas koostöös Europoliga kontaktbüroo ja analüütiliste projektidega või nende abiga.

Kuigi kriteeriumid ühise uurimisrühma loomise võimaluse osas võivad liikmesriigiti erineda, siis Eurojusti kogemuste põhjal võetakse arvesse järgmisi aspekte:

- uurimiste olemasolu ja faas seotud riikides;
- ühiste uurimisrühmade potentsiaalsete partnerite arv (nt ühised uurimisrühmad, millel on piiratud arv partnereid või mitu partnerit);
- tegutsemise kiireloomulisus;
- hinnanguline aeg, mis kuluks ühise uurimisrühma lepingu sõlmimiseks (eriti mitmepoolsete ühiste uurimisrühmade ja/või asukohariigi kinnitust nõudvate ühiste uurimisrühmade puhul) ning
- seotud liikmesriikides kättesaadavad ressursid.

Mitme juhtumiga seoses on teatatud, et kui uurimine ei ole mõnes seotud liikmesriigis veel alanud, saab Eurojust mängida otsustavat rolli siseriikliku taseme uurimise algatamises, nt hõlbustades algset vajaliku teabe ja tõendite edastamist.

Eurojusti kogemuste põhjal tuvastati ühiste uurimisrühmade loomisel mitmeid takistusi või piiranguid:

- „hirm tundmatuse eest“ või eeldus, et ühised uurimisrühmad sobivad ainult eriti tähtsate juhtumite puhul kasutamiseks;
- operatiivsete prioriteetide erinevused;
- käimasolevate uurimiste puudumine või uurimiste erinev seis asjassepuutuvates riikides;
- sama riigi erinevate õigusasutuste paralleelsed uurimised ja
- asukohariigi sisese kinnitusprotsessi mõju.

Kesksete võimude ja/või ühiste uurimisrühmade nõustav roll võib aidata asutamisprotsessi lihtsustada. Selles kontekstis teadvustati lisaväärtust, mis tuleneb riikliku liikmete õigusest siseriiklike ametiasutuste nimel ühise uurimisrühma lepingut algatada, nagu sätestavad mitme liikmesriigi seadused.

Eurojusti tugi on ühise uurimisrühma lepingu koostamisel sageli selle edu jaoks otsustava tähtsusega. Eurojust edendab [läbirääkimiste lihtsustamiseks uuendatud mudellepingu kasutamist \(mis võtab arvesse ühiste uurimisrühmade laiendamist kolmandatesse riikidesse\)](#). Eurojusti osalus hõlbustab ka ühise uurimisrühma lepingu koostamist ja läbirääkimisi ühises töökeeles. Võimaluse korral tõlgitakse ühise uurimisrühma leping (vajadusel) alles siis, kui selle sisu on kokku lepitud.

Viimastel aastatel on Eurojusti kogemuse kolmandaid riike kaasavate ühiste uurimisrühmadega kasvanud. Praktikast võib kolmandate riikide osalemine nõuda teatavate täiendatud küsimuste lahendamist (nt surmanuhtluse mitterakendamise tagatised, andmekaitse, konfidentsiaalsus, õigusliku aluse tuvastamine). Kolmandate riikide võimalus osaleda koordineerimisnõupidamistel lihtsustab suuresti ELi ja ELi mittekuuluvate riikide vaheliste ühiste uurimisrühmade loomist. Lisaks sellele on Norra ja Šveitsi sideprokuröride viibimine

Eurojusti juures võimaldanud Šveitsi ja Norra osalusega ühiste uurimisrühmade edukat loomist ja arendamist.

Operatiivne faas

Kuna ühised uurimisrühmad teevad võimalikuks siseriiklike ametiasutuste vahetu suhtluse, ei pruugi nad pärast lepingu allkirjastamist Eurojustilt täiendavat abi küsida, kuid Eurojust pakub siiski sageli oma abi seoses operatiivseid eesmärke käsitlevate arutelude ja lepingute, meeskonnasiseste kommunikatsiooni- ja koordineerimismeetodite ning tõendite vastuvõetavuse ja kohtualluvusega.

Koordineerimisnõupidamistel on võimalik hõlbustada koostööd ka ühises uurimisrühmas mitte osalevate riikidega. Üks sellega seoses rõhutatud parimaid tavasid oli kasutada koordineerimisnõupidamise raamistikku, et ühendada ühise uurimisrühma liikmete kohtumine aruteludega, milles osalevad nii liikmesriigid kui ka kolmandad riigid, kellega soovitakse vastastikuse õiguseabi taotluse raames koostööd teha. Mitmel juhul toimus päev enne Eurojusti koordineerimisnõupidamist nõupidamine Europolis, et aidata kaasa teabevahetusele õiguskaitseasutuste tasemel.

Koordineerimisvajadus tekib sageli operatiivse faasi lõpus, kui osalevad ametiasutused vajavad spetsialistinõuandeid õigusküsimustes (menetluse üleandmine, Euroopa vahistamismäärused ja kohtualluvuse konflikt), võrdlevad uurimistulemusi ja/või lepivad kokku lõplikes plaanides, näiteks samaaegsed operatsioonid. Lisaks hõlbustavad Eurojusti riiklikud bürood ühiste uurimisrühmade lepingute pikendamist või muutmist, osutavad ühiste uurimisrühmade rahastamisega seotud abi ja aitavad koordineerida ühisesse uurimisrühma mittekuuluvatele riikidele saadetud abitaotluste täitmist või teiste õiguskooostöö vahendite (Euroopa vahistamismäärused, Euroopa uurimismäärused) kasutust.

Ühisaktsioonide toetuseks saab Eurojustis luua koordineerimiskeskusi, et lihtsustada koostööd samaaegsete operatsioonide käigus ja tagada vajalik järeltegevus (näiteks ajutine üleandmine, varade külmutamine ja menetluse üleandmine). 2017. aastal tegeles juhtumitega, millele ühine uurimisrühm määratud oli, viis koordineerimiskeskust.

Liikmesriikide ametiasutused eeldavad juba oma piiriülese operatiivtegevuse kavandamisel sageli nendega seotud kulude teket ja eraldavad nendeks vajalikud varud. Eurojusti finantstugi on liikmesriikide poolse ühiste uurimisrühmade kasutuse põhitegur.

Lõpetamisfaas

Eurojusti abi võidakse taotleda pärast ühise uurimisrühma tegevuse lõpetamist, kui on vajalik koostöö säilitamine näiteks süüdistuse esitamise ja kohtumenetluse etappides. Sellisel juhul jääb Eurojusti juhtum pärast ühise uurimisrühma sulgemist avatuks ja selles osutatakse abi vajaduspõhiselt.

Pärast ühise uurimisrühma tegevusaja lõppu osutab Eurojust oma abi ka ühise uurimisrühma hindamisel ühise uurimisrühma hindamisnõupidamise korraldamise ja rahastamisega.

Ühine uurimisrühm rekonstrueeris inimkaubanduse taga oleva kuritegeliku organisatsiooni

Eurojusti aastaaruanne 2015 tõi näite UK uurimise juhtumist, mis oli seotud Albaania kodanike ebaseadusliku UKsse sisenemisega teiste liikmesriikide kaudu. Belgia, Tšehhi Vabariigi, Saksamaa ja UK vahel loodud ühise uurimisrühma abil avastati tulu, mida kuritegelik organisatsioon teenis inimkaubandusejuhtumitega, millel oli üle 100 ohvri. Eurojusti koordineerimiskeskuse abiga vahistati 2015. aasta novembris toimunud ühisaktsiooniga kaheksa kahtlusalust.

Süüdistus otsustati esitada Belgia kohtualluvuses ja seetõttu anti Tšehhi ja UK kriminaalmenetlused 2016. aastal üle Belgiale. Kohtuprotsesside Belgias toimumine võimaldas süüdistuse esitada rohkematele isikutele, kui see oleks võimalik olnud juhul, kui menetlused oleksid toimunud kõigis seotud riikides. Eriti UK perspektiivist poleks tõenditele esitatavad standardid võimaldanud süüdistusi esitada kõigile kahtlusalustele, kes lõpuks Belgias süüdi mõisteti. Kohtu alla anti kaksikümmend kaheksa isikut, kelle suhtes langetati süüdimõistev otsus 2017. aasta jaanuaris. 15 sõidukijuhile määratud vanglakaristus ulatus 6 kuni 14 kuuni ning veel 7-le vahendajana tegutsenud isikule määratud karistused ulatusid süüdistusest vabastamisest kuni 28-kuulise vangistuseni. Rangemad karistused, mis ulatusid 5-aastase vangistuseni, määrati inimkaubanduse kaaskorraldajatele. Kahele juhile määrati 8-aastane karistus. Kõigi kuritegeliku organisatsiooni eri taseme liikmetele määrati lisaks 672 000 euro ulatuses trahve ja neilt konfiskeeriti kuni 197 000 euro ulatuses vara.

Eurojustis toimus märtsis 2017 koordineerimisnõupidamine, et arutada Belgia kohtumenetluse tulemusi ja määratud karistustega seotud probleeme mõnede süüdistatavate puhul, kes mõisteti süüdi tagaseljaotsusega, ning konfiskeerimise ja kriminaaltulu jälitamisega seotud probleeme. Toimus ka ühise uurimisrühma hindamine, mille käigus analüüsiti saadud õppetunde ja leitud parimaid tavasid. Ühisel uurimisrühmal oleks võinud olla üks ühine kontaktpunkt, mis on kättesaadav näiteks turvatud võrgu kaudu, kuna see oleks hõlbustanud suuremahulise failidega seotud konsulteerimist. Tähtis õppetund oli seotud sellega, et ühise uurimisrühma lepingul lasti lõppeda 2016. aasta detsembris, kui kriminaalmenetlus Belgias oli veel käimas. Kuna jätkuvalt püsis koostöövajadus vara konfiskeerimise ja kriminaaltulu jälitamisega seotud küsimustes, oleks seotud ametiasutustel olnud jätkuvalt kasu ühise uurimisrühma lepingu raamistikus toimuvast lihtsast teabevahetusest. Ühises uurimisrühmas toimuva koostöö positiivse omadusena tunnistasid pooled, et see ühine uurimisrühm võimaldas siseriiklikel ametiasutustel rekonstrueerida suure osa kuritegeliku organisatsiooni kriminaalsest tegevusest. Kõigist ühise uurimisrühma liikmeks olevatest riikidest saadud andmed võimaldasid võrgustikuga seostada rohkem rändajate transpordi juhtumeid, kui seda oleksid suutnud ühise uurimisrühma liikmed üksinda.

4. peatükk Eurojusti koostöö kolmandate riikidega

Koostöölepingud

Pärast Montenegroga sõlmitud koostöölepingu jõustumist 3. juunil ja Ukrainaga sõlmitud koostöölepingu jõustumist 2. septembril oli kolmandate riikidega sõlmitud lepinguid kokku üheksa. Lõppesid 2016. aasta alanud ametlikud läbirääkimised Albaaniaga koostöölepingu sõlmimiseks ning aasta lõpuks ootas leping nõukogu heakskiitu. Oktoobris otsustas kolleegium algetada ametlikud läbirääkimised koostöölepingu sõlmimiseks Gruusiaga ja teavitas nõukogu oma kavatsusest vastavaid läbirääkimisi alustada.

Uurimaks võimalusi koostöö tugevdamiseks Lääne-Balkani riikidega külastasid Eurojusti delegatsioonid siseriiklikke õigus- ja andmekaitseasutusi Bosnias ja Hertsegoviinas, endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis, Montenegros, Serbias ja Albaanias. Säilitati kontakte ka teiste kolmandate riikidega, millega Eurojust koostööd tugevdada soovib, sealhulgas Brasiilia, Colombia, Iisrael, Mehhiko, Tuneesia ja Türgi.

Eurojusti kolmandate riikidega seotud juhtumikorraldus

Eurojust pakkus tuge 258 juhtumi puhul, millest 48 hõlmasid kolmandaid riike. Nagu ka eelmistel aastatel, olid juhtumid valdavalt seotud pettuse ja rahapesuga. Aina rohkem kolmandaid riike oli seotud narkokaubanduse juhtumitega. Kolmandate riikide esindajad osalesid 61 koordineerimisnõupidamisel. Kõige suuremal arvul koordineerimisnõupidamistel osalesid Eurojusti juures püsivalt esindatud Šveits, USA ja Norra. Koordineerimiskeskustes osalesid ka Kanada, Island, San Marino ja Šveits. Kolmandad riigid olid kaasatud Eurojusti toetatud 21 ühisesse uurimisrühma, millest 11 olid uued.

Koostöö kolmandate riikidega altkäemaksujuhtumis

Juhtum puudutab Usbekistani kõrgetele ametnikele altkäemaksu pakkumist. Usbekistanist mitte pärit ettevõtted kasutasid altkäemaksu, et omandada riiklikke litsentse, mis on vajalikud Usbekistani telekommunikatsiooniturule sisenemiseks. Usbekistani kodanike omanduses ja kontrolli all olevate välismaiste ettevõtete pangakontodele kanti suuri rahasummasid. Välismaiste kontode valdaja oli peamine Usbekistanis kõrgel ametikohal töötav kahtlusalune. Raha kanti seejärel teistele välismaistele pangakontodele, mis olid peamise kahtlusaluse kontrolli all, ja seda kasutati kinnisvara ja luksusesemete ostuks.

Uurimine toimus mitmes riigis, sealhulgas Rootsi, Holland, Šveits ja USA, ja käsitles ettevõtete altkäemaksu ja/või sellega seotud kuritegusid nagu rahapesu ja dokumentide võltsimine. Uurimisega tegid koostööd ka teised riigid nagu Belgia, Prantsusmaa ja Norra.

Eurojusti juhtumi avas Rootsi riiklik büroo 2013. aasta jaanuaris. Alates sellest on Eurojustis korraldatud neli koordineerimisnõupidamist. Esiteks keskenduti uurimise käiku ja välisriikides kogutud tõendeid puudutava teabe jagamisele. 2017. aasta mais toimunud neljandal koordineerimisnõupidamisel käsitlesid pooled mõnedes riikides ettevõtetele esitatud süüdistusi, varade arestimise ja tagastamisega seotud küsimusi ja võimalikku *ne bis in idem* olukorda. Mais toimunud nõupidamisel osales kaheksa riiki, kellest enamus oli avanud omaenda uurimised. Nõupidamine oli esimene võimalus kohtuda Usbekistani esindajatega ja hinnata

koos nende ning arutada teiste osalevate riikidega ressursside jagamise võimalusi. Edusammud ei oleks olnud võimalikud ilma Eurojusti poolse erinevate uurimiste koordineerimiseta.

Eurojust lõi koordineerimisnõupidamiste abil platvormi teabe vahetamiseks ning usalduse ja vastastikuse mõistmise tõstmiseks, mis võimaldas Eurojusti-väliselt tõhusamaid kahepoolseid lepinguid sõlmida. Külmutati umbes 1 miljardi ja 250 miljoni euro ulatuses varasid 12 riigis.

Sideprokurörid Eurojustis

Eurojustiga koostöölepingu sõlminud kolmandad riigid võivad Eurojusti saata sideprokuröri. Eurojusti on viimastel aastatel saabunud Norra, Šveitsi ja USA sideprokurörid ning Montenegrot esindav sideprokurör jõudis Eurojusti detsembris. Eurojusti juures töötavad sideprokurörid registreerisid kokku 148 juhtumit.

Norra sideprokurör registreeris 78 juhtumit, kus oli peamiselt tegemist ebaseadusliku uimastikaubanduse, kuritegudega elu, tervise või isikliku vabaduse vastu, inimkaubanduse ja pettusega, ning osales 4 koordineerimisnõupidamisel. Norra osales 40 juhtumis ja taotluse saanud riigina 15 koordineerimisnõupidamisel.

Šveitsi sideprokurör registreeris 70 juhtumit, kus oli peamiselt tegemist pettuse, ebaseadusliku uimastikaubanduse, kuritegudega elu, tervise või isikliku vabaduse vastu ja inimkaubandusega, ning korraldas 8 koordineerimisnõupidamist ja 1 koordineerimiskeskuse tööd. Lisaks osales Šveits 114 juhtumis ja osales taotluste alusel 24 koordineerimisnõupidamisel.

USA sideprokurör korraldas 1 koordineerimisnõupidamise merepiraatlust puudutava juhtumi jaoks. USA osales 35 juhtumis ja taotluse saanud riigina 16 koordineerimisnõupidamisel.

Vastavalt Montenegro sideprokuröri detsembris antud kommentaaridele oma tegevuse kohta ei olnud Montenegro aasta lõpuks juhtumeid registreerinud. Montenegro osales siiski taotluse saanud riigina 4 Eurojusti juhtumis.

FIFA juhtum

2010. aasta detsembris valis Fédération Internationale de Football Association (FIFA) mitme vooruga hääletusel 2018. ja 2022. aasta jalgpalli maailmameistrivõistluste korraldajariigid. 2026. ja 2030. aasta korraldajariike ei ole veel valitud. Paralleelselt selle protsessiga on kuni 2030. aastani väljastatud teatud riikidele FIFA maailmameistrivõistluste meediaõigused.

Pärast seda, kui mõnede maailmameistrivõistluste meediaõigustega seoses avastati õigusnormide rikkumised, avas Šveitsi riigiprokuratuur 2017. aasta märtsis kriminaalasja FIFA endise peasekretäri ja BEIN MEDIA GROUP LLC tegevjuhi vastu, kahtlustades neid altkäemaksus. Lisaks sellele kahtlustatakse FIFA endist peasekretäri kriminaalsetes juhtumisvigades, pettuses ja dokumentide võltsimises.

2017. aasta septembris korraldas Šveitsi sideprokurör koordineerimisnõupidamise, kuhu olid kutsutud Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa ja Itaalia delegatsioonid. Šveitsi riigiprokuratuuri prokurörid tegid ettekande Šveitsi uurimise seisu kohta ja arutasid edasisi samme.

Üksikasjalikult käsitleti kahte punkti: i) tegevuste ajastamine ja koordineerimine ning ii) juhtumi ja võimalike tegevuste erakordselt tundlik laad. Oodata oli suurt meediatähelepanu.

Koordineerimisnõupidamise käigus toimunud üksikasjalik arutelu ja ettevalmistused võimaldasid läbi viia usaldusväärse riskihinnangu ja tagada kõigi partnerite selge pühendumise järgneval kuul hästi ettevalmistatud ja eduka ühisaktsiooni läbiviimiseks, mille samaaegseid tegevusi koordineerib Eurojusti juures tegutsev koordineerimiskeskus. Enne ühisaktsiooni käsitlesid asjaomased riigid koordineerimisnõupidamisel arutatud kahe erineva stsenaariumi operatiivseid piiranguid, mille tulemusena lepidi stsenaariumis kokku päev enne ühisaktsiooni, mis näitab koordineerimiskeskuse paindlikkust uue õigusala strateegiaga kohandumisel.

Ühisaktsiooni ajal viibisid osalevate riikide riiklike büroode esindajad koordineerimiskeskuses. Kreekas, Hispaanias, Prantsusmaal ja Itaalias otsiti läbi mitmed ruumid, Itaalias arestiti vara ja Šveitsis kuulati üle üks kahtlusalune.

Eurojust mängis põhirolli rahvusvahelise ühisoperatsiooni koordineerimise toetamisel, tagades abitaotluste õigeaegse edastamise ja täitmise ja kiire teabevahetuse kõigi õigus- ja õiguskaitseasutuste vahel, mis hõlmas aktiivse välitegevuse käigus kogutud operatiivset teavet. Tegevuste koordineerimine võimaldas säilitada väärtuslikke tõendeid ja vältida uurimiste ohustamist.

Selles etapis ei ole kumbagi kahtlusalust kohtueelselt vahistatud ja kehtib jätkuvalt süütuse presumpatsioon.

Eurojusti kontaktpunktid kolmandates riikides

Tõhustamaks ja hõlbustamaks koostööd liikmesriikide ja kolmandate riikide õigusasutuste vahel, teeb Eurojust pidevalt tööd, et laiendada oma ülemaailmset kolmandates riikides asuvate õigusalaste kontaktpunktide võrgustikku. Avati uus kontaktpunkt Nigeris, millega koos on Eurojustil nüüd kokku 42 kontaktpunkti kolmandates riikides. Eurojust teeb aktiivset tööd, et tugevdada koostööd Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonna riikidega, ning kutsub neid üles määrama terrorismivastase võitluste küsimustes Eurojusti jaoks konkreetset kontaktpunkti.

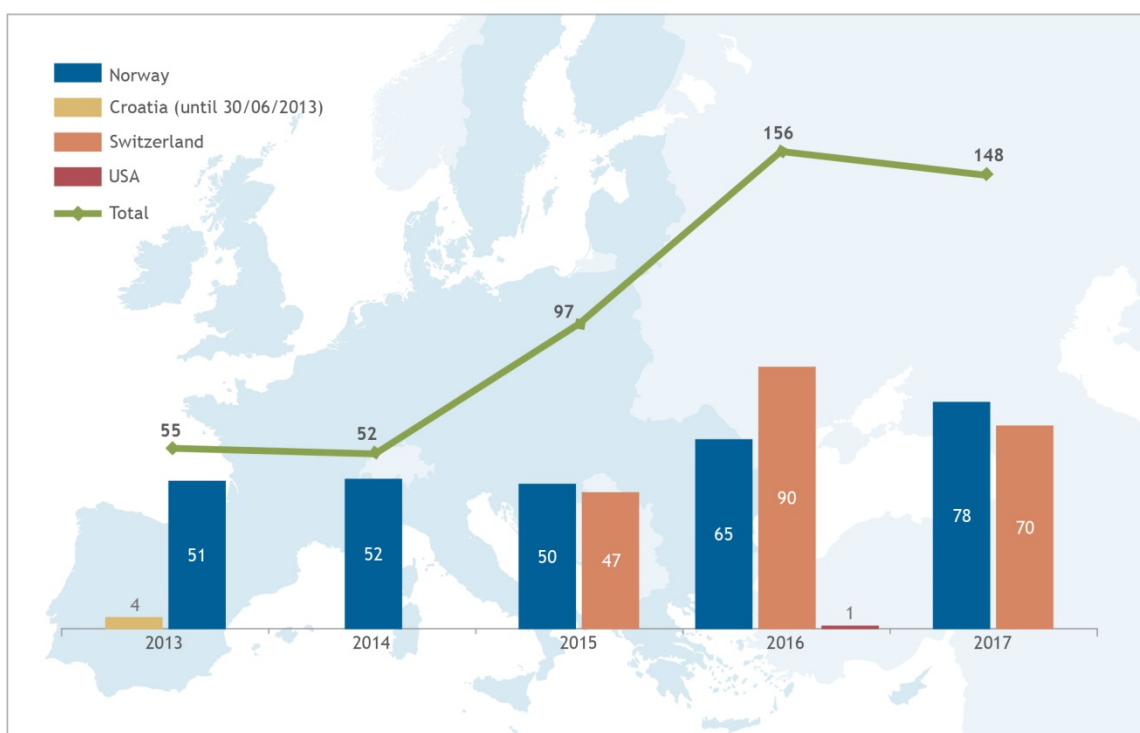
Kolmandatesse riikidesse lähetatud Eurojusti sidekohtunikud

2017. aastal võttis kolleegium vastu otsuse kolmandatesse riikidesse sidekohtunike lähetamise korralduse kohta. Otsus rakendab Eurojusti käsitlev nõukogu otsuse artikleid 26a ja 27a, luues nii Eurojusti jaoks vajaliku õigusraamistiku nende sidekohtunike lähetamiseks. Muuhulgas sätestab see valikuprotsessid ja -kriteeriumid, hindamiskorra ning lepingu ja ülesannete kestuse.

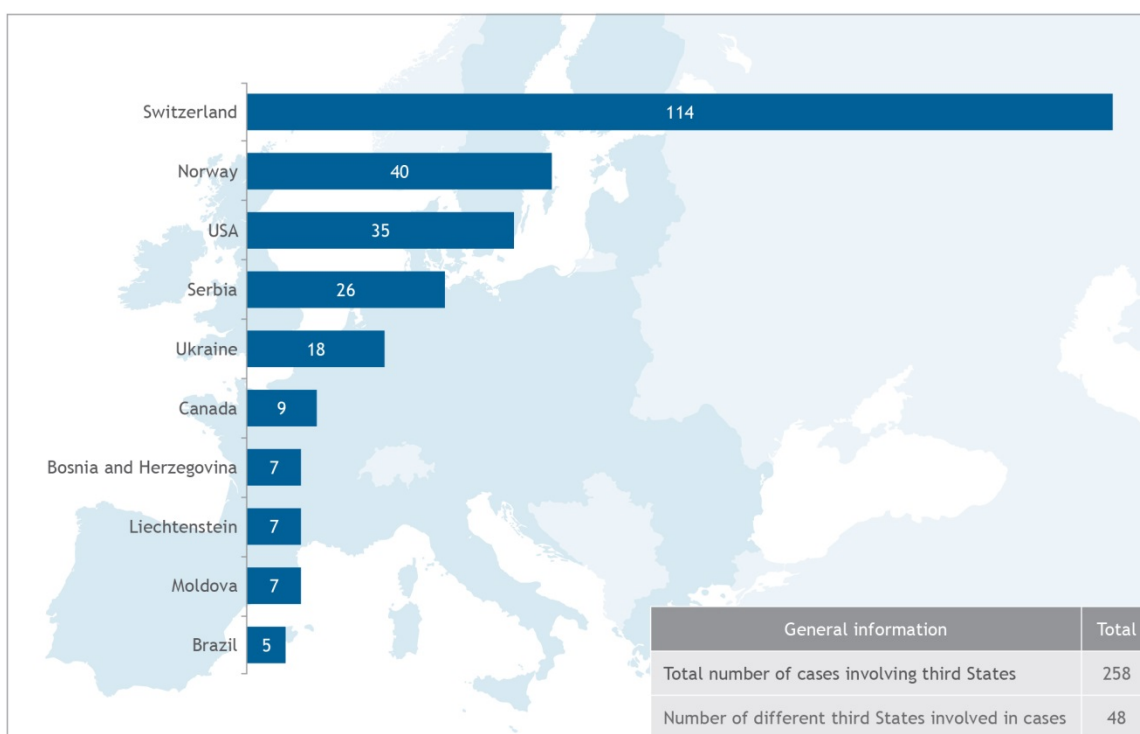
Eurojusti ja Euroopa välisteenistuse vastastikuse mõistmise kiri

Oktoobris allkirjastati Eurojusti ja Euroopa välisteenistuse vaheline vastastikuse mõistmise kiri. Kirjas luuakse raamistik mitteoperatiivse strateegilise teabe ja kogemuste regulaarseks vahetuseks eriti terrorismivastase võitluse, küberkuritegevuse, rändajate smugeldamise ja inimkaubanduse alal. Euroopa välisteenistus toetab Eurojusti kolmandate riikide kaasamisel ja kasutab ära Eurojusti oskusteavet.

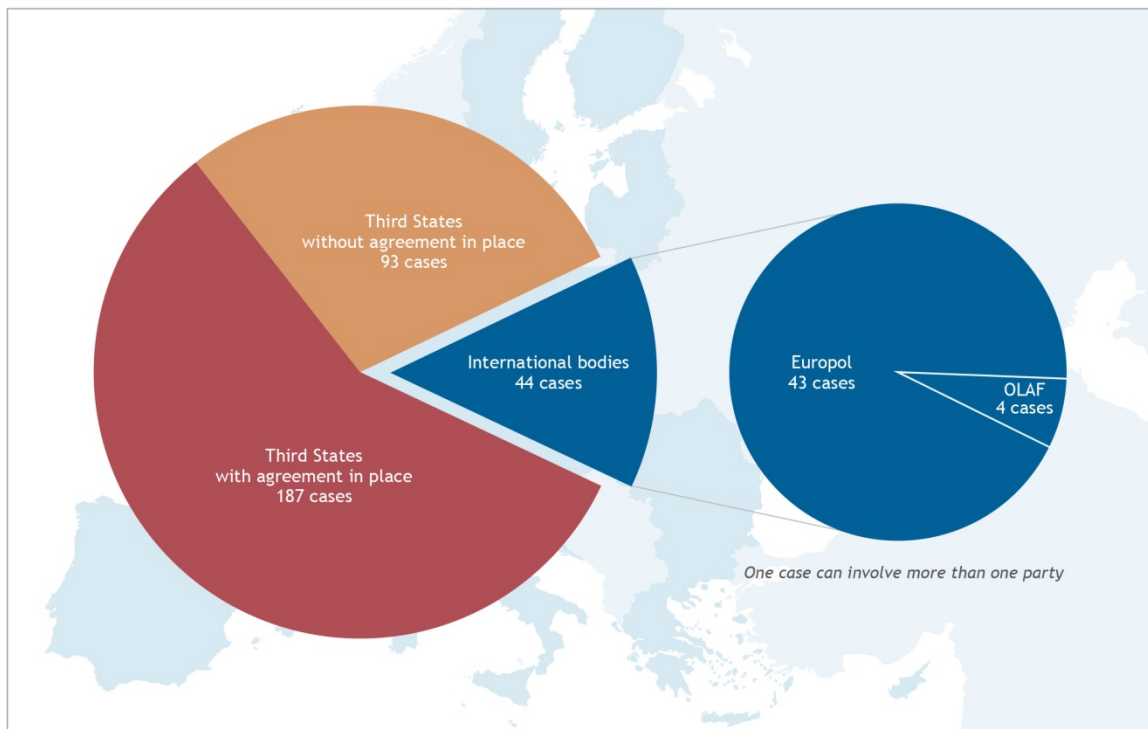
Cases by Liaison Prosecutors 2013 - 2017

Top ten third States involved in Eurojust casework

Third States, cooperation partners and international organisations involved in Eurojust casework

Tutvustame Norra sideprokuröri

Polaarjoone tagant Haagi – minu kogemused

Olen Eurojusti juures töötav Norra sideprokurör olnud alates 2016. aasta septembrist. Norra oli kolmas riik, kes Eurojustiga 2005. aastal lepingu sõlmis. Eurojustis töötamise teevad meeldivaks viljakad arutelud, pühendunud kolleegid ja rohke koostöö. Tunnen, et Eurojusti peresse kuuluda on minu jaoks privileeg.

Norra teadlikkus Eurojustist on märkimisväärselt tõusnud, nagu on näha juhtumite arvust: 2015. aastal avasime 50 juhtumit, 2016. aastal 65 juhtumit ja 2017. aastal 78 juhtumit. Norra kolleegidega vesteldes aitan neil mõista, milliste juhtumite korral võib Eurojustist abi olla. Kolmanda riigi esindajana saab Norra sideprokurör korraldada oma juhtumite jaoks koordineerimisnõupidamisi. Norra ametiasutusi kutsutakse regulaarselt osalema ka Eurojusti riiklike büroode korraldatud koordineerimisnõupidamistel. Norra on ühiseid uurimisrühmi oma töös kasutanud aastate jooksul 10 juhtumi juures, mis on selleks saanud ka Eurojusti rahastust. 2017. aastal algatas Norra esimest korda ka kaks ühise uurimisrühma lepingut.

Norra on EMÜ ja Schengeni riik ja täidame 2000. aasta vastastikuse õigusabi lepingut, mis peegeldab meie tihedat sidet Euroopa Liiduga ja suutlikkust ELi liikmesriikide taotlusi tunnustada. Norra on Euroopa Liiduga sõlminud väljaandmislepingu, kuid see ei ole veel jõustunud.

Norra internetis toimuva seksuaalse väärkohtlemise juhtum

10. augustil saatsid minu koduriigi ametiasutused mulle Rumeenias toimuva uurimise jaoks vajalike sammude tegemiseks vastastikuse õigusabi taotluse. Juhtum oli väga kiireloomuline, kuna väidetavalt oli tegemist käimasoleva laste seksuaalse ärakasutamisega internetis vanema poolt. Esimestes sammudes oli tähtis luua otsekontakt Rumeenia täidesaatvate asutustega ja paika panna uurimise algfaasi jaoks üksikasjalik kava.

Esimene koordineerimisnõupidamine toimus kolme nädala jooksul. Norra esitas oma leiud ja Rumeenia delegatsioon teatas, et nad on väga motiveeritud Rumeenias elava kahtlusaluse kohta enda poolelt uurimist alatama. Ühise uurimisrühma leping allkirjastati 14. septembril ja meie teine koordineerimisnõupidamine toimus Rumeenias 20. septembril. Kahtlusalune vahistati järgmisel päeval ja laps anti üle hoolekandeteenustele. See suurepärane tulemus saadi vaid kuus nädalat pärast Eurojustis vastastikuse õigusabi taotluste saamist. Selle juures oli otsustava tähtsusega kiire ja suurepärane koostöö Eurojusti Rumeenia ja Norra riiklike büroode vahel. Põhieesmärk oli tagada lapse ohutus. Järgmine eesmärk oli tagada/hankida vastuvõetavad tõendid mõlemas riigis, kuna toimub kaks kohtumenetlust: üks kohtumenetlus Norras teenuste ostjaga ja teine Rumeenias teenuste müüjaga.

Üks uurimise kõige tähtsamaid küsimusi oli lastest ohvritelt tunnistuste saamine. Norras kasutatakse lastest ohvrite/tunnistajate ülekuulamisel ainulaadset mudelit. Laps kutsutakse koos oma vanemate või eestkostjatega turvalistesse ruumidesse (nn „Lastemaja“). Eriväljaõppega uurija hangib tõendeid neutraalsel ja läbipaistval viisil, nii et kohal on ainult uurija ja laps. Ohvri advokaat ja kaitseadvokaat viibivad eraldi ruumis. Kaitseadvokaat saab pauside ajal uurijale täiendavaid küsimusi anda, mida uurija seejärel ohvritelt küsida saab. Tunnistus salvestatakse videosse, mida saab kohtus vastuvõetava tõendina kasutada.

5. peatükk Eurojust ja õigustöötajate võrgustikud

Eurojust võõrustab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku (EJN), ühiste uurimisrühmade ekspertide võrgustiku ja Euroopa genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude uurimise ning nende eest vastutuselevõtmise kohase võrgustiku (genotsiidivõrgustiku) sekretariaate, tuginedes oma ressursidele. Nende liikmed on osa Eurojusti personalist. Sekretariaadid osutavad teenuseid võrgustikele ja hõlbustavad koostööd kolleegiumi ja riiklike büroodega nende ühistes tegevusvaldkondades. Eurojust pakub õigusalast, administratiivset ja finantsalast tuge ka Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustikule ning Euroopa Liidu liikmesriikide peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumile (konsultatiivfoorum).

5.1 Euroopa õigusalase koostöö võrgustik

Euroopa [õigusalase koostöö võrgustik](#) on liikmesriikide määratud siseriiklikest kontaktpunktidest koosnev võrgustik kriminaalasjades toimuva õigusalase koostöö hõlbustamiseks. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktid abistavad õigustöötajaid õigusalase ja praktilise nõustamisega ning loovad otsekontaktid pädevate siseriiklike asutustega. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku sekretariaat loodi 2003. aastal Eurojustis.

Nõupidamised Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku plenaarnõupidamised toimusid Maltal ja Tallinnas ning eriteemana keskenduti neil Euroopa uurimismääruse ja Euroopa vahistamismääruse praktilisele rakendamisele. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktid arutasid oma esimesi kogemusi liikmesriikides tõendite hankimiseks ja vahetamiseks Euroopa uurimismääruse kasutamisel. Seoses Euroopa vahistamismäärusega arutasid Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktid mõnede hiljutiste Euroopa Liidu Kohtu otsuste, nt vanglatingimuste üle. Nende nõupidamiste järeldused on kättesaadavad [Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku veebilehel](#).

Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku piirkondlikke nõupidamisi korraldasid Saksamaa, Läti, Holland, Poola, Sloveenia ja Soome. Nendel nõupidamistel oli Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktidel võimalik vahetada kogemusi valdkondades nagu Euroopa uurimismäärus, juurdepääs advokaadile ning külmutamine ja konfiskeerimine. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku siseriiklikud nõupidamised korraldasid Belgia ja Leedu. Nendel nõupidamistel osalesid Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktid ja kõrgetasemelise õigustöötajad.

Koostöö Eurojustiga Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ja Eurojust tegid koostööd liikmesriikides Euroopa õigusalase koostöö võrgustike rakendamiseks. *Teatis „vastavate sätete“ ja Euroopa uurimismääruse direktiivi hilinevad ülevõtmisel kohaldatava õigusrežiimi kohta* tehti kättesaadavaks õigustöötajatele ja avaldati nõukogu dokumendi 9936/17 lisas II. Koostöös komisjoni ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustikuga koostati suunised Euroopa uurimismääruse täitmise ja selle kasutamise kohta digitaalsete tõendite hankimiseks.

Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ja Eurojust jätkasid oma tegevusi vastastikuste hindamiste kuuenda vooruga liikmeriikides ja uuendasid oma ühist dokumenti [„Mida saame teie jaoks teha? Abi õigustöötajatele kriminaalasjades toimivas rahvusvahelises koostöös:](#)

[õiguslase koostöö võrgustik ja Eurojust](#)“. See ühine dokument teavitab liikmesriikide õigustöötajaid abist, mida Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ja Eurojust neile pakkuda saavad. Ühises dokumendis selgitatakse ka, kuidas abitaotlusega Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku või Eurojusti poole pöörduda.

Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebileht Veebilehel oli selle aasta peamine projekt Judicial Library. Uus versioon võimaldab kasutajatel kergemini dokumente, näiteks ELi õigusakte leida. 1. jaanuaril võeti kasutusele Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktide aruandlusvahend. Selle uue vahendi näol saavad Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktid kasutajasõbraliku viisi oma tegevuse, juhtumite arvu jms registreerimiseks. Veebilehel on loodud uus Euroopa uurimismääruse jaotis, mis annab kerge ligipääsu Euroopa uurimismäärusega seotud kogu teabele. Teine uus funktsioon annab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebilehe piiratud ligipääsuga alas Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustiku liikmetele Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktide kontaktandmed.

5.2 Ühiste uurimisrühmade võrgustik

Ühiste [uurimisrühmade võrgustik](#) on võrgustik, mis koosneb siseriiklikest justiits- ja õiguskaitse kontaktpunktidest, kes vastutavad ühiste uurimisrühmade kasutamise ergutamise ning infovahetuse ja parima praktika vahetamise eest. Selle sekretariaat loodi 2011. aastal. Alates 2013. aastast haldab sekretariaat Eurojusti loodud toetusprogrammi ühiste uurimisrühmade tegevusele finantsabi andmiseks.

Iga-aastane nõupidamine 13. ühiste uurimisrühmade alaste siseriiklike ekspertide nõupidamine Eurojustis toimus mais. Ekspertid arutasid muu hulgas ühiste uurimisrühmade alal toimunud viimaseid arenguid, sealhulgas esimesi kogemusi USA ja Šveitsiga.

Pärast paralleelsetes õpikodades toimunud arutelusid leppisid osalejad kokku ühiste uurimisrühmade võrgustiku moderniseerimise vajaduses ja palusid sekretariaadil teha ettepanek suuniste jaoks, mis täiendaksid nõukogu dokumenti, mille alusel võrgustik praegu tegutseb. Ühiste uurimisrühmade eksperdid kaalusid ka erinevaid viise, kuidas parandada teabevahetust ühiste uurimisrühmade partnerite vahel, ning toetasid koostööpõhise operatiivkeskkonna mõtet, mida hakatakse täpsemalt käsitlema võrgustiku, Eurojusti ja Europoli koostöös. [Nõukogu järeldused](#) on kättesaadavad Eurojusti veebilehel.

Projektid Sekretariaat jätkas hindamisnõupidamiste toetamist ja siseriiklike ametiasutuste täidetud ühiste uurimisrühmade hindamisvormide kogumist, et avaldada ühiste uurimisrühmade hindamisraporti teine väljaanne. Projekt viidi ellu koostöös Eurojustiga ja see hõlmab Eurojusti valdkondliku kogemusega seotud arenguid.

Täiendusena ühiste uurimisrühmade hindamise projektile algatati uus projekt, et koguda ja analüüsida ühiste uurimisrühmadega seotud kohtupraktikat. Eeldatavasti aitab projekt tõsta õigustöötajate teadlikkust õiguslastest küsimustest ja probleemidest, millega siseriiklikud kohtud seoses ühiste uurimisrühmadega kokku on puutunud, ja võimaldab neil nende probleemidega siseriiklikult tegelda. Projekt peaks panustama ka siseriiklike õigussüsteemide paremasse mõistmisse ja suunama kohtunikke selles valdkonnas rohkem osalema. Teabe kogumine toimus 2017. aastal ja analüüs viiakse läbi 2018. aastal.

5.3 Genotsiidivõrgustik

Genotsiidivõrgustik võimaldab tagada tiheda koostöö siseriiklike asutuste vahel, mis uurivad ja menetlevad kohtus genotsiidikuritegusid, inimsusevastaseid ja sõjakuritegusid, vahetades operatiivset infot, parimat praktikat ja kogemusi. See on õigustöötajate võrgustik, mis koosneb uurijatest, prokuröridest ja vastastikuse õigusabi ametnikest. Selle sekretariaat asutati juulis 2011.

Nõupidamised Kahel Eurojustis peetud plenaarnõupidamisel keskenduti vastavalt sellele, kuidas vastavad ELi asutused reageerivad rändevoole ja sellele järgnevale isikute tuvastamisele raskete rahvusvaheliste kuritegude ohvrite, tunnistajate või kurjategijatena, ning tõhusale koostööle valitsusväliste organisatsioonide ja siseriiklike ametiasutuste vahel. Teisel nõupidamisel käsitleti dokumenteerimismeetodeid, koostöö eeliseid ja riske ning võimalusi teineteise toetamiseks esindus- ja teavitustöös ning ohvrite toetamisel. 22. ja 23. nõupidamise järeldused on kättesaadavad [Eurojusti veebilehel](#).

ELi teine karistamatuse vastane päev ELi teise karistamatuse vastase päeva korraldasid 23. mail Brüsselis eesistujariik Malta, genotsiidivõrgustik, Eurojust ja komisjon. Iga-aastase sündmuse eesmärk on tõsta teadlikkust kõige kohutavamatest kuritegudest, edendada siseriiklikke uurimisi ja vastutuselevõtmist, käsitleda ohvrite positsiooni ja osalust kriminaalmenetlustes. Tulemused avaldati nõukogu dokumendina nr 9932/17.

Projektid Sekretariaat koostas õigustöötajatele kolm ülevaadet: i) avalikest allikatest (eriti sotsiaalmeediast) pärineva teabe kasutamine Süüria ja Iraagi konfliktiga seotud sõjakuritegude uurimiseks ja nendes süüdistuse esitamiseks ning siseriiklike kohtualluvuste vastava kohtupraktika lühikokkuvõtte; ii) Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude alal ning iii) kontekstiline ülevaade seksuaalsest ja soopõhisest vägivallast, mida ISIL on toime pannud genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegudena, viitega olemasolevale rahvusvahelisele kohtupraktikale.

5.4 Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustik

Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustik asutati 2016. aastal, et vahendada kontakti õigustöötajate vahel, kes on spetsialiseerunud probleemidele, mis on seotud küberkuritegevuse, küberruumi kasutava kuritegevuse ja küberruumis toimuvate uurimistega, ning tõsta nende juhtumite uurimiste ja süüdistuste esitamise tõhusust.

Vastavalt nõukogu 9. juuni 2016 järeldustele toetab Eurojust seda võrgustikku ja tagab tiheda koostöö. Muuhulgas osaleb Eurojust Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustiku nõukogus, korraldab regulaarselt võrgustiku nõupidamisi, toetab teabevahetust ja pakub võrgustikule konsultatsioone poliitikatöö arendamise alal ja teistes sidusrühmi hõlmavates tegevustes, et tagada tugev koostöö, mis põhineb Eurojusti rahvusvahelise õiguskooostöö alasel oskusteabel ning Euroopa küberkuritegevuse vastase õiguslase koostöö võrgustiku liikmete operatiivsel ja temaatilisel oskusteabel.

Nõupidamised Eurojustis toimus kaks plenaarnõupidamist. Esimesel nõupidamisel võeti vastu 2017.–2018. aasta tööprogramm. Selles on paika pandud prioriteedid elektrooniliste tõendite, krüpteerimise, andmete säilitamise ja esilekerkivate probleemide jaoks. Esimesel nõupidamisel esitleti ka [operatsiooni Avalanche](#). Teisel nõupidamisel arutati virtuaalvaluutade ja pimeveebiga seotud uurimisi puudutavaid küsimusi. Vahetati ka praktilisi kogemusi, *in casu* esitlusega

uurimisest, mis viis ebaseadusliku pimeveebi kauplemiskeskonna Hansa Market võrgust eemaldamiseni 20. juulil 2017.

Projektid Eurojust ja Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustik korraldasid krüpteerimist käsitleva seminari, millel ka mõlemad osalesid (vt jaotist 3.1). Lisaks panustas Euroopa küberkuritegevuse vastase õigusalase koostöö võrgustik oma küsimustikega Eurojusti aruannetesse andmete säilitamise ja internetis toimuvate varjatud uurimiste kohta (vt jaotisi 2.2 ja 3.2).

5.5 Konsultatiivfoorum

Konsultatiivfoorum asutati 2010. aastal, et tugevdada õigusalast koostööd ja vastastikust usaldust liikmesriikide vahel ning anda sisend kohtunikelt ja prokuröridelt ELi institutsioonidele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala arendamiseks. Oktoobris võttis kolleegium vastu poliitika selle kohta, kuidas Eurojust praktiliselt nende konsultatiivfoorumi nõupidamiste korraldamist toetab, võttes eesmärgiks kindlustada praegusi toetavaid tegevusi ja pakkuda nõuandeid nõupidamiste korraldamisega seotud pooltele.

Ühine nõupidamine Konsultatiivfoorumi 12. nõupidamine toimus oktoobris ja selle korraldasid ühiselt Eesti peaprokurör ja Malta õigusnõunik. Nõupidamisel keskenduti digitaalsete vahendite kasutamisele kriminaaluurimises, rändajate smugeldamisele ja Eurojusti arengutele põhilistes prioriteetsetes valdkondades.

Digitaalsete vahendite kasutus kriminaalmenetlustes Selle arutelu ettevalmistamiseks paluti liikmesriikidel kindlaks teha, kui palju võimaldavad nad praegu vastastikuse õigusabi taotluste ja Euroopa uurimismääruste digitaalset edastamist. Küsimustiku tulemused näitasid mitmekesisest pilti. Enamik liikmesriike võttis vastu taotlusi faksi ja/või e-postiga, millele kehtisid vahel lisanõuded nagu elektrooniline allkiri, kuid kuues liikmesriigis nõutakse jätkuvalt, et taotluse originaaleksemplar tuleb hiljem siiski postiga esitada. Pärast ülevaadet küsitluse tulemustest jagasid Eesti ametiasutused oma kogemusi elektrooniliste allkirjade ja digitaalse teabevahetusega kriminaalmenetlustes, mis muudab uurimise ja süüdistuse esitamise protsessid kiiremaks ja efektiivsemaks. Kuigi liikmesriigid on sellel alal märgatavaid edusamme teinud, nõustusid foorumi liikmed, et see moderniseerimisprotsess peab laienema ka piiriülesele õiguskooostööle.

Õiguskaitsereaktsioon rändajate smugeldamisele Foorumi liikmed jagasid oma vaateid rändajate smugeldamist käsitleva 2017. aasta juuni Eurojusti nõupidamise tulemuste kohta, mis korraldati koostöös Eurojustiga ühiselt Malta ja Eesti eesistumisel, ja toetasid selle järeltusi. Laia tunnustust leidis vajadus kohandada õiguskaitsereaktsioone smugeldamisvõrgustike tegutsemismeetodite ja muutuvate rändeteede järgi. Möödapääsmatuks loetakse koostöö tugevdamist kolmandatest riikidest lähte- ja transiitriikidega ja tagamist, et kolmandates riikides tegutsevate ELi osaliste kogutud teave oleks töötlemisel võimalik vastuvõetavateks tõenditeks muuta. Liikmesriike julgustati rohkem juhtumeid Eurojustile suunama ja olemasolevaid õiguskooostöö vahendeid, sealhulgas ühiseid uurimisrühmasid, täielikult ära kasutama.

Arengud põhilistes prioriteetsetes valdkondades ja institutsioonilised väljavaated Eurojust pani paika hiljutisemad arengud prioriteetsetes kuriteovaldkondades: terrorism, küberkuritegevus, inimkaubandus ja rändajate smugeldamine. Eriti märkimisväärselt on

tõusnud terrorismijuhtumite arv, mille juures Eurojusti abi taotleti. Osalejaid teavitati ka hiljutistest organisatsioonilistest arengutest ja neile kinnitati, et Eurojust jätkab juhtumipõhise ekspertnõustamise pakkumist piiriülese kuritegevuse juhtumite juures.

Nõupidamise [järelused](#) on kättesaadavad Eurojusti veebilehel.

Pr Lavly Perling, Eesti peaprokurör, ja dr Peter Grech, Malta peaprokurör, tegid järgmise avalduse:

„Nõupidamine peegeldab hästi seda, kuidas konsultatiivfoorum ühendab nelja Euroopa nurga riiklikke prokuratuuriteenistusi: selle korraldavad ühiselt liidu kirdeosas ja lõunaosas asuv riik läänes asuvas Eurojustis. Kui ühendame oma riigipiiride ülesed jõud, saame ületada õiguslikud takistused edukate süüdistuste esitamise ees ning panustada turvalisemasse Euroopasse.“

6. peatükk Personal ja eelarve

Personal 2017. aasta lõpul oli Eurojustis 332 töötajat, sealhulgas 76 riiklikku liiget, asetäitjat ja assistenti, 202 tähtajalist teenistujat, 21 ajutist teenistujat, 17 lähetatud riiklikku eksperti ja 16 praktikanti.

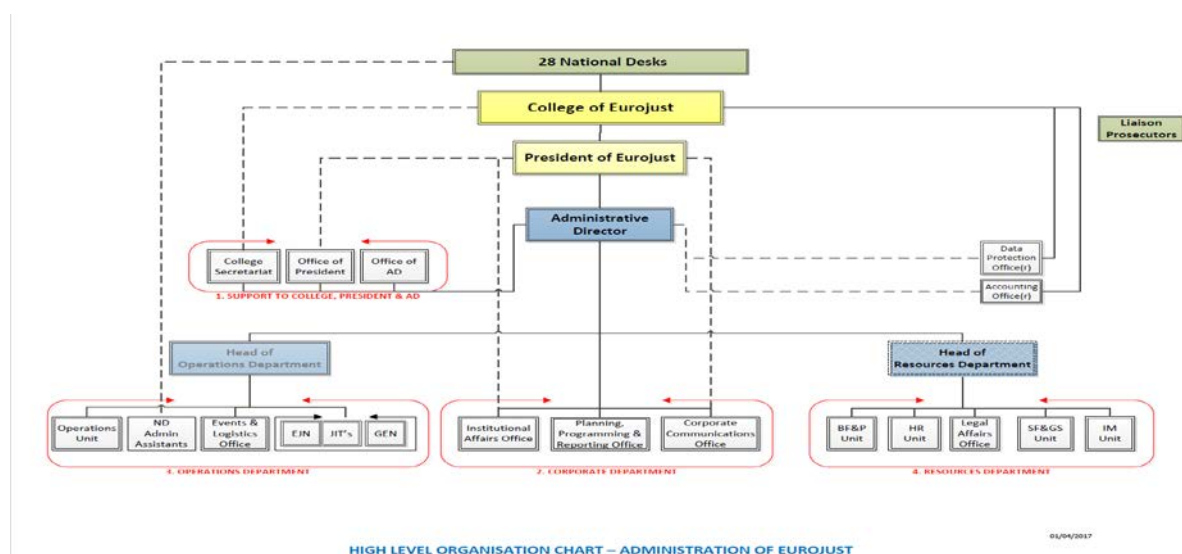
Eurojustil oli 2017. aastal kinnitatud 208 tähtajalise teenistuja ametikohta. Komisjoni 2017. aasta ametikohtade loetelus tehti algselt ettepanek viie ametikoha kaotamiseks. Eelarvepädev institutsioon on siiski määratlenud 10 täiendavat ametikohta, millega koos on tähtajalise teenistuja ametikohti 208, mis tähendab viie ametikoha suurust netokasvu võrreldes 2016. aasta ametikohtade loeteluga. 2017. aasta lõpuks täideti kõik uued operatiivtöoks määratud ametikohad.

Eelarve Eurojusti esialgseks 2017. aasta eelarveks hääletati 48 379 237 eurot, mis sisaldas 11 130 000 eurot, mis oli eraldatud uute tööruumide ehitusprojektile. Eelarve oli algselt Eurojusti taotletust üheksa protsenti väiksem. Piiratud eelarve tõttu ja tagamaks meie nõudlusest juhitud operatiivtöö sooritamist ja võime oma juriidilisi kohustusi täita, vähendas Eurojust oma prioriteetide nimekirjas juhtumitega mitteseotud tegevusi, sealhulgas valdavalt administratiivsed/organisatsioonilised IKT projektid.

2017. aasta jooksul kasvas Eurojusti jaoks oluliselt liikmesriikidepoolne nõudlus ühiste uurimisrühmade toetuste rahastamise järele, kuid komisjonilt suudeti hankida 310 000 euro ulatuses täiendavaid eraldisi. Selle tulemusel sai Eurojust septembris vastu võtta 48 689 237 euro suuruse paranduseelarve ning toetada rohkemal hulgal ühiseid uurimisrühmasid kui eelmistel aastatel.

Eelarvesurvet leevendas majandusaasta lõpus uue hoone valmimise edasilükkumine ja uute tööruumide projekti ülejääk ning eelarve täitmise määraks saavutati 99,97 protsenti.

Konsolideeritud iga-aastane tegevusaruanne Administratiivdirektori *konsolideeritud iga-aastane tegevusaruanne* annab ülevaate iga-aastaste eesmärkide saavutamisest ja elluviimisest ning tegevustest, nagu need on käsitletud Eurojusti tööprogrammis. Konsolideeritud iga-aastases tegevusaruandes käsitletakse ressursside kasutust (personal ja eelarve), sisekontrollimeetmete rakendamist ja riskijuhtimist. Konsolideeritud iga-aastane tegevusaruanne ja Eurojusti kolleegiumi konsolideeritud iga-aastase tegevusaruande hindamine esitatakse eelarvepädevale institutsioonile 1. juulil 2018.

7. peatükk Organisatsioonilised arengud ja põhiprobleemid

Pingeline eelarveolukord ja jätkuv surve Eurojusti piiratud ressurssidele on sundinud Eurojusti oma finants- ja inimressurssi jätkuvalt optimeerima.

Ümberkorraldused Jaanuaris algatati administratsiooni uue organisatsioonilise struktuuri rakendamine. Loodi kolm üksust: operatiivosakond, korporatiivosakond ja ressursiosakond. Ümberkorraldamine on saavutanud järgmised eesmärgid: i) tugevam operatiivne koostöö kolleegiumi ja riiklike büroode vahel, suunates ressursse operatiivtöö poole; ii) sidusama kontseptsiooni rakendamine riiklikele büroodele pakutavale operatiivsele toele, võttes kasutusele interdistsiplinaarse/sektoriteülese toe operatiivtööle; iii) parem strateegiline areng, kavandamine ja aruandlus ning iv) parem korporatiivkommunikatsioon.

Poliitikatöö prioriteedid Võttes aluseks 2016. aasta poliitikatöö prioriteedid, põhines 2017. aasta tegevus projektiülevaadete hindamisel, kasutades prioritseerimisel peamise kriteeriumina Eurojusti juhtumikorraldust. Septembris kinnitas kolleegium 2018. ja 2019. aasta prioriteedid ja nendega seotud tulemused ja detsembris uued prioritseerimise meetodid. Juhtpõhimõtted on muuhulgas järgmised:

- paindlik lähenemine ressursside jaotamisele;
- väliskonsultatsioonides võetakse arvesse õigustöötajate ja sidusrühmade vajadusi ja

- hindamisprotsess tulemuste jaoks.

Kolleegiumi alamstruktuurid Kolleegium otsustas lihtsustada enda ettevalmistavaid alamstruktuure, et parandada oma otsustusprotsesse ja mõjusust, suurendades nii tõhusust ja ratsionaalset ressursikasutust. Uus mudel tagab strateegilistes küsimustes koordineeritud korporatiivse reageerimise ning operatiivse oskusteabe ja info säilitamise. Rakendamine algab 2018. aasta teises kvartalis.

Juhtumite haldussüsteem Eurojusti praegune 2004. aastal loodud juhtumite haldussüsteem on jõudmas oma tehnoloogilise eluea lõppu. Seega viis Eurojust läbi juhtumite haldussüsteemi tehnilise ja funktsionaalse hindamise, lähtudes selles organisatsiooni praegustest vajadustest. See kõrgetasemeline olemasolevate funktsioonide ja võimalike parenduste analüüs aitab juhtumite haldussüsteemi ümberkujundamise võimaluste osas vastu võtta informeeritud otsuse. Operatiivtoe parandamiseks võttis Eurojust vastu kõiki riiklikke büroosid hõlmava meetmekogu andmete sisestamise paremaks ühtlustamiseks. Need meetmed koos andmete kvaliteedi parema kontrolliga parandavad Eurojusti ja liikmesriikide operatiivtööd toetavate andmete kvaliteeti.

Eeldatakse, et Eurojust mängib laiemas julgeoleku- ja õigusosalases poliitikavaldkonnas aina olulisemat rolli.

Uus Eurojusti määrus Määrusega optimeeritakse Eurojusti toimimist ja struktuuri. Kolleegiumi abistab

administratiivülesannetes juhatus, kus on ka üks komisjoni liige. Andmekaitse osas minnakse praeguse Eurojusti ühise

järelevalveasutuse järelevalvelt üle Euroopa Andmekaitseinspektori järelevalvele. Andmekaitsekorra ja määruse 45/2001 ümbersõnastamine võivad ühiselt Eurojusti toimimist tugevalt mõjutada. Eurojusti määrus ja määruse 45/2001 ümbersõnastus peaksid viima tulemuseni, mis ei looks Eurojusti igapäevases töös takistusi, pakuks õigusalast kindlust ja tagaks andmete kõrgetasemelise kaitse.

Koostöö peamiste partneritega Eurojust ja tulevane Euroopa Prokuratuur teevad tihedat koostööd; kokku tuleks leppida töökorras, milles on paika pandud nende tegevuste praktilised üksikasjad ELi finantshuvide kaitsel ning seoses võimaliku toega, mida Eurojust Euroopa Prokuratuurile pakub. Europol'i määruse tulemuseks peaks olema suurem operatiivteabe voog ja tugevam koostöö, sealhulgas ühiste reeglite ja tingimuse koostamine ühiste uurimisrühmade tegevuste rahastamisaotluste töötlemiseks, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja tõhus tugi siseriiklikele ametiasutustele. Töökorraldusliku kokkuleppe alusel toimuvat koostööd tõhustab Frontexi määrus.

ELi andmekaitsepakett Uus andmekaitsepakett, mida siseriiklikud ametiasutused peavad kohaldama alates maist 2018, mõjutab tugevalt viisi, kuidas liikmesriigid isikuandmetega õiguskaitse

valdkonnas tegelevad, ning ka Eurojusti teabevahetust liikmesriikidega.

ELi justiits- ja siseküsimuste strateegia ELi strateegiad ja tegevuskavad aitavad seada Eurojusti prioriteete ja rõhutavad järgmisi vajadusi:

- tihedam eesliini õigusalane koostöö ja raskete piiriüleste kuritegude vastase võitluse koordineerimine;
- intensiivsem teabeajamine ja
- õigusalase koostöö vahendite parim võimalik kasutus, et hõlbustada uurimisi ja süüdistuste esitamist ja lõpuks kurjategijate süüdimõistmist.

Kriminaalasjade õiguskooostöö alased arengud Eurojust on jätkuvalt erinevate vahendite nagu Euroopa vahistamismäärus ja Euroopa uurimismäärus peamine vahendaja, mis hõlmab ka kriminaalasjades toimuva õigusalase koostöö valdkonna ülesandeid, nagu määruse eelnõu ECRIS-TCN-süsteemi kohta ja määruse eelnõu külmutamis- ja arestimiskorralduste vastastikuse tunnustamise kohta.

Koostöö kolmandate riikidega Seoses Eurojusti strateegilisele suunale tugevdada koostööd kolmandate riikidega kasvab jätkuvalt nende kolmandate riikide arv, kellel on Eurojusti juurde lähetatud sideprokurör. Lisaks sellele muutub tulevikus Eurojusti suhe UK ja Taaniga.

Mitmeaastane strateegia 2019-2021

Mais võttis Eurojust vastu oma [mitmeaastase strateegia 2019–2021](#). Mitmeaastases strateegias rõhutatakse vajadust saavutada Eurojusti peamistes operatiivsetes tegevustes rohkem ja paremaid tulemusi, tehes selleks järgmist: i) liikmesriikide toetamine (st kiire ja kvaliteetse toe pakkumine ja operatiivkoostöö tugevdamine); ii) operatiivsel kogemusel põhinev nõustamine (st panustamine ELi kriminaalõiguspoliitikasse ja strateegiliste kogemuste tugevdamine); ja iii) organisatsioonilise tõhususe parandamine (st tõhusamate struktuuride, protsesside ja kommunikatsiooni tagamine). Eurojust sõnastas ümber ka oma missiooni, „tagada piiriülene õigus turvalisema Euroopa jaoks“, ja nägemuse „Eurojust on ELi juhtiv partner kurjategijate kohtu ette toomisel ja mängib otsustava tähtsusega rolli turvalisema maailma tagamisel.“